

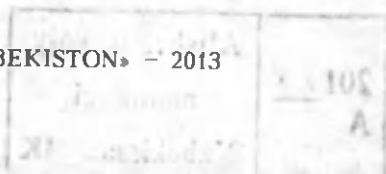
ЖАҲОН ШЕЪРИЯТИ ДУРДОНАЛАРИ

МАШРАБ

АГАР
ОШИҚЛИГИМ
АЙТСАМ

ТОШКЕНТ – «O'ZBEKISTON» – 2013

УЎК: 821.512.133-1

КБК 84(5Ў)1

М-34

Ўзб. адаб.

Тузувчи:

Эргаш ОЧИЛОВ,

филология фанлари номзоди

Машраб

М-34 Агар ошиқлигим айтсам/Машраб; тузувчи Э.Очилов; рассом А.Сайидбердиев; муҳаррир Б.Худоёрова. – Тошкент: O'zbekiston, 2013. –248 б. – (Жаҳон шеърияти дурдоналари).

ISBN 978-9943-01-934-8

Юртимизда Машраб номини билмайдиган ўзбек, шоирнинг дилўртар шеърлари кириб бормаган хонадон, унинг ҳассос байту мисраларини ёд билмайдиган адабиёт мухлиси топилмаса керак. У том маънодаги халқ шоири бўлиб, барча шеърлари оғиздан-оғизга ўтиб бизгача етиб келган: унинг қўшиққа айланиб, тилга тушмаган, дилдан жой олмаган шеъри йўқ ҳисоби. Бу кўнгилга яқин исёнкор ва оташин, маҳзун ва дардли, шўх ва ўйноқи, мусиқий ва жарангдор шеърлар ўз-ўзидан йўрғалаб куйга тушиб кетаверади. Шоирнинг оташкадага айланган қалбидан отилиб чиққан ўтли мисраларидан биргина учкун тушган юрак бир умр Машраб шеърларининг ошиғу шайдо-сига айланади. Ушбу тўпламга унинг энг машхур, энг севимли, энг баркамол қазалу мустазодлари ҳамда мураббаъ, мухаммас, мусаддас ва мусаббаъларидан намуналар киритилди.

УЎК: 821.512.133-1

КБК 84(5Ў)1

ISBN 978-9943-01-934-8

Alisha: Navoiy

nomidagi

© «O'ZBEKISTON» НМИУ, 2013

2014/8

А

655

uzbekiston MK

ЖАСОРАТЛИ ҚАЛБ СОҲИБИ

Ўзининг оташин шеърлари билан ошиқ кўнгилларга ўт солган Бобораҳим Машраб 1640 йили Наманган шаҳрида камбағал бўзчи Валибобо хонадонида дунёга келган. Бошланғич мактабда саводини чиқарган. Туғма жазба соҳиби бўлган ўғлидаги алоҳида истеъдодни пайқаган отаси уни ўша замоннинг машхур пири муршидларидан бўлган Мулло Бозор Охунд (вафоти – 1668) тарбиясига топширади. Бўлажак валий шоир устози кўлида Қуръони карим асослари, Ҳадиси шариф илми, тасаввуф таълимотини чуқур ўзлаштиради, форс ва араб тиллари ва адабиётини ўрганади. Хусусан, Хўжа Ҳофиз ҳамда Жалолиддин Румий асарларини севиб мутолаа қилади – бу буюк форс-тожик сўз санъаткорлари таъсири Машрабнинг деярли ҳар бир шеърида сезилиб туради.

Тасаввуфда бир пирнинг ўзидаги билимларни ўргатиб бўлгач, истеъдоди ва лаёқатига қараб, муридни ўзидан кучли пирларга йўллаш анъанаси бўлган. Шунинг учун сўфийлар кўпинча бир неча пирнинг таълимини олишган. Бозор Охунд ҳам шогирдининг тўла камолот касб этишини истаб, уни ўша даврнинг буюк

пири муршиди кошғарлик Офок Хожа (вафоти – 1693) хузурига йўллайди.

Даргохига келган Машрабнинг ўтли нола-ларини эшитган Офок Хожага унинг ошиқона ғазаллари «хуш келиб, назари илтифотлари бир-ла қараб, қўлларини очиб, Машрабни ҳаққиға дуойи хайр қилиб, кифтиға қоқтилар эрса, бисмил бўлгон мурғдек беҳуд бўлиб йиқилдилар. Шул подшоҳим Машрабни бошини тиззалариға олиб, ботиндин хабар олдилар эрса, Машрабни дилини чироғиға ёғ қуюб, филтасини тай-ёр қилиб, равшан қилғони бир пири комил тобмай юрган экан. Ҳазратим айдиларки: «Эй сўфийлар, сизлар гувоҳ бўлунглар, бу девонани отини Машраб қўйдум, Оллоху акбар!» Андин сўнг девонанинг оти Машраб демакликка шуҳрат топти»¹. Бу ҳақда Машрабнинг ўзи ҳам ғазалларида таъкидлаб ўтади:

Офок Хожамким суюб, отинг Машраб дедилар,
Бўсовонгда ўларман, манда ҳасрат қолмади.

* * *

Қуддус аро азиз Хожам Машраб отимни қўйдилар,
Кошғару Ёрканд ичида соҳиби гуфтор ўзум.

Шу тариқа, 15 ёшидан Машрабнинг ранжу машаққатлар, кайғу-изтироблар, фожиаларга тўла сарсон-саргардонликдаги ҳаёти бошланади. У Офок Хожа даргоҳида етти йил хизмат қилиб, тасаввуф илмини тўла эгаллайди.

¹ Қиссаи Машраб. Тошкент, 1992. 33-бет.

1672–1673 йилларда Машраб Офок Хожа даргоҳини тарк этади. Бунга унинг пири даргоҳидаги канизаклардан бири билан севишиб колгани сабаб қилиб кўрсатилади. Аслида бу қувғиннинг замирида пир ва мурид ўртасидаги мафкуравий зиддиятлар ётган бўлса керак¹. Бундай зиддиятлар кўплаб пиру муридлар, жумладан, Нажмиддин Кубро билан Маждиддин Бародий орасида ҳам бўлган. Бу ҳол уларнинг танлаган йўли, қарашларидаги тафовутлар туфайли келиб чиқади. Чунончи, Машраб кўнгил одами эди, бутун вужуди исёнга чулганган эди, завқу жазавази чегара билмасди – бундай кишиларни жиловлаш, бир қолипга солиш қийин бўлади.

Машраб ҳаёти афсонаю ривоятларга кўмилиб кетган: «Девонаи Машраб», «Эшони Машраб», «Хазрати шох Машраб» номлари билан халқ ўртасида кенг тарқалган қиссалар бунинг ёрқин далили. Уларда қаландар шоирнинг ҳаёт ва ижод йўли муайян даражада ёритилган. Шу тазкира, маноқиб ва халқ китоблари орқалигина Машраб таржимаи ҳоли ва ижодий қиёфасини бир қадар тасаввур қиламиз. «Қиссалар кейинчалик ўзгартириш ва тузатишларга дуч келган, турли тўқималар, янги-янги ривоят, нақллар,

¹ Бундай фикр таникли адабиётшунос олим Абдурашид Абдуғафуров томонидан ҳам таъкидлаб ўтилган (Қаранг: *Абдуғафуров А. Бобораҳим Машраб // Буюк сиймолар, алломалар. Уч китобдан иборат. 3-китоб. Тошкент, 1997. 4-бет*).

саргузашт ва латифасимон лавҳалар билан тўлдирила борилган. Натижада, киссаларда тарихий Машраб ва унинг ижтимоий-иждодий фаолияти халқ тасаввуридаги тўқима Машраб ҳамда у ҳақидаги саргузашт ривоятлар билан қоришиб кетган. Шундай бўлса-да, Машраб ҳақидаги киссалар шоир ҳаёт йўлини нисбатан тўла ва босқичма-босқич баён этувчи, шунингдек, яратган асарларининг кўлгина қисмини ўзида жамловчи адабий-тарихий манба сифатида илмий аҳамият касб этади»¹.

Офок Хожа даргохидан ҳайдалгач, Машраб Ёркентга йўл олади, у ердан Хўтанга, кейин Ғулжага ўтади, сўнг яна Кошғарга қайтиб келади. Офок Хожа унинг гунохидан ўтади. Офок Хожанинг дўсти Шайх Нуриддин касал бўлиб қолгач, ундан хабар олгани Тошкентга юборилади. Дўстининг хабарини пирига етказиш учун яна Кошғарга борган Машраб 18 йилдан сўнг Наманганга қайтиб, онаси ва синглиси билан учрашади. Кутилмаганда онаси вафот этади. Онасини дафн этиб, маъракаларини ўтказган қаландар Машраб яна сафарга отланади.

Дўсти Сармаст хамрохлигида Бухорога йўл олади. Хўжандда тўхтаб, Тошкентга ўтади, у ердан Туркистонга, сўнг яна Хўжанд орқали Тошкентга қайтиб, ниҳоят Бухорога жўнайди. «Бу ерда машҳур эшон ва мулла Охунд Мав-

¹ Абдуғафуров А. Машраб // Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 5-жилд. Тошкент, 2003. 534–535-бетлар.

лоно Шариф ҳамда Бухоро хони Убайдуллохон (вафоти – 1717) билан кўришади»¹.

Машраб Бухородан Балхга ўтиб кетади. Қабодиёнда тўхтаб, машхур мутасаввиф шоир ва авлиё Сўфи Оллоёр билан учрашади. Умуман, Абдурашид Абдуғафуровнинг ёзишича, Машрабнинг ҳаёти Ўрта Осиёнинг деярли барча катта шаҳарлари билан боғлиқ, у, «шунингдек, бир неча Шарқ мамлакатларига саёҳат қилган»².

«Тазкираи Қайюмий»да келтирилишича, Кундуз шаҳри уламолари билан қандайдир масала устида баҳслашиб, куфрда айбланади ва уларнинг фатвоси билан Субхонқулихоннинг Балхдаги ҳокими Маҳмуд Қатағон томонидан 1711 йили дорга осилади³. Уч кундан сўнг Маҳмуднинг ўзи ҳам том остида қолиб, ҳалок бўлади – уни бегуноҳ Машрабнинг қони тутади. «Шоир жасади шогирдлари томонидан Афғонистоннинг Мозори Шариф шаҳридан 400 километр чамаси наридаги Хонобод ноҳиясининг Ишкамиш қишлоғига дафн этилган бўлиб, ҳозир ҳам мукаддас зиёратгоҳлардан биридир»⁴.

¹ Абдуллаев И. Бобораҳим Машраб ва унинг «Мабдаи нур» асари (Сўзбоши) // *Бобораҳим Машраб*. Мабдаи нур. Тошкент, 1994. 8-бет.

² Абдуғафуров А. Машраб (Сўзбоши) // *Машраб*. Танланган асарлар. Тошкент, 1963. 7-бет.

³ Каранг: Пўлатжон Домулла Қайюмов. Тазкираи Қайюмий. Уч китобдан иборат. 1-китоб. Тошкент, 1998. 64-бет.

⁴ Хайитметов А. Адабий меросимиз уфклари. Тошкент, 1997. 40-бет.

Ўзининг дорга осилишини Машрабнинг ўзи ҳам олдиндан башорат қилган – шоирнинг қатор шеърларида бунга ишоралар мавжуд. Чунончи:

Неча Мансур ўлди иршодманд муҳаббат йўлида,
Менга ҳам доре қурилғонда етар бу қисматим.

Мансур – машхур сўфий Мансур Ҳаллоҷ (858–922). «Аналҳақ» – «Мен Ҳақман!» дегани учун ваҳшиёна бир тарзда қийнаб ўлдирилган.

Ҳужжат ул-ислом Имом Ғаззолий таъбири билан айтганда, Мансур «Аналҳақ» деганда, шундай бир мартабада эдики, унинг назарида Оллоҳдан бошқа барча борлиқ йўқликка маҳкум эди. Ҳатто ўзининг исмини ҳам унутиш даражасида бўлган бу зот фақат Оллоҳнинг исмларидан бўлмиш ал-Ҳақ – «Ҳақ – мавжуд» сўзини биларди, холос. Маълум бўладики, Мансур «Аналҳақ» деганда, Худолик даъво қилмаган, балки «Ёлғиз Ҳақ мавжуд ва мен унинг ажралмас қисмиман» демоқчи бўлган.

Мансур Ҳаллоҷ – илоҳий ишқ майидан маст ошиқ рамзи сифатида Шарк мумтоз сўз санъатида авж пардаларда тараннум этилган. Мансурни меҳру муҳаббат билан тилга олмаган, уни ишқ йўлида ўзига пир деб билмаган, бошқаларга ибрат қилиб кўрсатмаган шоирлар ўтмиш адабиётимизда йўқ ҳисоби. Хусусан, тасаввуфда Мансур Ҳаллоҷ ва Боязид Бистомий йўлини тутган, суқра – мастлик йўналиши тарафдори бўлган Аттор, Насимий, Машраб каби шоирлар учун у маънавий пир даражасида эди.

Мансур Ҳалложга эътиқоди баландлигини назарда тутиб, Машрабни ҳатто Мансури Соний – иккинчи Мансур ҳам дейишган. Бир умр «Аналҳақ»ни тилидан кўймаган Машраб учун Мансур мисол «шаҳиди ишқ» бўлиш олий орзу эди:

«Ху» десам «Аналҳақ» деб, олам бориси Ҳақ дер,
Мансур киби бошимни дор узра тутай дерман.

Офок Ҳожа даргоҳидан кетгач, Машраб деярли қирк йиллик умрини сайру саёҳатда, дарбадарликда ўтказди. «Дарбадар бўлдум – жаҳонни кўп тамошо айладим», – деб ёзади бу ҳақда шоирнинг ўзи ва бунинг сабабини шундай тушунтиради:

Ошиққа раво эрмас учун маскану маъво,
Чун оби равон булдим-у, яъни сафар этдим.

Бу унинг халқ ичига чуқур кириб бориши, кишиларнинг ўй-фикрлари, орзу-армонлари, мақсад-интилишларини теран англаши, турмуши, тирикчилиги билан кенг танишиши, халқ ичида юрган оҳорли иборалар, теша тегмаган нозик лутф ва қочиримларни ўзлаштириб, ўз шеърларида улардан маҳорат билан фойдаланишига имкон яратди, унинг чинакам халқ шоири бўлиб етишишини таъминлади. Машраб шеъриятининг том маънодаги халқчиллиги илдизларини айни шу ердан қидириш керак.

Бу сафарлари давомида у меҳнаткаш халқ билан бирга яшади, нафас олди. Ҳамма ерда

хам оддий кишиларнинг ҳаёти бир хил эканлигини кўрди. Меҳнатдан боши чикмаган халқнинг ранжу машаққатда, унинг бошида қамчи ўйнатганларнинг роҳат-фароғатда умргузаронлик қилаётганларига қайта-қайта ишонч ҳосил қилди. Шоирнинг исёнкор овозини баланд кўтариб:

Дили тиғи ситамдин пора бўлган халқни кўрдим,
Тани дарду аламдин ёра бўлган халқни кўрдим,
Кўзи вақти сахар сайёра бўлган халқни кўрдим,
Муҳаббат даштида аввора бўлган халқни кўрдим,
Жунун тугён этибдур хар бириси беҳабар танҳо, —

деб нолаю фарёд чекиши бежиз эмас.

Машрабнинг адабий мероси ҳозиргача тўла аниқланган эмас. «Шоир тириклик даврида ўз шеърларини тўплаб, девон шаклига келтиролмади. Бу ишни унинг бирорта яқин кишиси ҳам амалга оширолмаган. Унинг шеърлари «Қиссаи Машраб»да, шоир вафотидан кейин асосан XVIII–XIX асрларда тузилган мажмуалар, тазкира ва баёзларда таркок ҳолда бизгача етиб келган»¹. У моҳир ғазалнавис сифатида машҳур. Бундан ташқари, мураббаъ, мустазод, мухаммас, мусаддас, мусаббаъ жанрларида ҳам маҳорат билан қалам тебратган. Айтиш мумкинки, у бу жанрларни янги тараққиёт босқичига кўтарди. Бу шаклан гўзал, мазмунан теран, бадий баркамол, исёнкор руҳ, жарангдор оҳанг, ўйноқи услубдаги шеърлар халқ ўртасида кенг

¹ Абдуллаев И. Бобораҳим Машраб ва унинг «Мабдан нур» асари. 9-бет.

шуҳрат топиб, оғиздан-оғизга, китобдан-китобга ўтиб келди, халқ хофизлари томонидан севиб ижро қилинди. Шоир шеърларининг аксарияти кўшиққа айланиб кетгани ҳам шундан.

Машраб халқ орасида Шоҳ Машраб, девона Машраб, Эшон Машраб номлари билан машҳур бўлган. Кўпгина шеърларида унинг ўзи ҳам ўзини девона Машраб деб тилга олади. Девоналик – тасаввуфда ишққа ошиғу хайрону саргашта бўлган ва тариқатга мансуб кишини билдиради. Машраб ҳам илоҳий ишқ девонаси эди. Кўпгина шеърларида унинг ўзи бунинг сабабларини изоҳлаб кетади:

Хаёли қомати бирлаки, мен умрумни ўткардим,
Мени барча халойик дейдилар: «Девона-девона».

У инсоний муҳаббатни ҳам ҳассос ва бетакрор мисраларда тараннум этгани ҳолда кўпроқ илоҳий ишқни ёниб улуғлади. Таъбир жоиз бўлса, ўз ижодида «заминий дардни – ижтимоий ҳақсизлик ва адолатсизлик дардини илоҳий дард – руҳнинг қийноқлари дарди билан кўшиб баён этади»¹.

Машраби девонани хайрон этиб,
Не сабабдин келмадинг бир қошима.

Шоир шеърлари халқона оҳангда, оҳорли тимсолу ташбеҳларга бой, тили содда ва самимий, услуби равон ва ўйноқи – шунинг учун ҳам

¹ Саломов Ф., Комилов Н. Шоир Аналҳақ (Сўзбоши) // Бобораҳим Машраб. Меҳрибоним қайдасан. Тошкент, 1990. 7-бет.

кўнгилга яқин, тез эсда қолади, ўзи йўргалаб
кўшиққа тушиб кетаверади. Айтайлик:

Дарду аламдин болу пар айлаб,
Шахбоз кўнглум учди хавога, —

деб ёзиш учун инсон қанчалик ранжу алам
кўрган бўлиши ва қанчалик хаёлот парвозига,
бетакрор истеъдодга эга бўлиши керак!

Машраб сира ўзини зўрлаб жимжимадор
мисралар тизмайди, билъакс, содда ва самимий
сатрлари билан ўз фикрларини мўъжиза дара-
жасида ҳайратомуз ифодалайди ҳамда оддий
сўзлардан ҳам ҳайрон қоларлик бадиий каш-
фиётлар яратиш мумкинлигини исботлайди ва
ўқувчини бунга ишонтира олади.

Машраб том маънодаги халқ шоиридир. Бу
унинг халқ дилини ўртаган, тилининг учида
турган фикру ўйлари, туйғу-кечинмаларини
жасорат ва маҳорат билан шеърга солгани-
дан тортиб, халқона сўз ва иборалар, ташбеҳ
ва кочиримлар, киноя ва лутфларни асарла-
ри қатига усталик билан сингдириб юборга-
нигача яққол намоён бўлиб туради. Содда ва
тушунарли тил, самимий фикру туйғуларнинг
табиий ифодаси, ўйноқи ва жарангдор услуб,
хассослик, оташинлик, исёнкорлик — шоир
шеърятининг асосий хусусияти ҳисобланади.
Машраб шеърларининг халқ ичида машҳурлиги
ва девонга солинмаган бўлса-да, тилдан-тилга
ўтиб, бизгача етиб келганлиги бунинг ёрқин
исботидир.

Шоир халкона сўз ва ибораларни шунаканги танлаб, жойини топиб ишлатадики, улар узукка қўйилган кўздай шеърнинг ҳуснини очиб юборади, унинг таъсирчанлигини ошириб, халкчиллигини таъминлайди. Чунончи, мана бу байтида оғзимиз гўёки кулиб юрган бўлса ҳам, аслида дилимиз қон йиғлаяпти деган халкона таъбирдан ўз аҳволини образли тасвирлаш учун маҳорат билан фойдаланган:

Бўлмасун огоҳ киши холи дилимдин халк аро,
Гарчи қулди оғзимиз, аммо дили жон йиғлади.

Шоирлар ўз асарларида халқ мақол-маталлари, хикматли сўзларидан фойдаланиш билан кифояланиб қолмай, эл ичида юрган машҳур ташбеҳлар, образли иборалардан ҳам кенг истифода этадилар. Халкона сўз ва ибораларни ўз шеърлари қатига маҳорат билан сингдириб юборишда тенгсиз Машраб бир байтида сенинг қўйингни бихишт айвони каби ораста қилиш учун кўзим косаси билан сув сепиб, кипригимни супурги қилай дейдики, буларнинг барчаси халқона ташбеҳу тимсоллардир:

Мижам жоруб этиб, кўз косасида сув сепай дерман,
Бихишт айвони янглиғ соз этмак ихтиёрим бор.

Халқ мақол-маталларидан ўз шеърларида маҳорат билан фойдаланиб, уларнинг таъсир кучини оширган Машрабнинг қўплаб байту мисралари ҳам хикмат каби жаранглайди:

Тавофи олами дил кил жаҳонда ҳар башардин сен,
Агар бир дилни сен бузсанг, юзар Каъба бузулмазму?

* * *

Нур бўлур эрдимки, нафс аждаҳоси бўлмаса.

* * *

Олими илмига мағрур, жоҳили исёнга ғарқ,
Кас на билсун – рӯзи маҳшар кимни топи кам
келур.

* * *

Тўғри юрусанг, эл сўзидин санга на ғамдур.

Шоирлар бор – бирор мисра ё байтини эл билмайди. Шоирлар бор – бутун-бутун шеърлари, ўнлаб байтларини халқ ёд айтиб юради. Машраб кейинги тоифадан – унинг барча асарлари оғиздан-оғизга ўтиб, халқнинг ўз шоирига бўлган бекиёс муҳаббати орқали бизгача етиб келган.

Шоирлар бор – бирорта шеъри ҳофизлар тилига тушмаган. Шоирлар бор – бир-икки машҳур кўшиғи мавжуд. Машрабнинг эса кўшиқ бўлмаган, асрлар давомида ҳофизлар томонидан севиб ижро этиб келинмаган шеъри йўқ ҳисоб. Бу шоир шеърларининг ўйноқчилиги, кўнгилга яқинлигидан. Бу шеърлардан ҳассос муҳаббат нафаси уфуриб туради. Ҳофизларга илҳом бергани каби, тингловчилар қалбига ҳам ўт солади.

Машрабнинг бекиёс даражадаги самимияти, ўқувчини ўзининг энг яқин сирдоши деб билиши ва кўнглидаги барча пинҳону ошкор туйғу-кечинмаларини очиб ташлаши уни ўзига янада яқинлаштиради. У жамиятнинг ҳам, одамларнинг ҳам, ўзининг ҳам айбу қусурларини ҳеч бир андишасиз жасорат билан фош қилади.

Машрабни Машраб қилган – унинг тафаккурдаги жасорати.

Машрабни Машраб қилган – унинг инсоний туйғу-кечинмалар ифодасидаги маҳорати.

Машрабни Машраб қилган – унинг тасвирдаги балоғати.

Биз ушбу тўпламни таникли адабиётшунос олимлар – Абдурашид Абдуғафуров нашрга тайёрлаган Машраб «Танланган асарлар»и (1963) ва «Машраб шеъриятдан» (1979) тўплами, шоирнинг Ваҳоб Раҳмонов ва Комилжон Исроиловлар чоп эттирган «Девон»и (1980) ҳамда Жалолиддин Юсуповнинг узок йиллик изланишлари асосида юзага келган «Меҳрибоним қайдасан» (1990) китоблари асосида тайёрладик.

Эргаш ОЧИЛОВ

ҲАЗАЛЛАР

Тушди савдои мухаббат бошима,
Ор этар мардум¹ келурға қошима.

Кўб мухаббат кўйида қон йиғладим,
Етти иқлим фарк бўлди ёшима.

Сажда айлар зоҳид² ул меҳроб³ аро,
Мен килурман сажда эгма қошима.

Мухтасиб⁴ тўктурди соқий⁵ бодасин⁶,
Етмади ақли мени сирдошима.

¹ *Мардум* – 1) одам, киши; 2) кўз қорачиғи.

² *Зоҳид* – узлат ва тақвони касб қилиб олиб, дунё лаззатидан юз ўгирган киши. Бу тоифа ишқ ва ирфондан беҳабар бўлиб, мақсади тақво билан охират маъфиратини қозониш, Қуръонда ваъда қилинган жаннатнинг ҳузур-ҳаловатига етишиш. Сўфийларнинг ҳар икки дунёдан мақсади Худонинг ўзи, унинг дийдори бўлганлиги учун зоҳидларнинг бу ишини тамағирлик деб ҳисоблайдилар ва уларни танқид қиладилар.

³ *Меҳроб* – 1) саждагоҳ, масжидда имом турадиган тепаси қайрилма жой; 2) гўзалларнинг қайрилма қоши.

⁴ *Мухтасиб* – шариат амрларининг бажарилишини назорат қилувчи амалдор.

⁵ Соқий деганда сўфийлар Оллоҳни, Муҳаммад алай-ҳиссаломни, маъшуқани, пир ёки комил инсонни назарда тутадилар. Соқий даврага май улашгани каби улар ҳам одамлар қалбига илоҳий файз бағишлайдилар, ҳақиқий ишқ ўтини соладилар, ғайб маърифатидан баҳраманд этадилар.

⁶ *Бода* – май, шароб, маст қилувчи ичимлик. Бода ва унинг май, шароб каби маънодошлари тасаввуф адабиётида илоҳий тажаллий тимсоли, ишқ ва ирфон (маърифат) рамзи бўлиб келади.

Кунда юз минг жабр килсанг, ўргулай,
Кўй қараб ғам юкини бардошима.

Машраби девонани¹ хайрон этиб,
Не сабабдин келмадинг бир кошима.

修 南 本

Мен нола қилай шому сахар,
 дод эшигинда,
Жонимни берай шўхи паризод эшигинда.

Ул лолаю райхону суман², тоза қизил гул,
Чун сарв³ қадин буклади шамшод⁴
эшигинда.

Хўбони⁵ жаҳон бўлса,
тақи⁶ Юсуфи Канъон⁷,
Султонун амир, бандаю озод эшигинда.

¹ *Девона* – тасаввуфда ишққа ошиғу хайрону саргашта бўлган ва тариқатга мансуб киши. Ошиқнинг мағлубияти девоналик дейилади.

² *Суман* – оппоқ гүллайдыган жасмин гули, ёсуман.

³ Сарв – кишин-ёзин кўм-кўк бўлиб яшнаб турадиган игнабаргли гузал ва хушқомат дарахт. Маълуқанинг келишган зебо қадди-қоматини сарвга нисбат берадилар.

¹ Шамшод – кичик ва хушбӯй гулли, хаиша кӯм-кӯк яшнаб турадиган хушқомат ва чиройли дарахт.

⁵ *Хўбон* – 1) гўзаллар; 2) яхшилар.

⁶ Тақи — яна, тагин.

⁷ Юсуфи Канъон – канъон (Ливан)лик Юсуф. Канъон – Яъқуб пайғамбар ҳукмронлик қилиш амлакаси. Унинг хусни малоҳатда тенгсиз ўғли Юсуф шу ерда қўйиб кетилган. Ҳақиқат учун Юсуфи Канъон, моҳи Канъон деб ҳам атаб қўйиб кетилган.

Зулфунг сени бу жонима юз доми балодур,
Жоним қуши сайд¹ ўлди чу сайёд²

эшигинда.

Олам бориси лаззати хуснунгни топибдур,
Гирёну³ фиғон, нолаю фарёд эшигинда.

Савдои муҳаббатга тушубман сени излаб,
Ўлдурди ғаминг кўзлари жаллод эшигинда.

Ашким тўқубон ҳажрида ётгум кеча-кундуз,
Вайрона ватан манзили обод эшигинда.

Ул ҳусни жамолинг ўти Машрабга
тушубдур,
Парвона⁴ сифат куйди паризод эшигинда.

* * *

Сенсан севарим, хоҳ инон, хоҳ инонма,
Қондур жигарим, хоҳ инон, хоҳ инонма.

Ғам шоми фироқингда кабоб этти фалакни
Охи сахарим, хоҳ инон, хоҳ инонма.

¹ Сайд – ов, шикор.

² Сайёд – овчи.

³ Гирён – йиғловчи, йиғлаб турган.

⁴ Парвона – кечаси шам ёки чирок атрофида айланиб, ўзини унга урадиган ҳашарот. Шам ва парвона – тасаввуф шеъриятидаги машхур тимсоллардан. Бунда шам – илоҳий ишқ, парвона – ошиқ ғимсоли бўлиб келади.

Ногоҳ сари кўйинг аро бўлдим
сенга мойил,
Эй тожи сарим¹, хоҳ инон, хоҳ инонма.

Лаълинг ғамидин кўнглум эрур ғунча
киби қон,
Гулбарги тарим², хоҳ инон, хоҳ инонма.

Заҳри ғами ҳажринг мени ўлдурғали етти,
Эй лабшакарим, хоҳ инон, хоҳ инонма.

Машраб киби кўйингда бўлуб барқи³
тажаллий⁴,
Қолмай асарим, хоҳ инон, хоҳ инонма.

* * *

Арзимни айтай боди сабоға⁵,
Биздин дуо деб ул бевафоға.

Кўзлари чўлпон, сарви хиромон⁶,
Зулфи паришон, қоши кароға.

¹ Сар – бош.

² Тар – янги, яшнаб турган, тароватли.

³ Барқ – чакмоқ, чақин, яшин.

⁴ Тажаллий – кўриниш, жилваланиш. Ҳақ зоти ва сифатларининг ҳамиша, ҳамма жойда, ҳар хил даражада намоён бўлиши, яъни ўзини ўзи аён этиши.

⁵ Боди сабо – Шарқ томондан эсадиган тонгги ёқимли ва салқин шамол.

⁶ Сарви хиромон (Сарви равон) – юрувчи, яъни хиром этувчи, маҳбуба.

Комати ларзон, ваъдаси ёлғон —
Турмади харгиз¹ аҳду вафоға.

Учди кўзумдин ул пари янглиғ²,
Ташлади-кетди турлук балоға.

Шохи мукаррам, шохи муаззам,
Қилмади шафкат мендек гадоға.

Қилдук иковлон бир аҳду паймон,
Хар ким ёмондур, солдук Худоға.

Дарди фирокинг айлади бемор,
Қайда борай мен эмди давоға.

Хажрингда тинмай килдим фиғонлар,
Етти бу нолам Аршу самоға.

Қилғил тараххум³, эй ёри хушхў⁴,
Лойик эмасман жабру жафоға.

Дарду аламдин болу пар⁵ айлаб,
Шахбоз⁶ кўнглум учди ҳавоға.

¹ *Харгиз* — асло, ҳеч қачон.

² *Янглиғ* — каби, ўхшаш, монанд.

³ *Тараххум* — раҳм қилиш, шафкат этиш.

⁴ *Хушхў* — хушфеъл, хуштабиат.

⁵ *Болу пар* — қанот ва патлар; мажозан: қўл ва оёқ.

⁶ *Шахбоз* — лочин.

Йўл бермадилар менга рақиблар,
Чикдим бош олиб бу Карбалоға¹.

Эй ёри бадахд², бемеҳр экансан,
Раҳм айламайсан мен мубталоға.

Дарду ғам ичра сарғайди юзум,
Ранг бергусидур бу каҳрабоға³.

Эй жонажоним, кўрсам жамолинг,
Жоним тасаддук сен хушадоға⁴.

Ишқингда куйдум, эй сарвинозим,
Бир марҳамат қил шоҳу гадоға.

Шавқингда жоним бўлди бараҳна⁵,
Айб этмагин сен мен норасоға.

Юрдум йўлунгда мен кеча-кундуз,
Фарёд этибон, йиғлаб Худоға.

Бечора хайрон, бесару сомон⁶,
Сувсаб қолибман бу Карбалоға.

¹ Карбало – Ироқдаги саҳро. Муҳаммад алайҳиссаломнинг невараси, Ҳазрат Алининг ўғли Имом Ҳусайн халифа Язид билан бўлган ҳокимият учун курашда оила аъзолари ва яқинлари билан шу ерда шаҳид бўлган.

² Бадахд – аҳди ёмон, бевафо.

³ Каҳрабо – сарик рангли тош; мажозан: сарик ранг.

⁴ Хушадо – ширин сўзли, ёқимли овозли.

⁵ Бараҳна – яланғоч.

⁶ Бесару сомон – бечора, бахтсиз.

Дилхаста Машраб қилмасму фарёд,
Кўзлари жаллод олса ароға.

* * *

Кўнглумни бердим бир бевафоға,
Куйди юрагим жабру жафоға.

Эй нозаниним, менга раҳм қил,
Қолдим сени деб юз минг балоға.

Торттим жафони роҳат кўрай деб,
Қилсанг жафолар, йиғлай Худоға.

Бемори ишқинг бўлдум, нетарман,
Собир¹ балоға, рози қазоға².

Мужгонинг³ ўқи ўтти бу жондин,
Ногах совук сўз тушди ароға.

Машраб сени деб кечди жаҳондин,
Раҳм айламайсан муфлис⁴ гадоға.

* * *

Кўрсат жамолинг мастоналарға⁵,
Ишқингда куйган парвоналарға.

¹ *Собир* – сабрли, бардошли.

² *Қазо* – тақдир, қисмат.

³ *Мужгон* – киприк, мишжа.

⁴ *Муфлис* – камбағал, фақир, бечора.

⁵ *Мастона* – 1) мастларча, мастлардек; 2) шўх гўзал, дилбар.

Мендин дуодур, сендин ижобат,
Жоним тасаддуқ жононаларға.

Эй кўнгли қаттиғ, раҳм айламайсан,
Қилғил назар сен бечораларға.

Машраб сени деб кечти жаҳондин,
Бошини қўюб оstonаларға.

* * *

Баногоҳ¹ учради дилбар кулуб
мастона-мастона,
Тавозуъ бирла таклиф айлади ба сўйи²
майхона³.

Кўзи хунхор, лаби аксикки майдин
лолагун⁴ эрди –
Ки, мен конлар ютай ўлгучалик
паймона-паймона⁵.

Хаёли қомати бирлаки,
мен умрумни ўткардим,
Мени барча халойиқ дейдилар:
«Девона-девона».

¹ Баногоҳ – кутилмаганда, дафъатан, тўсатдан.

² Ба сўйи – томонга, тарафга.

³ Майхона (Майқада) – шавқу завқу илоҳий файзга қон қомил орифнинг ботини. Илоҳий олам маъносида ҳам келади.

⁴ Лолагун – лоларанг, қизил.

⁵ Паймона – май пиёласи, қадах.

Бихамдиллоҳ¹, кўнгулни мосиводин²
мен сиво³ қилдим,
Они меҳрини севдим ўзгадин бегона-бегона.

Қилиб зоре, шу дилбарни тиларман
кечаю кундуз,
Они ёдини айларман юруб
парвона-парвона.

Кўнгулда руссае кўп, ҳамдard киши
 бирла ҳамдам йўк,
 Ракиблар ўртасида телбаман
 жавлона-жавлона.

Бошим кетса йўлидин эмди,
Машраб, қайтарим йўқдур,
Бу жонимни нисор⁴ айлай сенга
мардона-мардона.

* * *

Хар кишини дарди бўлса,
Йиғласун ёр олдида,
Қолмасун армон юракда,
Этсун изҳор олдида.

¹ Бихамдиллох - Худоба шукр.

² *Москва* — Худодан бошқа нарсалар.

³ *Сиво* – бошка, ўзга.

⁴ Нисор – 1) сочиш; 2) фидо килиш.

Андалиби¹ бенаводек² нолаю афгон³ била
Доимо йиғлаб турармен айна гулзор
олдида.

Мансури Ҳаллождек⁴ ичиб шароби
антахур⁵,
Чарх уруб, йиғлаб турурмен ушбу
дам дор олдида.

Ҳар киши бир журъае⁶ нўш айласа⁷
бу бодадин,
Ул қиёматда килур арзини Жаббор⁸
олдида.

Телба Машраб, қилмағил сиррингни
зоҳидга аён,
Айтиб-айтиб йиғлағайсан ошиқи
зор олдида.

¹ Андалиб – булбул.

² Бенаво – бечора, фақир, нотавон.

³ Афгон – фигонлар, нолалар, фарёдлар.

⁴ Мансури Ҳаллож – «Аналҳак» – «Мен – Ҳақман» дегани учун дорга осилган машҳур сўфий (858–922).

⁵ Шароби антахур – жаннатда мўминларга улашиладиган шароб. Бу шаробдан ичганлар Оллоҳ таолонинг дийдорига мушарраф бўлар эканлар.

⁶ Журъа – қатра, қултум, томчи.

⁷ Нўш айламоқ – ичмоқ.

⁸ Жаббор – Оллоҳ таолонинг гузал исмларидан бири: бандалари ишини ислоҳ этувчи.

* * *

Ул шўҳи париваш била гар бода ичайно,
Сархуш бўлубон шишаи соғарни¹ чекайно.

Махв² ўлди бу кўнгулки,
анингдек баҳам³ ўлмаз,
Солғил назаринг менгаки,
курбонинг ўлайно.

Олуда⁴ бўлуб бош-аёғим жўши⁵ гуноҳдин,
Раҳм айлаки, ваҳми ғазабингдин
титирайно.

Помоли чаман сабза⁶ сифат бўлди
вужудим,
Ташрифи кудуми⁷ кадаминг фотиҳ⁸ этайно.

Машраб, турушунг мисли насимдур
бу жаҳонда,
Бир дамда келиб, сайр қилиб, зуд кетайно.

¹ Соғар – май ичадиган пиёла, жом, қадах.

² Маҳв – йўқолиш, йўқотиш.

³ Баҳам – бирга.

⁴ Олуда – 1) аралашган, қўшилган; 2) булганган.

⁵ Жўш – 1) қайнаш, ғалаён; 2) завқ, шавқ.

⁶ Сабза – кўкат, майса, яшиллик.

⁷ Кудум – кадамлар, келиш.

⁸ Фотиҳ – 1) ғолиб, музаффар; 2) очувчи, хал қилув-

Шахи рӯйи замину тахту тожин
орзу қилмай,
Гадойи факр¹ бўлдум, сайр этарман
бахру бар² танҳо.

Дили тиғи ситамдин пора бўлгон
 халқни кўрдум,
 Зулм туғёнидин хар ён юрурлар
 дарбадар танҳо.

[illegible]

Бало дашти агарчи пурхатардур,
ёномағил⁶ зинҳор,
Қадам бу водиға қўйғил бамисли
шери нар⁷ танҳо.

¹ *Фақр* – тариқатнинг тўртинчи мақоми. Дунё неъматлари, вужуд эҳтиёжларидан қўл тортиб, фақат Ҳаққа муҳтож бўлиш.

² Баҳру бар – сув ва куруклик.

³ *Қутби олам* – оламнинг эгаси. Тасаввуфга кўра, дунёни идора этадиган валийлар жамоаси раҳнамоси.

⁴ Баҳр — денгиз.

⁵ Соҳибназар — ориф; каромат эгаси.

⁶ Ёнмок — қайтмок, воз кечмок.

⁷ Нар — эркак.

Муҳаббатдин насими субҳи содик¹ бўйи
гул истар,
Қани бу булбули шўридадин охи
сахар танҳо.

Сени кўргунча то, эй нозанин,
Тангрига топшурдум,
Мени мундоғ мусофир айлади даври
қамар² танҳо.

Тиларсан, Машрабо, жон
кулбасинда суҳбати маъшук,
Киши маҳрам бўлолмас ёриға,
бўлмас агар танҳо.

* * *

Эй сабо, ғамбодадурман³,
бистаримни⁴ кавлама,
Чун шафак олудаман,
хокистаримни⁵ кавлама.

Ҳар замоне Лайлидин манга китобатлар⁶
келур,
Сенки Мажнун бўлмасанг,
сардафтаримни⁷ кавлама.

¹ *Субҳи содиқ* – хакикий тонг.

² *Қамар* – ой. *Даври қамар* – ойнинг айланиши.

³ *Ғамбода* – ғамгин, қайғули.

⁴ *Бистар* – тўшак.

⁵ *Хокистар* – кул.

⁶ *Китобат* – ёзиш, хат.

⁷ *Сардафтар* – дафтарнинг боши; мажозан: энг бошда бўлиш, улуғлик, эътибор.

Баҳри раҳматга кириб, килдим
вужудимни адам¹,
Маърифатдин² беҳабарсан,
дафтаримни кавлама.

Дурри дарёи маоний³ бўлди чун Машраб,
Дийдабийно⁴ бўлмасанг,
кўз гавҳаримни кавлама.

✱ ✱ ✱

Нетай, эй дўстлар, бўлмай юзи
шамъига парвона,
Туман⁵ минг ишва бирла кўнглум
олди шўҳ жонона.

Насиме етса кўйидин бўлур
гулзор сахролар,
Тушар оламга оҳим ўтидин бир
раъди⁶ баркона.

Бўлубдурман хамадин, хур бўлсун
ё пари бўлсун,

Жамиъи махлиқолардин⁷ анинг
ишқида бегона.

¹ *Адам* — йўклик.

² *Маърифат* – Оллоҳ моҳияти ҳақидаги илм.

³ *Маоний* — маънолар.

⁴ Дийдабийно — кўзи очик.

⁵ *Туман* — үн минг.

⁶ *Равд* – момақалдирик.

⁷ Махлиқо — ой юзли, гўзал.

Не тонг¹, раҳми келиб берса мени
махмури² хайронға
Ўшал ҳусн аҳли шоҳи ишқ майидин
қатра паймона.

Эрур зухд аҳли³ хурсанд,
 соёйи қаддида аржуманд⁴,
Муҳаббат аҳли ишқ саҳросида
 мажруҳ девона.

Тилаб Ҳакдин кеча-кундуз
 бошимни саждадин олмам,
Муродим ишқ эли хоки⁵ танимдин
 қилса паймона.

Тариқи⁶ ишқ аро ноёб агар, Машрабки,
бир жонинг.

Йўлида, бўлса минг жонинг,
фидо қил шери мардона.

¹ *He tongz* — не ажаб.

² *Махмур* — маст, хумор.

³ *Зухд аҳли* — зоҳидлар, такводдорлар.

⁴ *Арҷуманд* – азиз, мухтарам, машҳур.

⁵ Хок — түпрок.

⁶ *Тарик* — йўл, мазҳаб.

* * *

Дил ани дерларки,
 харгиз можароси бўлмаса,
 Кўр ани дерларки, бас,
 чашми биноси¹ бўлмаса.

Жаннат ул-фирдавсни² муфт³ берса,
 йўлда излама,
 Хайр⁴ ани дерларки,
 арзандек⁵ риёси бўлмаса.

Хобгоҳим⁶ Арш эди, мунда валат туштум,
 дариг⁷,
 Нур бўлур эрдимки,
 нафс аждаҳоси бўлмаса.

Деди пайғамбар бу сўзни, Машрабо,
 бо сидк⁸ эшит:
 «Дўзахи дерлар ани тарси⁹ Худоси
 бўлмаса».

¹ Чашми бино – кўрадиган кўз.

² Жаннат ул-фирдавс – жаннат, бихишт.

³ Муфт – текин.

⁴ Хайр – яхши, яхшилиқ.

⁵ Арзан – тарик.

⁶ Хобгоҳ – ухлаш жойи, ўрин, ётоқ.

⁷ Дариг – афсус, надомат.

⁸ Бо сидк – сидку ихлос билан.

⁹ Тарс – кўркув.

Борурман остонига сахар охиста-охиста,
Суларман кўзларимга хоки дар¹
оҳиста-оҳиста.

Ўтар бир-бир босиб ул шўх,
боқмас бевафоликдин,
Эрур андоқ вафосиз умр ўтар
оҳиста-оҳиста.

Кичикликда, нигорим, аччиғ айтса
айб эрмасдур –
Ки, фаслида бўлур ширии самар
оҳиста-оҳиста.

Жамолинг баркамол ўлди,
бўлур бир-бир хатинг² пайдо,
Баҳор ўлса, ўсарлар сабзалар
оҳиста-оҳиста.

Борур мискин бу Машраб гул
юзунгни³ кўргали, аммо
Кўролмай гул юзунг йиғлаб турар
оҳиста-оҳиста.

¹ Дар – эшик.

² Хат (т) – кизларнинг лаби устидаги майин туклар.
Тасаввуф истилоҳида ғайб олами.

³ Юз – тасаввуфда илоҳиёт жамоли тимсоли ва комил
инсон чехраси. Иймон ва ирфон кашфи ҳам кўзда тути-
лади.

* * *

Сахро юзи кўкармас то ёз бўлмагунча,
Булбул тараннум этмас то гунча
кулмагунча.

Кўздин чунон сув тўкғил –
иймонинг бахра олсун,
Боғу чаман кўкармас ёмғур қуюлмагунча.

Макри ракиб бирла хасрат уйига туштум,
Фам риштаси узулмас то ёр келмагунча.

Юз йил тирик юрусанг,
охир бир кун ўлурсан,
Афсус ила кетурсан то восил ўлмагунча.

Эй Машраби каландар,
яхшига банда бўлғил,
Халвойитар бўлмас шаккар қўшилмагунча.

* * *

Санам юзини кўрсатур ошиқи мубталосига,
Фами била ўлғон адо Мажнуни бедавосига.

Толиби¹ ишк ўлай десанг,
ҳиммати Адҳами² керак,
Зарра қачон етар вале васли
санам аросига.

¹ Толиб – солик, мурид, йўловчи: тарикатга кириб, риёзат босқичларини босиб ўтиш орқали Худо сари сайр қилаётган киши.

² Адҳам – тасаввуф йўлида тожу тахти, молу мулки, аҳли-оиласидан кечган балхлик машхур сўфий Иброҳим Адҳам (вафоти – 777).

* * *

Девонадурман шамъи шараржилва¹ санамға,
Қурбон бўлай оташкадайи² шуъла адамға.

Зебо санамим бода ичиб, юзини очиб,
Ўт қўйди паризод гулистони Эрамға³.

Бир «Ху»⁴ била мен Лайлини
Мажнун килаёздим,
Девоналигим шона⁵ урур зулфи санамға.

Юз жоним агар бўлса, анга ҳеч аямасман,
Мен талпинибон жон берайин қоши
қаламға.

Зохидки, агар ичса эди бодайи маъшук,
Сармаст бўлубон бормас эди Макка –
ҳарамға!

Машраб, не балодур шикани⁶
туррайи⁷ кокул,
Барбод ўладур кишвари
дин ушбу хашамға.

¹ Шараржилва – ўтли ишва, куйдирувчи карашма.

² Оташкада – 1) ўтхона, оловхона; 2) оташпарастлар ибодатхонаси.

³ Эрам – афсонавий гўзал боғ. Ямандаги Од қавмининг ҳукмдори Шаддод ер юзида жаннат яратиш даъвоси билан уни бунёд этган эмиш.

⁴ Ху (Ху – Ху) – Оллоҳ таолонинг исмларидан бири бўлиб, учинчи шахс бирликдаги у маъносини билдиради. Сўфийлар кўпроқ Ху деб зикр қиладилар.

⁵ Шона – тарок.

⁶ Шикан – бу ерда: соч ўрами, халқаси, жингалаги, тутуни.

⁷ Турра – соч, зулф, кокил.

Дил олурга ул пари Мажнун шайдо
қилди ё?

Аклу хушумни олиб, беҳуду¹ расво
қилди ё?

Мастлиғ, беҳудлиғ ҳар кимга етмас,
дўстларим,
Май муҳаббат ичуруб, ошиқни шайдо
қилди ё?

Келса ул нозукбадан юз ишва бирла
жон тилаб,
Жон олурға дилбарим қош бирла имо
қилди ё?

Дод, ман ўлдум яна номехрибонни
дастидан,
Шевасини² кўрсатиб, ошиқни расво
қилди ё?

Бормукин дунёда мендек ишқ ила ҳарб³
айлаган?
Аҳли дард халқи келиб, бир-бир
тамошо қилди ё?

¹ *Беҳуд* – ўзидан беҳабар. Мастлик ва ошиқлик мақоми.

² *Шева* – 1) одат, ҳунар; 2) ноз, ишва.

³ *Ҳарб* – уруш, жанг.

Машраби ринди¹ Умам² кўйинда
 жон бер берсанг, на ғам,
 Бир гуноҳе ўтса мандин тавбаву
 оҳ килди ё?

* * *

Ғамза қилиб қошимга кел,
 жоним қилай санга фидо,
 Куйди юрак чаки-чаки³, оҳ, нетайин,
 бўлдум адо.

Дод этарман, эй санам, бўлса
 қиёмат ул куни,
 Ҳаммага марҳамат қилиб,
 манга бу дарди бедаво...

Ўлди бу Мажнун хароб Лайли ғамида
 билмади,
 Тўлди юракка ҳасрати, куйди-ю бўлди
 мубтало.

¹ *Ринд* – шариат ва тариқат босқичларидан ўтиб, ҳақиқат асрорига етган киши. Тасаввуф адабиётида ринд молу давлатни кўзга илмаган хурфигрли, исёнкор, майпараст, илохий ишқдан сархуш ва саргардон ошиқ тимсоли бўлиб келади. Риндлар илохий жазава чоғида омма қабул қилмайдиган нозик маънолар ва чуқур ҳақиқатларни ошкор қилишлари, мутаассиб диндорлар томонидан куфр сифатида баҳоланадиган фикрларни илгари суришлари билан машҳур бўлганлар. Машрабга нисбат берилган баъзи шеърларда Риндий таҳаллуси ҳам учрайди.

² *Умам* – 1) умматлар, ҳамма уммат; 2) Машрабнинг таҳаллусларидан бири.

³ *Чаки-чаки* – хужжат, далил, ҳақиқатанам маъносида.

Боди хазони бемахал умрима етти,
найлайин,
 Тавба қилибон ўлмадим санга
Худои кибриё¹.

Зоҳиди баҳра олмоғон иззату
хурматин тилар,
 Тоати хушк зухдинга мунча қилиб
кибру хаво?

Машраби беқарори ишқ топти
пирдин сўроғлашиб,
 Қўйди бошин бўсоғага –
хосил ўлурму муддао?

* * *

Қилур Мажнун биёбонда надомат,
оҳу вовайло,
 Бу ишқ бандиға тушгонларни
зикри доимо Лайло.

Эшиткач етти дўзах ваҳмидин
кўнглум қачон кўркар,
 Чикса ошиқ оғзидин бир ўт дўзах
бўлғуси расво!

Ки дўзах йиғлаб айтур:
«Ол бу кулни ушбу кун, ё Раб –
 Ки, бизда қолмади тоқат бу
ошиқ ўтидин асло».

¹ Кибриё – улуғлик, Тангри улуғлиги.

Ки, эй дилбар, бу ҳолатда
 берай жоним олар бўлсанг
 Ғазаб бирла бошим чулғаб,
 қўлумни дар маҳал¹ боғло.

Кел, эй Машраб, умид этгил,
 Худойинг лоязол² эрмиш,
 Иноят бўлса Ҳақдинким,
 борурсан ёр ила танҳо.

* * *

Сетор³ ила савти⁴ наво айлаганинг хўб,
 Хўблар ичида маснаду⁵ жо айлаганинг хўб.

Бир бокирани ҳуру пари ҳусниға таржих⁶,
 Ишрат саманиға минибон хайдаганинг хўб.

Паргор⁷ бўлуб гавҳари дарёи муҳаббат,
 Бир нуқтага жон гавҳарини
 боғлаганинг хўб.

Гар бод⁸ мисол чарх уруб,
 Машраби мискин,
 Масто на қаро кўзга нигоҳ чекмаганинг хўб.

¹ Дар маҳал — шу маҳал, дарҳол.

² Лоязол — йўқ бўлмайдиган, доимий.

³ Сетор — уч торли мусиқа асбоби, сато.

⁴ Савт — 1) куй, оханг; 2) овоз, товуш.

⁵ Маснад — 1) ўрин, тахт; 2) мартаба, даража.

⁶ Таржих — устувлик, афзаллик.

⁷ Паргор — циркуль.

⁸ Бод — ел, шамол.

* * *

То кийди кизил, ўзини зебо қилайин деб,
Ўт ёқди жаҳон мулкина ғавғо қилайин деб.

Машшота¹ била жилвада кўргузди қаддини,
Мендек неча девонани шайдо қилайин деб.

Зебо санамим гул юзидин парда² кўтарди,
Олам ҳама кўз бўлди тамошо қилайин деб!

Зулфини тараб, кошу кўзин жилвагар этти,
Ошуби³ бало, фитнани барпо қилайин деб.

То айладим олдиға бориб арзи ниёзим⁴,
Чин⁵ солди жабинига⁶, таманно⁷
қилайин деб.

Мастона саманд⁸ секрата келди
шаҳи хунрез⁹,
Шамшири жафони яна бурро қилайин деб.

¹ *Машшота* – пардозчи.

² *Парда* – тасаввуфда Ҳақ ва банда, ошиқ ва маъшук ўртасидаги монеликларга ишора қилинади.

³ *Ошуб* – 1) ғавғо, тўполон, фитна; 2) кўркинч, ҳаяжон.

⁴ *Ниёз* – 1) эҳтиёж, муҳтожлик; 2) ялиниш, ёлвориш, илтижо; 3) аташ, назр қилиш.

⁵ *Чин* – бу ерда: чимирилиш, ажин.

⁶ *Жабин* – бу ерда: пешона.

⁷ *Таманно* – истак, хоҳиш, умид, мақсад.

⁸ *Саманд* – 1) ранги сарик, ёл-қуйруғи қора от; 2) чиройли от, тулпор, арғумок.

⁹ *Хунрез* – 1) қон тўқувчи; 2) золим, ситамгар.

Кўп йилки бу қул хизматини
қилмади баржо¹,
Келдики ғазаб бирла чу² расво
қилайин деб.

Бошимни кесиб олғилу хушҳол бўлуб кет,
Қонимни мени лолаи саҳро қилайин деб.

Ханжар қўлида Машрабин ўлдурғали
келди,
Ғавғои қиёматни ҳувайдо³ қилайин деб.

* * *

Ғам биёбонида қолдим, йиғладим
кўп ёр деб,
Ох уруб, фарёд этиб, булбулдайин
гулзор деб.

Кечаву кундуз куярман ишк ўтига доимо,
Дарбадар излаб юрурман соҳиби
асрор⁴ деб.

Лашкари ғам ҳам синук кўнглумни
афгор⁵ айлади,
То давосиз дардга қолдим ожизу
бемор деб.

¹ Баржо қилмоқ – бажармоқ, адо этмоқ.

² Чу (Чун) – 1) чунки; 2) агар; 3) вақтики, модомики;

4) ўхшаш, монанд.

³ Ҳувайдо – аён, равшан, ошкор.

⁴ Соҳиби асрор – сир соҳиби, ориф, дарвеш.

⁵ Афгор (Фигор) – 1) яраланган, мажруҳ; 2) эзилган, уртанган.

Гарчи осийман, эмасман раҳматингдин
ноумид,
Ҳар на қилса эрки бор Ул,
бандаси ночор деб.

Маърифатлик бир Эгам деб бўлма
гофил, Машрабо,
Гарчи Ғофирдурки¹, йўқдур меҳрибон,
Жаббор деб.

* * *

Офати жоним, эй санам,
коши қаросини кўрунг,
Икки юзиға чулғонур зулфи
сиёсини² кўрунг.

Гоҳо қизил кабо³ кийиб,
қирмизи сочбоғин солиб,
Нозу қарашмалар қилиб, аҳду вафосини
кўрунг.

Ҳуру паридин тозадур, шамсу⁴
қамар хижил эрур,
Ким они кўрса бандадур,
хусни расосини кўрунг.

¹ *Ғофир (Ғафур)* – Оллоҳ таолонинг гузал исмларидан бири: гуноҳларни яшириб, жазо бермай турувчи.

² *Сие (ҳ)* – қора, қоронғилик, зулмат.

³ *Қабо* – узун устки кийим.

⁴ *Шамс* – қуёш, офтоб.

Гоҳи қошини ё этиб, кирпик
Ўқи бирлан отиб,
Жоду кўзини ўйнотиб,
макру балосини кўрунг.

Машраби бенаводурам,
 васлинг учун гадодурам,
 Хажр ўтифа куёдурам,
 ёр жафосини кўрунг.

◆ ◆ ◆

Ҳеч кима маълум эмас холи
 паришоним менинг,
 Осмонни пора қилди оҳу афғоним менинг.

Мен нечук шод этмайинким
хаста кўнглум бир даме,
Келди холимни сўраб жон
ичра жононим менинг.

Эй ситамгар, келгилу акнун!
шаҳид этгил мени,
Мавж урсун Карбало даштида
бу қоним менинг.

Чун сенингдек нозанин жамъи
мулкда йўқтурур,
Бу жахонда кўрмадим, эй кўзи
чўлпоним менинг.

¹ Акнун — энди.

Нозу истинно била келиб
 мени холимни сўр,
Термулуб доим йўлунгда чашми
 гирёним менинг.

Тобакай¹ жабру ситам айлаб юурсан,
эй рафик²,
Чикди, Машраб, ушбу рамдин
бу азият жоним менинг.

* * *

Арзанига арзимас бу тандаги жонинг сенинг,
Дилда дардинг йўқдур, окмас дийда
гирёнинг сенинг.

Химматинг гар бўлса холис,
етти дўзахни бузар,
Бўлса Иброҳимсифат оташ чу
бозоринг сенинг.

То дилингга дард тегмай,
орзулардин жудо,
Чун сўраб келмас ўшал олдингга
Лўқмонинг¹ сенинг.

¹ *Тобакай* — қачонгача.

² Рафиқ — 1) дўст, қадрдон; 2) маҳбуба, севгили; 3) сирдош, ҳамдард.

³ *Луқмон* – машҳур ҳаким, донишманд. У минг йил умр кўрган бўлиб, Оллоҳ у зотга нарсалар ва воқеа-ҳодисаларнинг моҳиятига етиш ва энг тўғри ҳукм чиқариш қобилиятини ато этган.

Сен кўзунгнинг нури кетмай домани¹
комилни тут,
 Канда бўлгай то танингдин кулли²
исёнинг сенинг.

Мен тасаддуки ўшандок
олиҳимматлар бўлай,
 Бўлмаса олуда ҳар навъида
домонинг сенинг.

Бир ҳасе сендин кейин қолди —
балойи жонинг ул,
 Бўлса бир сўзанга³ меҳринг,
қоҳиши⁴ жонинг сенинг.

Машрабо, ҳоби⁵ ажалдин лаҳзае бедор бўл,
 Мунда жон берганда осон чикмағон
жонинг сенинг.

* * *

Шухрат айлабким, алардек
худнамоларни⁶ кўрунг,
 Зоҳири⁷ сувратпараст⁸ ноошноларни кўрунг.

¹ *Доман* — этак.

² *Кулл* — ҳамма, барча, жами.

³ *Сўзан* — игна.

⁴ *Қоҳиш* — азоб, машаққат.

⁵ *Хоб* — уйқу.

⁶ *Худнамо* — шухратпараст, ўзини кўрсатишга интилувчи.

⁷ *Зоҳир* — 1) кўриниб турган, очик, ошқор; 2) ташқи кўриниш, сирт, таш.

⁸ *Сувратпараст* — шаклпараст, нарса-ҳодисаларнинг моҳиятига эмас, зоҳирига қараб баҳо берувчи.

Лоф урарлар орифи якдиламан¹
деб халқ аро,
Халқни гумроҳ қилиб,
юзи кароларни кўрунг.

Зохирида сўфийман² деб тарки
дунё айлаган,
Ботини дунёга мойил
бахтқароларни кўрунг.

Халқнинг кўзига ҳар дам
сувратин дигар³ қилиб,
Нафс учун шайтон билан
юрган гадоларни кўрунг.

Ўзининг авлодини халқ
ичида ифшо қилиб,
Танда йўқ маъно, курук номи
сароларни⁴ кўрунг.

Шухратим офат бўлур деб
Машрабинг қўл олмади,
Кўзда ёшим қатраси дурри
бақоларни кўрунг.

¹ *Якдила* – фикри, мақсади бир, иноқ, ахил.

² *Сўфий* – тариқатга кириб, дунёдан кўнгил узган, риёзат босқичларини босиб ўтиб, Ҳаққа интилаётган киши.

³ *Дигар* – ўзга, бошқа.

⁴ *Саро* – дунё.

* * *

Охиримни дарду ғамга ошно
 қилди бу дард,
 Йиғламай найлайки, рўзимни¹ сиё
 қилди бу дард.
 Бахтқаролиғ мундин ўтмас —
 толейим бўлди забун²,
 Мен вафо қилдим тамаъ,
 қайтиб жафо қилди бу дард.
 Ёғдуруб бошимга ҳар соат
 лаҳадни гардини,
 Нотавону ғамзада³, бахти қаро
 қилди бу дард.
 Ҳамнафаслардин жудо
 айлаб мусибат шаҳрида,
 Ошноларни манга ноошно қилди бу дард.
 Қайғулук бошимга юз минг
 ғамни орттуруб,
 Мисли Адҳамдек жаҳондин
 мосиво қилди бу дард.
 Ичганим захроба⁴ бўлди,
 кийганим бўлди кафан,
 Бошима тўкқуз фалакни осие⁵
 қилди бу дард.

¹ Рўз — кун.

² Забун — 1) ожиз, бечора, хор; 2) мағлуб.

³ Ғамзада — ғамгин, қайғули.

⁴ Заҳроба — заҳарли сув.

⁵ Осие — тегирмон.

Гуссадин ўртанди Машраб,
сўрмади ахволими,
Дўсту душманга мани ангуштнамо¹
килди бу дард.

✱ ✱ ✱

Бир боқиб менга қаро кўз
учидин жонон киз,
Айланиб, юз ўгуруб, қилди
юракни қон киз.

Кунда минг дард ўкин
отти ҳазин жонимға,
Бириға айламади лабларидин дармон киз.

Юзига парда тутуб шамъ уза фонус киби,
Юз туман зуҳд элини² айлади
саргардон киз.

Золиму қотилу хунхор³ эрур, бешафкат,
Бори ағёримни⁴ олдида бўлур хўбон киз.

Ишкида охим ўти учкунидур ой ила кун,
Ким дегай бу шарари⁵
кўзларидур чўлпон қиз.

¹ *Ангуштнамо* – бармоғи билан кўрсатиш, машхур.

² Зухд эли - зоҳидлар, тақводорлар.

⁹ Хунхор — қон тўкувчи.

⁴ *Agʻer* – бегоналар, рақиблар, душманлар.

³ Шарар — учкун, аланга.

Бу фалак хони¹ уза килма
гумон айтар деб,
Садафи² хуснига тўлдурди
дуру маржон қиз.

Куйдурур жаннату ризвон³
эшигин оташи ишқ,
Хурдек хизматига боғлади бел даврон қиз.

Васли гулзори аро булбули нолон⁴
Машраб,
Шаккарин ханда ила тўтийи
Ҳиндистон қиз.

* * *

Кокулинг анбардурур, жон
ичида жонон қиз,
Кўзларинг ахтардурур⁵, юзи мохи
тобон⁶ қиз.

Лабларинг эрур лаълдек⁷,
кўзларинг қизил гулдек,
Барча сенгаким кулдек, хизматингга
қурбон қиз.

¹ *Хон* – дастурхон.

² *Садаф* – ичида дур ҳосил бўладиган ҳуққа.

³ *Ризвон* – жаннат.

⁴ *Нолон* – нола қилувчи, фигон чекувчи.

⁵ *Ахтар* – юлдуз.

⁶ *Моҳи тобон* – 1) чарақлаган ой; 2) гўзал маҳбуба.

⁷ *Лаъл* – қизил рангли ялтироқ қимматбаҳо тош. Маъшуканинг қизил лабини унга нисбат берадилар.

Кўнгул олдурган кишилардин
саволотим муна,
Деди, ҳар ким кўнгул олди,
ул эмас озорсиз.

Кавлама бағримни, кўнглумни
 паришон айлама,
 Телмуруб колди кўзум йўлида
 ул дийдорсиэ.

Мунда ўртанган кўнгул
 охир етар мақсудига,
 Хеч булбул бўлмагай олам аро гулзорсиз.

Кимёни¹ толиби бўлган киши
жондин кечар,
Хеч ганже² кўрмадим оламда
бўлгай морсиз³.

Учрамай кетти ўшал маҳвашга⁴ зори дил десам,
Топмадим дилдорими ёлғуз даме ағёрсиз.

Машрабо, вақти надоматдур,
 биродарлар қани,
 Истиқомат қилма дунёда парируҳсорсиэ.

¹ *Кимё* – бу ерда: ноёб нарса, нодир.

² *Ганж* – 1) бойлик, хазина; 2) олтин-кумуш.

³ Мор — илон.

⁴ *Маҳваш* – ойга ўхшаган, гўзал.

* * *

Жафо килдинг бу жонимға,
нафони кўрмадим харгиз,
Бу оламда ўзумдек мубталони
кўрмадим харгиз.

Мухаббат йўлига қўйдум кадам,
ҳолим забун бўлди,
Ба ғайраз¹ меҳнату дарду балони
кўрмадим харгиз.

Табибо, муддате бўлдики
мен дардига ҳамдамман,
Узулди риштаи умрум,
давони кўрмадим харгиз.

Хама суратпараст бўлди фашу²
дасторига³ мағрур —
Ки, зохид ичра мутлақ бериёни
кўрмадим харгиз.

Мусибат селини барбоди бўлдум
кўхна дунёға,
Қўлумни тутгудек бир ошнони
кўрмадим харгиз.

¹ Ба ғайраз — ... дан бошқа.

² Фаш — салланинг печи, елкага тушган қисми, учи.

³ Дастор — салла.

Етушди басталик¹ коримга²,
 билмамдур иложини,
 Узр авқотига³ бир соҳибдуони
 кўрмадим ҳаргиз.

Ёзилди тахтаи⁴ икболима
сардафтари ғурбат,
Адашган ерда сўрган рахнамони
кўрмадим ҳаргиз.

Жароҳатли дилимни захмини⁴
 хар кимга кўрсатсам,
Ажаб толеъзабундурман, шифони
 кўрмадим ҳаргиз.

Бузулган хотирим ҳаргиз жаҳонда
 кўрмади шоде,
 Жаҳон айвонида ғайр аз жафони
 кўрмадим ҳаргиз.

Жаҳонни тарк қилди
Машраб Иброҳим Адҳамдек,
Саропо⁶ дард кўрдум,
муддаони кўрмадим харгиз.

¹ *Баста* — борлик.

² Кор — иш, амал.

³ *Авқот* – вақтлар, умр, замон.

⁴ Тахта — лаҳв, саҳифа.

⁵ *Заҳм* – яра, жароҳат, озор.

⁶ Саропо — бошдан-оёк.

Бу кун, дўстлар, матоъи сабру
 оромимни олдурдум,
 Қилолмас хифз¹ маҳзун бўлса ровий²
 дoston ёлғуз.

Мен, эй Машраб, сенинг кўюнг
 сориға бормоғим мушкул,
 Не бўлғай гар ўзинг кулбамга
 бўлсанг меҳмон ёлғуз.

* * *

Барчалар ёнди гуноҳдин,
 менки ёнмасман ҳануз,
 Хоби ғафлатдин уёнди³,
 мен уёнмасман ҳануз.

Тавбаи тавфик⁴ билан йиғлаб
 турурлар зор-зор,
 Охират аъмолин⁵ айтиб,
 мен қутулмасман ҳануз.

Бандаларким, лутфинга
 хар дам суяниб ўлтурур,
 Бедаво нафсимни излаб,
 мен суянмасман ҳануз.

¹ *Хифз* – сақлаш, муҳофаза қилиш.

² *Ровий* – ривоят қилувчи, нақл қилувчи.

³ *Уёнмоқ* – уйғонмоқ.

⁴ *Тавфик* – ёрдам, мадад кўмак.

⁵ *Аъмол* – амаллар, ишлар, қилмишлар.

пандингни олмасман хануз.

эрмасман хануз.

менки ёнмасман хануз.

кетти ул ер қаърига,

кечкил хавойи хирсдин,

² Саркаш – ўжар, қайсар.

⁴ *Корун* – Мусо алайҳиссалом даврида яшаган, ҳадисбоз бойлигини хайрли ишларга сарфламай, ҳасисликном чиқарган шахс. У Шарқ адабиётида ҳарислик ва ислик тимсоли ҳисобланади.

* * *

Кўрунди кўз қаросига магар хайли¹
паризоде,
Шафақ тутти жаҳонни, келди ё бир
қадди шамшоде.

Чароғон бўлди дунё ё магар
келди менинг ёрим —
Биёбон бўлди боғу бўстони хуррамободе.

Хужуми ғам қилиб барбод,
келди бир насими хуш,
Магар озода ёрим, дўстлар,
ишқ қилди бунёде.

Агар ул шоҳи хоқон қатлима
лашкар қилиб келса,
Юроким чок этиб, айлай ани
олдида ҳам доде.

Баҳористон бўлди ранг-баранг
гуллар бўлуб пайдо,
Хазон этмак учун дўстлар, илоҳо,
келмагай боде.

Неча йиллар ётибмен қор,
ёмғур устина ғам еб,
Паризодим, маликам қилмади
лекин мени ёде.

¹ Хайл — 1) гуруҳ, тоифа; 2) эл, жамоа.

Ариг¹ йўлга ўзингни ол, Машраб,
Ўтти умрунг, лек,
Муроду мақсадиға етмагай ҳарғиз
хароботий²

* * *

Минг шўру фиғон бирла, хай-хай,
не бало келди,
Жон кичкирадур кўй деб,
ханжарни оло келди.

Кўлиға олиб пўлод, қошимга келур
 Килди мени бeбунёд³, тиғи гузарo⁴ келди.

Кетсам бу алам бирлан, юз қоҳиши
Ғам бирлан,
Ғавғои санам бирлан хуш даври
Сафо келди.

Рози бўлойин ўлсам,
жон бергуча бир кўрсам,
Мундоғ не бало бирлан шиддатли
казо келди.

Девонаи Машрабсан, кўрқуб нега йиғлайсан,
Ошиқ кишига ўлмоқ хуш айши шифо келди.

¹ *Ариг* – 1) соф, пок; 2) яхши, маъкул.

² Хароботий – ринд, қаландар.

³ *Бибунёд* – бу ерда: наслсиз.

⁴ *Гузаро* – бу ерда: тез, ўткир.

Маширабо, гар жон яқосин
чок-чок этсам, не айб —
Ким, фалак жабридин ул сарви
хиромон йиғлади.

* * *

Бул ғариблиғ меҳнати кўнглумға
кўб қор айлади,
Қилди бағрим поралар,
жонимни афғор айлади.

Ёрди кўксум, эди бағрим, ох,
бу дарди фироқ,
Ўртади мискин таним, ер бирла ҳамвор'
айлади.

Жоми ғурбатдин ичиб, қилдим
Ғариблик ихтиёр,
Не жафолар жонима ул чаши
Хуммор айлади!

Телба бўлдум, харза² юрдум – билмадим нуксоними,
Окибат ишқинг мани расвои бозор айлади.

Хар қаёндин дарду ғам тегди
дили афғорима,
Бу мани жисмимда дарду ғамдин
анбор айлади.

¹ *Ҳамвор* — текис, баробар.

² *Ҳарза* — бехӯда.

Доимо чектим риёзат куну
 тун тинмай вале,
 Бул тааллуқдин¹ мани кўнглумни
 безор айлади...

* * *

Оқ юзунгда холу хат кўз
 кўрмағайди кошки,
 Кўнглума юз дори ғамни
 қўймағайди кошки.

Ишқ бир оҳ айлагач, кетти
 футур дин уйидин,
 Бодани беғаш² кўрубон ичмағайди кошки.

Чун Наманган шахридин
 парвоз айлаб мурғи рух³,
 Донаи холин кўрубон қўнмасайди кошки.

Ёр жилва⁴ бирла бокти, руху
 жон бўлди кабоб,
 Ушбу ходиски⁵, бошимға
 солмағайди кошки.

¹ Тааллуқ – боғлиқлик, алоқадорлик, дахлдорлик.

² Беғаш – тоза, соф.

³ Мурғи рух – жон қуши.

⁴ Жилва – солиқи ориф дилида порлаб, уни волаю шайдо этадиган нур.

⁵ Ходис – содир бўлган, юз берган.

Айрилиқнинг дардидин жоним
кетар бўлди магар,
Ушбу доғи айрилиғни кўрмағайди қошки.
Машрабо, ёр хизматини айла
жону дил била,
Ушбу даврон ҳам ғанимат —
олмағайди қошки.

* * *

Ногах кўрунуб, кўзума дилбар бока қолди,
Парда кўтариб, қошини ул дам
қоқа қолди.

Ошиқ эканимни билибон дилбари раъно
Ақлимни олиб, жонима ўтлар ёқа қолди.

Рухим эритиб ёширин, ваҳ-ваҳ, юзи оташ,
Ишқ чақмоқини жонима ул
дам чоқа қолди.

Тарсобачани¹ кўрдиму дин кетти қўлумдин,
Қил сажда дебон бўйнума
зуннор² тоқа қолди.

Мен они учун кечаю кундуз югурурман,
Ёрим келибон биргина холим сўра қолди.

¹ *Тарсобача* — насроний динидаги бола. Тасаввуфда гўзаллик, хусну малоҳат мазҳари. Орифлар раббоний жо-зиба ва руҳоний жолиба (жалб қилувчи, маҳбуба)ни тар-собача дейдилар.

² *Зуннор* — насронийлар белига боғлайдиган чилвир. Ис-лом мамлакатларида ғайримусулмонлар ҳам зуннор боғлаб юришга мажбур эдилар. Тасаввуфда зуннор — ҳақиқий маҳбуба хизмати ва тоатига бел боғлаш.

Айди: «Не тиларсан?» Дедим мен:

«Шамъи жамолинг!»

Кўрсатти юзин, мақсуд ҳосил эта қолди.

Машраб юрубон олам аро топмади мақсуд,
Юз шукрки, онинг била улфат бўла қолди.

* * *

Эй санам, хажринг ўтиға дийда
гирён бўлғуси,
Кўрмасам бир дам юзунгни
юрагим қон бўлғуси.

Мардумони¹ кўзларинг бир кофири
бераҳм эрур,
Гарчи кофирни кўруб, тарсо²
мусулмон бўлғуси.

Гар чикиб, ҳар ёнға боқсанг, ёр,
зулфинги тараб,
Шамъ ўлуб, куйган кўнгул бир
дам паришон бўлғуси.

Қоматингни кўрсалар маҳшарда³
гар инсу малак,
Хуру филмонлар⁴ «Бу ким?»
деб барча хайрон бўлғуси.

¹ *Мардумон* – бу ерда: қорачиқлар.

² *Тарсо* – насроний. Тасаввуфда нафси амморани маҳв этиб, нафси ҳамидага эришган ориф инсон.

³ *Маҳшар* – қиёмат кунда барча ўлганлар тирилиб, сўроқ учун тўпланадиган жой.

⁴ *Филмон* – жаннатдаги хизматкор бола.

Катраи сув томса гар шўрида¹ кўздин,
 Машрабо,
 Ташналик вақтида боқсанг,
 роҳати жон бўлғуси.

* * *

Мени даврон бу кун дарду аламға
 мубтало килди,
 Париваш нозанинлар бирла
 ёру ошно қилди.

«Алиф»²дек «жон» аросида ниҳоли
 қоматин асраб,
 Гамидин оқибат қаддимни «нун»³ янглиф
 дуто⁴ қилди.

Биродар, сен бу кун мендин
 умиди оқибат қилма,
 Юрак-бағрим оқиб кўздин,
 ажал юзини во қилди⁵.
 Кишига айтаёлмай бошга тушган
 сурати ҳолни,
 Бу ҳасрат бора-бора ўзини
 бағримга жо қилди.

¹ *Шўрида* – паришон, мубтало.

² *Алиф* – араб алифбосининг биринчи ҳарфи: «а», «о». Тик ва тўғрилиги жиҳатидан маҳбубанинг баланд ва келишган қоматига нисбат берилади.

³ *Нун* – араб алифбосидаги «н» ҳарфи: эгик ва қайрилмалиги жиҳатидан маъшуканинг қайрилма қошига ва ошиқнинг эгилган қадди-бастига ташбеҳ қилинади.

⁴ *Дуто* – эгилган, букилган.

⁵ *Во қилмоқ* – очмоқ.

Бу ҳолимға тараххум қилғудек
 бир меҳрибоним йўқ,
 Мени бечора қилди, зўр қилди,
 бенаво қилди.

Халойик дуни¹ ҳам бўлсам,
 жаҳон ичра ғаниматман,
 Бу кун ёшлар айтурларки,
 Машраб ҳам фано² қилди.

* * *

Кел, эй дилбар, юзунг очғил,
 тасаддукдур бу жон эмди,
 Фироқинг ўтиға куйдум, куяр бу
 устухон эмди.

Нечук айлай, аё дўстлар,
 бўлубман зору саргардон,
 Давосиз дардга учрабман,
 ўларман бегумон эмди.

Жаҳонда гар киши кўбтур
 жудолиғдин хароб бўлғон,
 Етибдур ҳалкума жоним,
 менга йўқ меҳрибон эмди.

¹ Дун — паст, тубан.

² Фано — ўлиш, йўқ бўлиш. Тасаввуфда банданинг
 Ҳақда фано бўлиши, яъни башарий хусусиятларнинг
 илоҳий сифатлар ичра маҳв бўлиши.

Тушубдур кўнглума дардинг,
 кима айтай, кима йиғлай,
Лахад ичра кетар бўлдум,
 юроким тўла қон эмди.

Кел, эй Машраб, жудилигдин
нега мунча хароб бўлдунг,
Тегибдур сенга бу меҳнат,
кетар яхши-ёмон эмди.

* * *

Кимга айтиб йиғлайин нозукадони
дардини,
Хонавайрон айлаган ноошнони дардини.

Дилни бердим анга мен, ғайраз
жафони кўрмадим,
Айтиб-айтиб йиғлайин ул бевафони
дардини.

Умрум охир бўлди етмай
доманини гардифа,
Кимга айтиб, кимга йиглай дилрабони
дардини?

Дарбадар аввораман, куйди дилим
ахгар сифат,
Бахти қаро яхши билур бахти
қарони дардини.

Осмон бесар¹ бўлур айтсам
аламлик дoston,
Ҳар кишига айта билмам раҳнамони
дардини.

Дашту саҳролар куяр Мажнунни
тортган оҳига,
Бесаруполар² билур соҳибазони дардини.

Норасоларға суҳан³ қилмок хатодур,
Машрабо,
Билса ҳар ким чорёри⁴ босафони⁵ дардини.

* * *

Кел, эй дилбар, баён айлай сенга
бир-бир жудолиғни —
Ки, шояд раҳм этиб, солсанг
ўзингга ошнолиғни.

Тамоми хонумонимдин⁶ кечибон
бир сени дерман,
Ўзингдин ўзга билмайдур,
ўзинг билғил фидолиғни.

¹ *Бесар* — боши айланган, гангиган, парижон.

² *Бесарупо* — бошяланг, оёқяланг, телба, бечора.

³ *Суҳан* — сўз, нутқ.

⁴ *Чорёр* — хулафойи рошидин — тўғри йўлдан борган
тўрт халифа: Абу Бакр, Умар, Усмон, Али.

⁵ *Босафо* — пок, садоқатли.

⁶ *Хонумон* — уй-жой.

Чу сендин ўзгани демам,
касам Оллох: қабул этгил —
Ки, зулминг ўзгага айлаб, менга
бергил сафолиғни!

Сулаймон² тахтию Жамшидни¹ жомиға бермасман,
Кўдумга косаи чўбин⁴ олиб, қилсам гадолиғни.

Аё, эй тошюрак бедил⁵, жафожў⁶,
зулмгар, бедод⁷,
Нигоро, кимдин ўргандинг
мўнингдек бевафолиғни?

¹ Сафо — бую ерда: сулх, дустлик.

² Сулаймон – шон-шавкатли подшоҳ ва пайғамбар. Унинг мол-мулки ҳад-ҳисобсиз бўлган. Унга Худонинг сирли ва муқаддас исми – Исми Аъзам маълум бўлган ва бу исм унинг сеҳрли узугига нақш қилинган. Бу узук воситасида у нафакат одамлар, балки ҳайвонлар, қушлар, барча инсу жинсларга, табиат ҳодисаларига ҳам ҳукмини ўтказа олган.

³ *Жамшид жомӣ* – қадимги Эроннинг афсонавий подшоҳи Жамшид «Жомӣ жаҳоннамо» – жаҳонни кўрсатувчи жом ихтиро килган бўлиб, унда дунёдаги нафакат ҳозирги, балки ўтмишда юз берган ва келажакда содир бўладиган воқеа-ҳодисалар ҳам акс этар экан. Май қадаҳи ва комил инсон қалбини ҳам илоҳий сирларни ўзида сақлаши жиҳатидан Жамшид жомига нисбат берадилар. Жамшид жомидаги май ичган билан сира тугамас эмиш.

⁴ Чүйбик — ёғочдан ясалган.

⁵ Бедил - дилини бой берган, ошик, гирифтор.

⁶ *Жафожй* – жафо қилуячи, ситамгар.

⁷ Бедод — жабр, зулм, ситам.

Гоҳ-гоҳе раҳм этиб, банданг
сари қилғил назар,
Ошиқинг жондин кечиб,
ўзини қурбон айлади.

Доимо ишқингда йиғларман сенинг,
 эй нозанин,
Гар бу кун ким йиғлар эрса, тонгла'
 хандон айлади.

Қатрайи ваҳдат майидин² лутф
ила килди карам,
Завку шавқидин бериб, оламда
султон айлади.

Эй биродарларки, мендин офият³
кўз тутмангиз,
Бир пари ақлим олиб, кўйда
нолон айлади.

Сокийи пири мугон⁴ сунди шароби антахур,
 Мосиво айлар ҳамадин, мўшкил осон айлади.

¹ *Тонгла* – 1) эртага; 2) киймат куни.

² Ваҳдат майи — Оллоҳнинг ягоналигини ҳис қилиш, маърифатига эриштирадиган илоҳий май. Ривоятга кўра, Муҳаммад алайҳиссалом меърож кечаси Оллоҳ таоло ҳузурдаги илоҳий майдан тотган эканлар.

³ Офият — соғлиқ, тинчлик.

⁴ *Пири мугон* – муғлар – оташпараастлар пири. Та-
саввуфда маънавий рахбар, комил инсон маъноларида
қўлланади.

Бир масалдур:

дунёнинг осойиши кофирғамиш,
Бу жаҳонни ошиқиға чохи зиндон айлади.

Халқи олам эй, париваш,
ошно бўлғач сенга,
Машрабингни бошиға кўп тийрборон¹
айлади.

* * *

Мен кимга айтай, дўстларим,
девона қилди ишқ мени,
Садпора² қилди юраким, девона
қилди ишқ мени.

Тун-кечалар дод айласам,
хар дам сени ёд айласам,
Ишқингда фарёд айласам,
девона қилди ишқ мени.

Шому сахар гирён бўлай,
йўлунгда саргардон бўлай,
Охир сенга қурбон бўлай,
девона қилди ишқ мени.

Хамдам бўлай майхонага,
сокин бўлай бутхонага³,
Бошим қўяй остонага,
девона қилди ишқ мени.

¹ Тийрборон – ўк ёмғири.

² Садпора – юз пора, чок-чок.

³ Бутхона – бутпарастлар ибодатхонаси. Тасаввуфда лохут олами, яъни ваҳдати кулл кўзда тутилиб, аҳадият зотининг мазҳарияти маъносида ҳам келади.

Охири манзилга етмасдур
кудуратлик кўнгул,
Дилга жо бермоқ на ҳожат
душмани ғафдорни¹.

То дилингга маърифатдин
нури иймон бўлмаса,
Сўфи(й)лар, бир «Ху»га алмашланг ани –
дасторни.

Хотири покингни машғул қилма
Дил ғуборолуда² бўлди —
харгиз дунёга,
ул кўролмас ёрни.

Авлиёлардек муаззам бўлайин десанг вале,
Машрабо, ҳеч канда қилма
дилдин истифғорни.

Бу тани хокийнию³ рухи
равонни⁴ на қилай?
Бўлмаса қошимда жонон,
бу жаҳонни на қилай?

Ёрсиз ҳам бодасиз Маккага
бормоқ не керак?
Иброҳимдан⁵ колғон ул эски
дўконни на қилай?

¹ *Ғаддор* – 1) маккор, хийлагар; 2) хоин, алдамчи.

² *Фуборолуда* — фуборли, нопок.

³ Хокий – тупрокдан яратилган.

⁴ Руди равон — жон.

⁵ Иброҳим – Каъбага асос солган Иброҳим пайғамбар.

Урайинму бошима саккиз
 биҳишту¹ дўзахин?
Бўлмаса васли менга,
 икки жаҳонни на қилай?
Зарраи нури қуёшдек бу
 жаҳон ичра тамом,
Ошкоро бўлса, бу сирри
 нихонни на қилай?
Аршнинг кунгурасин устиға қўйдум оёғим,
Ломакондин хабар олдим,
 бу маконни на қилай?

* * *

Ёрни кўйида мен жавлон қилай,
Итларини сонида афғон қилай.
Кошки бу кулбаи аҳзон² аро
Ошнони бир кун и меҳмон қилай.

Маълумки, жаннатнинг саккиз дарвозаси, демакки, саккиз даражаси бор — бу ерда шунга ишора қилинаётган бўлса керак: 1) пайғамбарлар, шаҳидлар, сиддиқ бандалар ва сахийлар; 2) намозхонлар; 3) закот берувчилар; 4) амри маъруф ва наҳйи мункар қилган мўминлар; 5) нафсу шаҳватини жиловлаб юрганлар; 6) ҳаж ва умра қилганлар; 7) Оллоҳ йўлида жидду жаҳд қилганлар; 8) тақводорлар ва ота-онасини рози қилганлар ҳамда рўзадорлар қирадиган дарвозалар.

² *Кулбаи аҳзон* – Ғам кулбаси. Бу тушунча Яъқуб пайғамбар ҳаёти билан боғлиқ бўлиб, севимли жигарбанди Юсуфдан ажралгач, у йўл бўйида «Байт ул-аҳзон» («Байт ул-ҳазан») – «Ғам уйи» деган кулба тиклаб, кеча-кундуз унда тоат-ибодат қилиб, йиллар эди. Мумтоз адабиётда сўнгсиз дарду ғамда, чорасиз аҳволда қолган кишининг уйини, ҳаётини, дунёни байт ул-аҳзонга нисбат бериш бир анъана тусини олган.

Неку бадни¹ сирини мунда
қилиб бўлмас аён,
Бизга дийдор, ўзгаларга жаннат
ул-маъво керак.

Тифли² нобиноға зоҳир этма
қўнгул ёрасин,
Дарду холотни билурга оқилу доно керак.

Чун дарахти босамарни³ шоҳи
эрмиш сарнигун⁴,
Бил сафидори⁵ адлдек гардани боло⁶ керак.

Машрабинг олдида сен ёзуқларингга⁷
тавба қил,
Гар дуо қилсам ҳақингга,
мақбули даргоҳ керак.

* * *

Муродингга етай десанг, қаландар бўл,
қаландар бўл!
Ситам аҳлин ютай десанг, қаландар бўл,
қаландар бўл!

¹ Неку бад – яхши ва ёмон.

² Тифл – гўдак, бола.

³ Босамар – мевали, ҳосилдор.

⁴ Сарнигун – боши қуйи, остин-устун.

⁵ Сафидор – танаси оқ бўлган тик ва баланд мевасиз дарахт.

⁶ Боло – 1) баланд; 2) кад-қомат.

⁷ Ёзуқ – гуноҳ, айб.

Оғиздин дур сочай десанг,
 шароби ишқ ичай десанг,
 Ёмонлардан қочай десанг, каландар бўл,
 каландар бўл!

Фасод аҳлин қувай десанг,
 (кетига) бир урай десанг,
 Бу даргоҳдин сурай десанг, каландар бўл,
 каландар бўл!

Риёзатсиз бўлай десанг,
 таним озод юрай десанг,
 Жаҳонни сайр этай десанг,
 каландар бўл, каландар бўл!

Разолат куйдурай десанг,
 залолат¹ ўлдурай десанг,
 Хамасин супурай десанг, каландар бўл,
 каландар бўл!

Бу тақводин кечай десанг,
 хонақоҳдин² қочай десанг,
 Хақиқатни очай десанг, каландар бўл,
 каландар бўл!

Гухаррезлик³ килай десанг,
 хамани кулдурай десанг,
 Чу Машрабдек бўлай десанг,
 каландар бўл, каландар бўл!

¹ *Залолат* – гумроҳлик, йўлдан озганлик.

² *Хонақоҳ* – сўфийлар йиғиладиган, зикр тушадиган жой.

³ *Гухаррез* – гавҳар тўкувчи, маъноли сўзлар айтувчи.

* * *

Ишқ водисидин бир кеча мен
хай-халаб ўттум,
Зухҳод¹ элини мамлакатини талаб ўттум.

Олдим фашу мисвокни² девоналиғ айлаб,
Парвона сифат жоними ўтқа қалб ўттум.

Дунё ясаниб, жилва қилиб олдима келди,
«Борғил нари!» деб, кетиға бир
шатталаб ўттум.

Офоқни³ бир лаҳзада кездим, на ажабдур,
Мино тоғидан ҳақкасифат ҳақкалаб ўттум.

Кўрдимки вафоси йўқ экан ушбу жаҳонни,
Миндим ажал отини мен, қамчилаб ўттум.

Билдимки они душмани маккораи айёр,
Ло⁴ тирноғи бирла юзини тирмалаб ўттум.

Мардони⁵ Худо дейдики:
«Дунё майи аччиғ»,
Аччиғлиғини билмак учун бир ялаб ўттум.

Нафс кофири бирла туну кун
тинмай урушдум,
Танҳо қиличи бирла уруб,
хай-халаб ўттум.

¹ *Зухҳод* – зоҳидлар, обидлар.

² *Мисвок* – тиш тозалагич.

³ *Офоқ* – дунё, олам.

⁴ *Ло* – араб ёзувида «ло» сўзи ханжарга ўхшайди.

⁵ *Мардон* – мардлар, эрлар.

Хомуш пичокини они бўйнига кўйдим,
Чўғ найзаси бирла кўзини найзалаб ўттум.

Девонаи Машраб, бу сўзинг
дардга даводур,
Ошиқни элини кўнглига бир
ўт калаб ўттум.

* * *

Ўшал кун сенга, эй шўхи ситамгар,
ошно бўлдум,
Жамолингни кўрай деб,
орзу бирлан адо бўлдум.

Ба¹ бозори мухаббат гавҳари
қимматбаҳо эрдим,
Рақиблар олдида мисли садафдек
камбаҳо бўлдум.

Қаландарвор ҳажрингда навою
нолалар қилдим,
Сени дарди ғамингдин, эй парипайкар²,
адо бўлдум.

Ўшал кун санга паймон айладим,
эй шўхи бепарво,
Тамоми ҳамнишину³ ҳамнафаслардин
жудо бўлдим.

¹ Ба – олд кўмакчи: -да.

² Парипайкар – пари суратли, гўзал, соҳибжамол.

³ Ҳамнишин – бирга ўтирувчи, улфат.

* * *

Дунёга келиб, лойига билмай бота қолдим,
Дармон йўқидин захри балосин
юта қолдим.

Кўрдум мен они душмани руху
тан экандур,
Ло ўқи билан икки кўзига ота қолдим.

Майхонага кирдим — била қолдим
куяримни,
Масжидга кириб, зоҳиди яхдек¹
кота қолдим.

Зоҳид, менга бир шишада май,
сенга — намозинг,
Минг тақвини бир косаи
майга сота қолдим!

Ваҳдат майини пири муғон илгидин ичтим,
Мансур киби бошими дорға тутта қолдим.

То телбалиғим шуҳрати оламни тутубдур,
Бир жилвасига икки жаҳондин ўта қолдим.

Айб этманғиз бу Машираби
беҳудни ёронлар²,
Найлайки, бу ғурбат
кўчасидин ўта қолдим.

¹ Ях — муз.

² Ёронлар — дўстлар, кадрдонлар.

* * *

Шоҳи жаҳоним, ишқингда ўлдум,
Ороми жоним, ишқингда ўлдум.

Мунча жафони кимдин ўргандинг,
Эй нуктадоним¹, ишқингда ўлдум.

То қоба қавсайн² шарҳи қошингдур,
Абрўкамоним³, ишқингда ўлдум.

Қақнусга⁴ ўхшаб ёндим тириклай,
Ўртанди жоним, ишқингда ўлдум.

Бир раҳм қилғил, холимға боқғил,
Номехрибоним, ишқингда ўлдум.

Ёра бу кун мен чокар⁵ бўлойин,
Соҳибқироним⁶, ишқингда ўлдум.

¹ *Нуктадон* — нозикфаҳм, доно.

² *Қоба қавсайн* — икки ёй оралиғи. Меърож кечаси қурб манзилида Оллоҳ таоло ва Муҳаммад алайҳиссалом ёки йўлда Пайғамбар ва Жаброил фаришта ораларидаги масофани билдиради. Икки қошинг ёки кўз оқу қорасининг бир-бирига яқинлигига ҳам ишора қилинади.

³ *Абрўкамон* — қоши камон.

⁴ *Қақнус* — афсонавий хушовоз куш: бир умр хас-хашак йиғиб, кейин унинг устига чиқиб, шунаканги ўтли наво чекарканки, нафасидан тўплаган хирмони аланга олиб, ўзи ҳам ёниб кетаркан — унинг қулидан янги қақнусбачча пайдо бўлар экан.

⁵ *Чокар* — хизматкор.

⁶ *Соҳибқирон* — бу ерда: бахтли соатда турилган, бахтиёр, масъуд.

Машрабга бир боқ, жон лабга етти,
Руҳи равоним, ишқингда ўлдум.

* * *

Сени кўрдум – ҳама элни унутдим,
Жаҳон лаззатидин кўнглим совутдим.

Сенга бердим дилу жонимни ул дам,
Биҳишти жовидон¹ таркини туттум.

Висолингда лабингдин эл май ичти,
Фирокинг бирла мен хуноба² юттум.

Не қаттиқ кун эди, эй роҳати жон,
Сенингдек офати жонга йўлуқтум.

Кеча-кундуз мудом андиша қилдим,
Сенинг мислинг йўқ эконин ўқуттум.

Танимсан ҳам азиз жоним эурсан,
Изинг ҳар ердадур – юзумни сурттум.

Қабул қил, хоҳ қилма, ҳасратингдин
Кезиб чўлларни сўнгоким чуруттум.

Фаминг – кўнглумга, холинг –
жонима кут,
Ҳаёт истаб, ҳаёлинг заҳрин юттум.

¹ Жовидон (Жовид) – доимий, абадий, мангу.

² Хуноба – қонли ёш, аччиқ йиғи.

Тилимда ё дилимда ўзга ким бор?!
Қасамёд айладим ўзга куруттум!

Гахи васлинг висоли бўлмаганда
Хаёлинг бирла кўнглумни овултум.

Сени ҳам кўрмаган, ҳам топмаган сўнг,
Фаминг бирла иковлон гўша туттум.

Қачон кўрдум кизил гулдек юзунгни,
Вужудим куйдуриб, кулни совурттум.

Бу Машрабға чу ишқинг жовидондур,
Кечани ишқ-ла кундуздек ёруттум.

* * *

Жонон, юзингни кўрголи келдим,
Шаккар лабингдин сўрголи келдим.

Ўттек тутошиб ёнди юрогим,
Куя-куя кул бўлголи келдим.

Эй мохи тобон, лутфу карам қил,
Ойдек юзингни кўрголи келдим.

Шамъи жамолинг парвона қилди,
Ўтға ўзумни урголи келдим.

Пардани очғил, эй гулўзорим¹,
Рози дилимни очголи келдим.

¹ Гулўзор — гул юзли, гўзал.

Эй тўраи¹ хусн, банданг бўлойин,
Эшигингга қул бўлголи келдим.

Машрабга тегди косаи даврон,
Беш кун жаҳонда ичколи келдим.

* * *

Ногох кўрубон маҳви
жамолинг бўла қолдим,
Ойдек юзунгга бокдиму
хайрон бўла қолдим.

Ўтдек туташиб куйди юрогим била жоним,
Парвона бўлуб, ўтқа ўзумни ура қолдим.

Юз ғамза била чиқди санам майкадасидин,
Зуннор узуб, дин била иймон сота қолдим.

Кўрдумки, ажаб ишвагару дилбари танноз,
Девона бўлуб, ишқида ўтдек ёна қолдим.

Дийдори жамолини кўруб ишқ йўлида,
Гулгун² ёнибон маҳви тамошо бўла қолдим.

Хожат эмас ул Каъбаи жононага бормоқ,
Мен гавҳари мақсуд бўлайин
деб ёна қолдим.

¹ Тўраи хусн – хусн шоҳи.

² Гулгун – гул рангли, қизил.

Куйдирмаса ўт, бўлмас яғоч чўғ,
Ишк ўти бирлан ҳамхона бўлдум.

Бўлдум фано мен туфроғ ичинда,
Бир дона эрдим – минг дона бўлдум.

Ул юз ўтида буд¹ бўлди нобуд,
Жон жонға кирди – жонона бўлдум.

Тегди кўзингдин хар дамда минг тийр²,
Аввал эдим дашт – гулхона бўлдум.

Бир неча йилдур ёрдин жудоман,
Билмай ўзумни девона бўлдум.

Куймас дедилар маъмураи ганж,
Обод эдим мен – вайрона бўлдум.

Машрабга май сун майхона ичра,
Масжидга кирмай мастона бўлдум.

* * *

Дунё сариға бир келибон ғамзада кеттим,
Бир лаҳза дам олмай турубон лаҳзада
кеттим.

Бир мушфиқи ҳамроз³ жаҳон ичра
тополмай,
Хасрат ўтидин куйдиму мотамзада кеттим.

¹ Буд – борлик, мавжудлик.

² Тийр – ўк.

³ Ҳамроз – сирдош, яқин дўст.

Суртмай бу каро юзни ўшал равзада¹
 бир йўл,
 Юз хасрату мотам била меҳнатзада кеттим.

Хорис² бўлубон дунёда юрди неча гумроҳ,
 Урён³ келибон мунда яна арбада⁴ кеттим...

Гофил кишилар кечаю кундуз
 тилагай мол,
 Дунё дедим-у охиратимни сота кеттим.

Ёрини хаёл айлади Машраб, кўзин очди,
 Юз дарду алам бирлаки, меҳнатзада⁵
 кеттим.

* * *

Гулшану боғи даҳр⁶ аро булбули
 нағмагар⁷ ўзум,
 Бир бут⁸ хушхиром учун ошиқи
 дарбадар ўзум.

Кўюнгга, эй санам, бориб навҳаю⁹
 нолалар қилиб,
 Шому сахар фиғон қилиб, хофизу
 хушасар ўзум.

¹ *Равза* – 1) боғ; 2) жаннат; 3) мазор, зиёратгоҳ.

² *Хорис* – харис, очкўз, тамагир.

³ *Урён* – яланғоч.

⁴ *Арбада* – шовқин-сурон, тўполон.

⁵ *Меҳнатзада* – 1) азоб, машаққат чеккан; 2) бало урган, бадбахт.

⁶ *Даҳр* – 1) дунё, олам; 2) давр, замон.

⁷ *Нағмагар* – чолғучи, хонанда.

⁸ *Бут* – 1) санам; 2) маҳбуба.

⁹ *Навҳа* – йиғи-сиғи, нола.

Жоми майи луоб' ичиб, Мажнун
бенаво бўлуб,
Нозу карашмалар қилиб, Лайлий
ишвагар ўзум.

Шамъи жамолинг ўртади жону дилимни,
эй санам.

Болу паримни куйдуруб, бедили
навхагар² үзүм.

Васлингни истаб, эй санам,
кечаю кундузи мудом,
Ёр деди сахарда топ, доияй сахар ўзум.

Олими нуктадон манам, пири хидояхон³
манам,
Шухрати шеър бобида Машраби
мўътабар ўзум.

◆ ◆ ◆

Киёматдур, агар, жоноки,
мен сендин жудо бўлсам,
Хуш ул давлат эрур менга,
фироқингда адо бўлсам.

¹ *Лцоб* – ориз сүви.

² *Навҳагар* — нола қилувчи, оху фиғон тортиб йиғ-
ловчи.

3) *Хидоя* – 1) тўғри йўлни кўрсатиш, раҳнамолик; 2) Бурҳониддин Марғинонийнинг машҳур «Хидоя» асари.

Муҳаббат ўтиға, жоно, юрогим
таҳ-батах¹ кондур,
Нечук мен айлайин, дўстлар,
азалдин бенаво бўлсам.

Юрогу бағрим ўртанди
сени дарду фироқингдин,
Нечук юз қайтаройин мен
азалда ошно бўлсам.
Чу кумри сарв учун йиғлаб, фидо
айлаб бу жонимни,
Тамоми хонумонимдин кечиб, кул –
мосиво бўлсам.

Хама ушшоқи² содиқни сени ишкинг
хароб айлар,
Қабул этгил, аё дилбар, кўйингда бир
гадо бўлсам.

Фалакни жавридин, дўстлар,
нечук мен шиква³ айлармен,
Нетай, найлай, азал кундинки,
мен бахти қаро бўлсам.

Мени додимга етиб ҳам бу
ҳолимни сўрармусан,
Фироқингда адо бўлган бу Машраб
бир гадо бўлсам.

¹ Таҳ-батаҳ – қаватма-қават.

² Ушшоқ – ошиқлар.

³ Шиква – шикоят, нолиш.

* * *

Зебо санамим йўл уза кўргач, тура қолдим,
Наззорасидин¹ маҳв бўлубон
ўлтура қолдим.

Сайёра сифат кеча тонг отғунча югурдим,
Юз шукрки, ойдек юзини бир
қўра қолдим.

Ғам тоғида Фарҳод сифат эмгонур²
эрдим,
Бошимға казо тешаси тегди, ёта қолдим.

То базми висолингга теголгунча ракиблар,
Болу парими юлдуму мен телмура
қолдим.

Мажлисдаги шамъни кўрубон олдиға
бориб,
Парвона масал ўт ичиға ҳам куя қолдим.

Ширин лабидан берса менга ваъдаи
хуш деб,
Жон нақдини илкима олибон бора қолдим.

Май тутти гаҳ ағёр, гоҳ ул шўҳи
ситамгар,
Дарҳол қўпуб, май қўлидин ҳам
ола қолдим.

¹ Наззора — қараш, назар солиш.

² Эмганмоқ — қийналмоқ, машаққат чекмоқ.

Май тўла қилиб, муғбача¹, Машрабға
беринглар,
Бир ғамзаи мужгон била жоним
бера қолдим.

* * *

Аё дилбар, сени кўргач, баче,
ман мубтало бўлдум,
Сани кўйингда, эй барно,
гирифтори бало бўлдум.

Хаданги² новаки³ мижгонларинг ҳар
дам тегиб ўтди,
Қизил қонимға булғониб, шаҳиди
Қарбало бўлдум.

Менингдек ошиқи дилхаста ҳеч
бўлмасун, ё Раб,
Начук кўнгул узай сендин,
азалдин ошно бўлдум.

Нисори мақдами⁴ кўюнгга бошимни
фидо қилдим –
Ки, тиғи ханжаринг тегди-ю,
жонимдин жудо бўлдум.

¹ *Муғбача* – муғ (оташпараст)лар ибодатхонасидаги дастёр бола. Тасаввуф адабиётида содиқ мурид, чин ошиқ ва соқий тимсоли бўлиб келади.

² *Хаданг* – 1) камон ўқи; 2) найза; 3) киприк.

³ *Новак* – 1) камон ўқи; 2) киприк.

⁴ *Мақдам* – қадам қўйиш, келиш, ташриф буюриш.

Юрурман жустижў¹ айлаб
кеча-кундуз фирокингда,
Висолингдин хабар топмай, эшикларда
гадо бўлдим.

Бу Машрабга тараххум айлагил,
эй дилбари зебо,
Фироқи ҳасратингда, бас,
ғариби бенаво бўлдум.

* * *

Қилди менга бир жилва ногоҳ
боқа қолдим,
Ул жилвага дин билан дунё сота қолдим.

Маъшук деди: «Бовар² эмас менга
бу ишқинг»,
Ғайрат тиғи бирла юрагимни чопа қолдим.

Ғам тоғини Фарҳод сифат оғдарур эрдим,
Бошимга казо тешаси тегди, ёта қолдим.

Машраб йўлида турфа паришон
юрур эрди,
Ул мақсудими кўргали ногоҳ боқа қолдим.

¹ *Жустижў* – кидириш, ахтариш, сўроклаш.

² *Бовар* – 1) ишонч, ишониш; 2) тўғри, ҳақиқат.

* * *

Дунёга келиб, ранжу балони кўруб ўттум,
Юз ранжу бало шиддатидин
ўргулуб ўттум.

Дунёга кўнгул берса киши бўлғуси расво,
Бу фоний жаҳон мулкига шатто
уруб ўттум.

Билдим мен анинг душмани қотил эканини,
Мардона бўлуб, селга этак кистуруб ўттум.

Жон олғуси Азроил эмасдур ўзи, билғил,
Нечунки мен они била улфат бўлуб ўттум.

Машраб, сени деб ушбу жаҳондин
кўнгул узди,
Девона бўлуб, ондин юзум ўгуруб ўттум.

* * *

Нетгум, санамо, ишқинг ўтига ватан эттим,
Ҳар тори мўйим¹ шамъ каби шуълазан²
эттим.

Қон йиғлади кўз – қолди таним
кон орасинда,
Ҳар қатрани тан тоғида лаъли
Яман³ эттим...

¹ Мўй – соч.

² Шуълазан – шуъла урувчи, алангани зиёда қилувчи.

³ Лаъли Яман – Яманда тайёрланадиган аъло навли лаъл.

Жон тоғини ғам тешаси бирлан
казийтурман,
Ул кунки, хаёлингни топиб, кўҳкан¹ эттим.

Жаннат тиламай, кавсар отин оғзима
олмай,
Лаълинг ғамини, захр эди,
шаккаршикан² эттим.

Ўтлар туташур гар нафас олсам
хама жонға,
Ишк аҳлиға ўтлуғ юрагимни даҳан³ эттим.

Сайд ўлғуси ҳар ким келур олдимға,
кутулмас,
Нечунки, кўнгул шуъласи бирла
расан⁴ эттим.

Мен айладим ул гулшани ишк
ичра наволар,
Ҳар булбулу тўти эди зоғу заған⁵ эттим.

Машраб танининг захмлари бўлди
гулафшон⁶,
Ўлдум ғами ишқингда, бу гулдин
кафан эттим.

¹ Кўҳкан – 1) тоғ казувчи; 2) Фарҳоднинг лақаби.

² Шаккаршикан – ширин сўз айтувчи.

³ Даҳан – оғиз.

⁴ Расан – 1) ип, аркон; 2) соч, соч ўрами.

⁵ Заған – кузғун.

⁶ Гулафшон – 1) гул сочувчи, гулдек очилиб турувчи;
2) шод ва хурсанд этувчи.

* * *

Сени ишқингдин, эй дилбар,
 кўюб девоналар бўлдум,
Бу оламда халойиққа ажаб
 афсоналар бўлдум.

Асоси салтанат бирла паривашларни
султони,
Тараххум айлагил, жоно,
эшикларда гадо бўлдум.

Сўроғлаб васли дийдоринг тамоми
халкдин сўрдум,
Деди: «Жўянда ёбанда»ки¹,
топмай мен адо бўлдум.

Нигоро, ханжари нозинг дилим
садпоралар килди,
Қизил гулдай очилмайким,
шаҳиди Карбало бўлдум.

Бу Машраб дардини, ё Рабки,
 хеч ким бошиға солма,
Дуо айланг, аё дўстларки,
 муҳтожи шифо бўлдум.

¹ Жўянда ёбанда – излаган топади.

* * *

Сабр ила ҳам фароғатим,
қолмади танда тоқатим,
Тун-кун ила зиёдадур меҳнату
дарду кулфатим.

Оху фиғон килиб кетай,
тоғу тоша бошим урай,
Бошима минг балою ғам —
кунда турур қиёматим.

Заррача қолмади юрак, куйди-ю,
бўлди ҳам адо,
Кўздаги ёшу ранги зард¹ —
ушбу эрур аломатим.

Хўжаю муфтини йиғиб, омию²
шайх ҳам мурид³,
Барчасидин юз ўгуруб,
ишқи эрур маломатим.

Барчага молу жоҳини⁴, неъмату
мулку жойини,
Менга берибдур оҳини,
ушбутурур салобатим.

¹ Зард — сариқ.

² Омиё — нодон, авом.

³ Мурид — толиб, талабгор, бирор шайх ёки пирга қўл бериб, унга эргашувчи. Тасаввуфда моддий боғлиқликлар ва ўз хоҳиш-иродасидан воз кечиб, Ҳаққа интилаётган киши.

⁴ Жоҳ — 1) амал, мартаба; 2) давлат, бойлик; 3) буюк-лик, шавкат.

Ишқ эмас, бало экан, меҳнату дарду ох экан,
Машраби зор-зор экан,
кун-кундин ортур офатим.

* * *

Нигорим, гулғузoringни кўролмай,
мубтало бўлдум,
Шароби лаълидин ичтим,
санамга ошно бўлдум.

Тараххум қил, аё дилбар,
қулингга кўп жафо қилма,
Ўзингга ошно қилдинг,
ғариби бенаво бўлдум.

Юзинг гулдур, мужовир¹
кўзларинг мастонадур жонон,
Юрогим поралар бўлди, шаҳиди
Карбало бўлдум.

Гухар бозориға кирдим,
табиби ишқдин сўрдум –
Ки, дардимға даво топмай,
бу дарди бедаво бўлдум.

Кел, эй дилбар, томошо қил,
бу Машраб сўзини таҳқиқ²,
Йўлингга жон фидо қилдимки,
ул дам муктадо³ бўлдум.

¹ Мужовир – якин, ҳамсоя.

² Таҳқиқ – нарсанинг моҳиятини билиш, ҳақиқатга етиш. Тасаввуфда банданинг ҳақиқатни кашф этиш учун қиладиган саъй-ҳаракати.

³ Муқтадо – эргаштирувчи, йўлбошчи.

* * *

Дил даштида ғам охуларига ватан эттим,
Ғамзанг ўқи то лолалар очти –
чаман эттим.

Ишқ аҳли менинг сори келурға
бу эрур йўл,
Хар ерда тараб¹ гуллари эрди –
ватан эттим.

Найсон² каби кўздин ёғадур ашки равоним,
Садқангға юрак тошини лаъли Яман эттим.

Меҳринг қуши кўнглум қушидин
ажрамасун деб,
Бўйнию аёғига белимдин расан эттим.

Жонимға нигоҳинг ўқидин гуллар очилса,
Сайримға хамон настарану³ ёсуман⁴ эттим.

Расволиғ ўтин балки ўзумга ёкадурман,
Жисмимға самандар⁵ киби ўт пирахан
эттим.

¹ *Тараб* – шодлик, хурсандлик, айш, ишрат.

² *Найсон* – сурёний тақвими бўйича еттинчи ой – апрел-га тўғри келади. Ривоят қилишларича, бу ойда ёғадиган ёмғир томчиларидан садаф ичида марварид ҳосил бўлади.

³ *Настаран (Настарин)* – хуш исли, оқ-сарик тусли гул, ёсуман, жасмин.

⁴ *Ёсуман* – хуш исли, оқ-сарик тусли гул, жасмин.

⁵ *Самандар* – афсонага кўра ўт ичида туғилиб, ўт ичида яшовчи, ранги ҳам оловранг жонивор.

Машраб, бу сўзинг топди сенинг
 бўйи шаҳодат',
 Қонлиғ танингра ишқ либосин
 кафан эттим.

* * *

Жамолинг кўргали келдим, аё,
 эй меҳрибон онам,
Менинг учун адо бўлган
 юрагу бағри қон онам.

Хўтан² даштига туштум бул фалакнинг
гардиши бирлан,
Эшиткил арзи ҳолимни, мен айтай сенга,
жон онам.

Ажойиб меҳрибонимсан, мени ороми
жонимсан,
Муроди ду³ жаҳонимсан,
бихишти жовидон онам.

Мени бир жоду кўзлук бул
жаҳон ичра хароб этти,
Қади сарву санавбар⁴, қошлари мисли
камон, онам.

¹ *Шаходат* – дин йўлида ўлим топиш, бегуноҳ ўлиш.

² *Хўтан* – гўзал қизлари, аъло мушклари ва нафис матолари билан машҳур бўлган Қошғардаги воҳа ва шаҳар.

³ Ду — икки.

⁴ *Санаббар* – арчасимон тик ўсадиган дарахт.

Куя-куя кул бўлуб дунёдин ўткан
 бормукин,
 Ишқ йўлида минг ўлуб, минг бор
 тирилган ўзгинам.

Чок сийнамни қилиб, махшарда
 айларман фиғон,
 Ул кунни дийдор деб махшарни
 бузган ўзгинам.

Ул сирот ул-мустақим¹
 олдида барча йиғлашур.
 Ишқни раҳбар қилибон
 андин ўткан ўзгинам.

* * *

Қиёматдур агар, жоноки, мен
 сендин жудо бўлсам,
 Хуш ул давлат эрур менга
 фиरोқингдин адо бўлсам.

Харобу бенаводурманки,
 хажрингда адодурман,
 Кима айтиб, кима йиғлай бу
 дарди бедаво бўлсам.

¹ *Сирот ул-мустақим* – қиёмат кунни жаҳаннам узра тортилган соч толасидан ингичка, қиличдан ўткир қилқўприк. Сирот, Пулсирот деб ҳам юритилади.

Фалакнинг жавридин, дўстлар,
нечук мен шиква айларман,
Нетай, найлай, биродарларки,
мен бахти қаро бўлсам?!

Нега додимға етмайсан,
менинг холимни сўрмайсан,
Фироқингда адо бўлгон бу
Машраб додхох¹ бўлсам.

* * *

Сеторим ториға жон риштасидан
тор эшиб чолсам,
Ани хуш ноласидин бевафони
кўнглини олсам.

Мақом олиб мақом узра мақомин
дилға жо қилсам,
Муҳаббат созиға созлаб,
мен они олдида чолсам.

Мақомларнинг атосини «Хусайний»у²
«Ажам»³ дерлар,
Булардин ҳам юқори пардаида
«Чоргоҳ»⁴ чолсам.

¹ Додхоҳ – зулмдан шикоят қилувчи, адолат истовчи, даъвогар.

² Хусайний — ӯн икки мақомнинг бешинчи мақоми.

³ Ажам — шашмақом күйларидан бири.

⁴ Чоргоҳ – шашмақом кўйларида бири.

«Баёд»¹ дилбаримни ёдида чолсам
 паёпайким —
 Ки, кўнгул бенаво бўлғонидин айлаб
 «Наво»² чолсам.
 Аролаб чолсам «Ушшоқ»³ ғазални
 соза еткурсам,
 Сахарларда кўпуб⁴, машшоқлардин
 пурзиё⁵ чолсам.
 Кел, эй Машраб, қадах, сунғил
 бўлойин масту мустағрак⁶,
 Бил илкға косаи танбур,
 бириға жомни олсам.

* * *

Мени девона қилди ул парирафтор⁷
 комат ҳам,
 Бу кун келмам ўзумға,
 балки фардои⁸ киёмат ҳам.
 Менинг холи табоҳимни⁹
 мухаббат ахли кўрганда,
 Пушаймонлар қилиб ишқдин,
 яна айлар надомат ҳам.

¹ *Баёд* (*Баёт*) — шашмаком куйларидан бири.

² *Наво* — ўн икки мақомнинг иккинчи мақоми.

³ *Ушшоқ* — ўн икки мақомнинг биринчи мақоми.

⁴ *Кўпуб* — турмоқ, кўзгалмоқ.

⁵ *Пурзиё* — нурли, порлоқ.

⁶ *Мустағрак* — фарк бўлган, ўзини йўқотган.

⁷ *Парирафтор* — пари юришли, гўзал юришли.

⁸ *Фардо* — эрта.

⁹ *Табоҳ* — бузук, хароб, вайрон.

Мени ғам бирла ўлдурдунг фироқинг
ўтиға ташлаб,
Не бўлғай эмди мен ўлсам,
чу сен бўлғил саломат хам.

Аё дилбар, рақибим ул ҳарамға
айлама маҳрам,
Менинг ҳолимға раҳм айлаб,
карам қилғил, каромат хам.

Ки сўрмас, Машрабо, ҳеч ким сени,
оре¹, ажаб эрмас,
Юзумни бости бори² меҳнату гарди
маломат хам.

* * *

Онқадар нурга тўлибман –
осмонга сиғмадим,
Токи Аршу Курсию³ Лавху
жинонға⁴ сиғмадим.

Кимға соям тушса, бир нури яқин⁵
бўлди у хам,
Дафтари руҳи кудсдурман⁶,
забонга сиғмадим.

¹ Оре – ҳа, тўғри, худди шундай.

² Бор – юк.

³ Курси – Аршнинг иккинчи номи, етти қават осмондан ташқари, саккизинчи осмон хам тушунилади.

⁴ Жинон – жаннат.

⁵ Нури яқин – ҳақиқат нури.

⁶ Руҳи қудс – пок рух.

Жаннату кавсар манам, ҳам дўзаху
сақар¹ манам,
Бир ўзумдурман бу дам, хафт²
осмонга сифмадим.

Сояи Одамға³ келдим —
нури маъни изладим,
Жаннат ул-фирдавсдек олий
маконга сифмадим.

Бор эдим Нух⁴ вақтида —
фарқ этмади тўфони ҳам,
Ҳамраҳи Мусо⁵ бўлуб,
Тури Синонга⁶ сифмадим.

Эллик йил Исо⁷ билан юрдум
ўлукни тиргузуб,
Боиси бир нуктадин⁸, Машраб,
замонга сифмадим.

¹ Сақар — жаҳаннам.

² Хафт осмон — етти осмон. Диний ривоятларга кўра, осмон етти қаватдан иборат.

³ Одам — Одам алайҳиссалом.

⁴ Нух — энг узоқ умр кўрган пайғамбар. У ўз қавмлари орасида 950 йил яшаб, уларни Ҳақ йўлига ҳидоят қилади. Лекин Оллоҳ пайғамбарининг даъватига қулоқ тутмаганлари учун улар охир-оқибат буюк тўфон балосига гирифтор бўладилар. Бу тўфон балосидан фақат Нух алайҳиссаломга эргашганларгина омон қоладилар.

⁵ Мусо — пайғамбар.

⁶ Тури Синон — Мусо алайҳиссалом Оллоҳ таоло билан сўзлашган Арабистондаги тоғ.

⁷ Исо — пайғамбар. Унинг қўли теккан — силаган ўликка жон кирар экан. Шунинг учун ҳам ул зот ал-масих — силовчи деб улуғланган. Нафаси ошиққа жон бақишлайдиган махбуба ҳам кўзда тутилади.

⁸ Нукта — нозик ва теран маъноли сўз, ҳикмат.

* * *

Мен эрдим булбулигўё,
 фиғон бирла чаман келдим,
 Юракда дард кўпдур, гулғузори
 ёсуман келдим.

Менинг ошуфта¹ кўнглум гунчадек
 харгиз очилмайдур,
 Юракдин ғам кетар деб бу сабабдин
 мен Хўтан келдим.

Юракдин оҳ тортар барча толиблар
 хам армонда,
 Муяссар бўлмади максуд, яна қайтиб
 ватан келдим.

Бу Машраб сўзини дурдонайи
 кимматбаҳо дерлар,
 Жамии халқ аро сўз бобида
 соҳибсухан² келдим.

* * *

Ишқинг ўтиға куйғоли келдим,
 Ойдек юзунгни кўрғоли келдим.

Савдои зулфунг тушди бошимға,
 Сендин давосин сўрғоли келдим.

¹ Ошуфта – ошик, мубтало, гирифтор, девона.

² Соҳибсухан – сўз устаси.

Ўлар ҳолатдаман — бошим сори
 қилғил кадам ранжа —
 Ки, дийдоринг қиёмат қолмасун,
 зинҳор соғиндим.

Кечалар уйку йўк, кундуз
 хаёлотинг била ўтти,
 Бақалби ботину¹ зоҳирда ҳам
 бедор соғиндим.

Кўнгулда йўк эди сендин жудолик,
 лек найларман,
 Муқаддар² илкидин бўлди бу иш,
 ночор соғиндим.

Шажарлар³ хома⁴, дарёлар сиёҳу
 еру кўк саҳфа⁵,
 Рақам қилсам адо бўлмас ғаминг,
 бисёр⁶ соғиндим.

Қулунг Машрабни, жонон,
 шафқат ила бир сўраб келгил —
 Ки, сен муршиди комил, маҳрами асрор,
 соғиндим.

¹ Бақалби ботин — ботин қалб билан, чин дилдан, ич-ичдан.

² Муқаддар — тақдир қилинган, қисмат.

³ Шажар — дарахт, ниҳол.

⁴ Хома — қалам.

⁵ Саҳфа — саҳифа, варақ, бет.

⁶ Бисёр — кўп, ортиқ, зиёда.

* * *

Биродарлар, мен ушбу кеча Мажнундин
назар топдим,
Тонг отгунча риёзат¹ бирла
оламдин хабар топдим.

Ўшал махвашни ёд айлаб,
ғаму қайғу зиёд айлаб,
Не ақлимдин нишон кўрдум,
на ҳушумдин асар топдим.

Менингдек талхкому² бенасиб дунёда
ўтган йўқ,
Шакар оғзимға солдим, захри
котилдин батар топдим.

Бу даҳри бевафоға ҳеч кўнгул берманг,
аё дўстлар —
Ки, мен фоний жаҳонни мисли абри³
даргузар⁴ топдим.

Вужуди ушбу олам бир
кеча-кундуздин ортик йўқ,
Чароки⁵, дунёда бир шамс кўрдум,
бир қамар топдим.

¹ *Риёзат* — Ҳаққа етиш йўлида солиқнинг нафс ва шайтон хийлаларини енгиб ўтиши шарт бўлган қийинчилик, изтироб ва ранжу машаққатлари.

² *Талхком* — аччиқ насибали, аламзада, қайғули.

³ *Абри* — булут.

⁴ *Даргузар* — ўткинчи.

⁵ *Чароки* — негаки.

Надомат ашки тўфони бошимдин чун
Ўтиб кетти,
Балиф қорнидаги Юнус киби бахр ичра
бар' топдим.

Нигоримдин вафо, на дўстлардин
дафъи ғам кўрдум —
Ки, ҳар кимдин умиди манфаат қилдим,
зарар топдим.

Нетай, Машраб, бу йўлда менга
хеч ким бўлмади раҳбар,
Адашдим, йўл йитурдум, на паёму²
на хабар топдим.

* * *

То олами зоҳирға келиб ман гузар³ эттим,
Тарк айладиму жумлани қатъи назар⁴
Эттим.

Ахволи дилим айтгали бир
махраме топмай,
Зулмингни қариндошу ғамингни
падар⁵ эттим.

Бир қушки чўлок, сен сори парвоз
этайин деб,
Хажр ўқларини жонга суқуб,
болу пар эттим.

¹ Бар — мева, ҳосил, самар.

² *Паём* — хабар, дарак.

³ *Гүзар (Гүзор)* – үтиш, кечиш.

⁴ Катъи назар – кўз ўзиш, қарамаслик.

³ *Падар* — ота.

Душманга чу харб этмак учун
чора тополмай,
Дўстум кўлини туттиму тифу табар¹ эттим.

Ғам шомида қалбимға гузор этти хаёлинг,
Кўз ёш, юрак қони билан моҳазар² эттим.

Савдои сари зулфунг³ учун неча маҳалдур,
Жон кишварини⁴ бузди му зеру
забар⁵ эттим.

Бир мартабада турмас эмиш шох
ила дарвеш⁶,
Бас, жандани⁷ кийдим, ўзими
дарбадар эттим.

Кўтаҳназар⁸ билмаса деб хаста бу Машраб,
Минг маънини бир нукта била
мухтасар⁹ эттим.

¹ Табар — болта.

² *Моҳазар* – ҳозир бўлган таом, бор бўлган нарс.

³ *Сари зулф* – бу ерда: зулф фикри, зулф муҳаббати.

⁴ *Кишвар* – мамлакат, ўлка, вилоят, шаҳар, иқлим.

⁵ *Зеру забар* – остин-үстүн, нотинч.

⁶ Тасаввуф истилоҳида дарвеш изловчи, истовчи маъносини билдириб, сўфий, факир, ошиқ, ориф, соҳибдил, соҳибасрор, соҳибназар каби ўзини Ҳаққа бағишлаган кишиларнинг тимсоли бўлиб келади.

⁷ Жанда - дарвешлар тўни.

⁶ *Кўтахназар* – калтафаҳм, ўзюкни кўролмайдиган.

⁹ *Мухтасар* – қисқа, лўнда, ихчам.

Етти дарёға қўшулди оби
 чашми¹ химматим,
Неча Мажнунға сабақ берди
 дилимда хайратим.

Доманимдин тортти, дунёни кўрунг,
дуни дағал,
Варна² Аршининг устида эрди
камоли миннатим.

Хуни³ фарқ бирла адо, килдим,
басе Мансурман,
Охи сардим⁴ бўлди савмим⁵,
ҳам фиғоним — тоатим.

Гарчи зоҳир хушк⁶ хоку
 бeбизоатман⁷ бу кун,
Мусову Исони даврониға бордур нисбатим.

Эй сафобахш, нафси фиръавнимға бир
шамшир ур,
Токи хамроҳи Мусо бўлсун мени
бу хислатим.

¹ Оби чашм – күз ёши.

² *Варна* – ва, агар, на.

³ Хүн — кон.

⁴ *Card* – совук.

⁵ Савм — рўза.

⁶ *Хушк* — курук.

¹ Бебизоат – молк-мүлксиз, камбагал.

Умр азал дор ул-бақо¹,
дайри фаноға² турғали
Лоладек бир соате йўқдур менинг
хеч фурсатим.

Покбозам³, хорижи дунёи укбодин⁴ жудо,
Суратим гарчи башар келди,
малакдур сийратим⁵.

Неча Мансур ўлди иршодманд⁶
муҳаббат йўлида,
Менга ҳам доре курулғонда
етар бу қисматим.

Хеч билолмайман ўзумни қайси
қавмийман бу кун,
Лекин Арш устида Жибрилдур⁷
менинг ҳамсуҳбатим.

Машрабо, охир сенга юз минг
биёбон тай⁸ уруб,
Бўлмади бир пашшаи лоғарча⁹
акнун хизматим.

¹ *Дор ул-бақо* – мангулик уйи, яъни у дунё.

² *Дайри фано* – фоний дунё. Тасаввуфда ориф ва авлиёлар давраси, мажлиси.

³ *Покбоз* – пок муҳаббат соҳиби, порсо, такводор.

⁴ *Уқбо* – охират.

⁵ *Сийрат* – одат, ҳислат, феъл-атвор, табиат.

⁶ *Иршодманд* – йўл кўрсатувчи, раҳнамо.

⁷ *Жибрил* – Жаброил алайҳиссалом.

⁸ *Тай* – юриш, кезиш, босиб ўтиш.

⁹ *Лоғар* – ориқ.

Куюб ўтгон мени — девона Машрабни
сўрар бўлсанг,
На ерда аҳли дард топдим,
кўзум ёшин сепиб ўттум.

* * *

Ўшал рўзеки, мен сендин жудолиғ
ихтиёр эттим,
Чиқиб сахроға Мажнунлик
кудумин ошкор эттим.

Мени бахти қаро дунё юзида ҳам
не айларман,
Сени дарду ғаминг сийнам ичинда
эътибор эттим.

Мени афтодаву бедил, ғариби
доғи хижронман,
Ўзумға офарин, дерман, сени кўрмай
қарор эттим.

Мени, жоно, ғамингдин ўзга ҳеч ким —
мунисим йўқдур,
Ким айлар, илтифоте, мен диёрингга
гузор эттим.

Ўюлсун кўз жамолингдин дигар юзга
нигоҳ этса,
Куяб қолсун жигар-бағримки,
сендин ўзга ёр эттим.

Жамолинг соғиниб, кўзларда зарра
нур қолган йўқ,
Ажабдур зор қолган кипригимни
ашкбор¹ эттим.

Эрурман обиде², халқи жаҳон, дерлар,
мени Машраб,
Нечунким, манзилимни сояи
Парвардигор эттим.

* * *

Тамошо айламоққа гўшаедин³
анжуман келдим,
Фироқи дарди Юсуфни чекиб,
байт ул-ҳазан келдим.

Агар Яъқубдек қон йиғласам,
айб айламанг зинҳор,
Суруши⁴ булбули шўридадек сўи⁵
чаман келдим.

Шахидони⁶ Хўтанни⁷ тавф этарға,
эй мусулмонлар,
Чу лола домани саҳро тутуб,
дашти Хўтан келдим.

¹ *Ашкбор* – ёш тўқувчи, қўп йиғловчи.

² *Обид* – ибодат қилувчи, тақводор.

³ *Гўша* – бурчак, хилват, чет, чекка.

⁴ *Суруш* – бу ерда: овоз.

⁵ *Сўи* – томон, тараф.

⁶ *Шаҳидон* – шаҳидлар. Исломда дин йўлида ҳалок бўлган кишилар.

⁷ *Хўтан* – Хитойнинг шимоли-ғарбий қисмидаги шаҳар.

Жаҳон шайхи, кибори,
олиму козию ҳам муфти,
Хама ўз нафси бирла саргарон¹,
ман – беватан келдим.

Кадах махмурларға тўлдуруб келтурвил,
эй сокий,
Шароби қирмизи нўшон² гулгун
пираҳан келдим.

Майи ваҳдат тўла бергил мани
Машрабга, эй сокий,
Сиво мулкида сайдеман, сафоли
анжуман келдим.

* * *

То муҳит³ ишқдин бир катра
нам келтурмишам,
Хавзи кавсар ёдини кўнглумга
кам келтурмишам.

Сўфиёни⁴ савмаа⁵ жоҳиллиғини билмадим,
Маърифатни хонақосина қадам
келтурмишам.

¹ *Саргарон* – боши айланган, гангиган, довдираган, маст.

² *Нўшон* – ичиб.

³ *Муҳит* – денгиз, уммон.

⁴ *Сўфиён* – сўфийлар.

⁵ *Савмаа* – насронийлар ибодатхонаси, черков.

Давридур садру¹ бадарга² (пок) ният
айлар бу кун,
Ўтлуғ оҳимдин бошимга бир
алам келтурмишам.

Ўтди бир пайвастаабрўю³ хабардор ўлмади,
Мисраъи шўҳини гўёким баҳор
келтурмишам.

Дилрабо кўйида Машраб телбани
танҳо дема,
Тори мўйи ишқидин хайли ханшам
келтурмишам.

* * *

Сориғ садбарг⁴ ширин сўзлук юзингни
кунда бир кўрсам,
Юзунгдин юз ўгирмасман агар юз минг
бало кўрсам.

Мани ошиқу маъшук дебки айтурлар
бу оламда,
Ошукка давлат эрмаским, фироқинг
ўтида куйсам.

¹ Садр — бошлик.

² Бадар — ташқари, хориж.

³ Пайвастаабрў — қоши туташган.

⁴ Садбарг — атиргул.

Нечун сан кўнгли каттиқсан,
 бирор ҳолимни сўрмассан?
 Жамолингга тўёлмасман бошингдин
 юз минг ўргулсам.

Нечук бедодлиғ иш ўлдики,
 ман сандин жудо бўлдум?
 Жафоларники ман тортуб,
 на мушкулдур караб қолсам.

Садафсиз дур, тикансиз гул,
 машакқатсиз хунар йўқтур,
 Тополмасман, аё дўстлар,
 жаҳонни истабон юрсам.

Лабинг лаълу хатинг Хизру¹ юзунг
 монанди Юсуфдур²,
 Зулайходек куюб-ёниб, бу ишқ ичра
 адо бўлсам.

¹ *Хизр* – зулмат қаъридан оби ҳаёт – тириклик сувини излаб топган ва ундан ичиб, абадий ҳаётга ноил бўлган пайғамбар. У одамларни мушкул аҳволдан қутқарадиган, уларга тўғри йўлни кўрсатадиган халоскор ва ошиқлар ҳомийси ҳисобланади. Бу ерда маъшуканинг хати оби ҳаёт чашмаси теграсидаги майсага ташбеҳ қилинмоқда.

² *Юсуф* – Юсуф алайҳиссалом. Диний-тасаввуфий адабиётларда айтилишича, Оллоҳ таоло хусни юз ҳисса қилган. Тўксон тўққиз қисмини Момо Ҳавога бериб, бир қисмини бутун дунё аҳлига раво кўрган. Шу бир улушни яна ўнга бўлиб, тўққиз қисмини Юсуф алайҳиссаломга ва бир қисмини бани башарга берган.

Ўшал Мажнуни расводек биёбонда
сусаб-чанқаб,
Кўйингда ўртаниб, ёниб, қани Лайли,
деб ох урсам.

Кел, эй Машраб, кўзунгга хоки пойин
тўтиё килфил,
Қани ул хоки пойинг, бул кўзумга
тўтиё килсам?

Базми шамъингдин замона ичра
бир гирён ўзум,
Доимо парвонадек шамъ ўтиға сўзон ўзум.

Кахрабо эрмиш жаҳон даврида
афгон айлагон,
Чун фалохун¹ доимо саргаштай²
даврон ўзум.

Подшоҳлик, расволиқ, бил,
баробардур манга,
Тоҳи хажрингда, гаҳи васлингдаги
султон ўзум.

¹ *Фалохун* – 1) тош отар асбоб; 2) шу асбобдан отилган тош.

² *Саргашта* – сарсон, саргардон, овора.

Чин¹ аро кўргач хаданги новаки
 қош ёсини,
 Сийначок² ўлган шаҳиди тийри
 бепайкон³ ўзум.

Даргаҳи васлинг тилаб, айб этма
 афғон айласам,
 Машраби саргаштаи ғамдидаи⁴
 хижрон ўзум.

* * *

Хажру фирокинг ўтидин ошиқи
 беқарор ўзум,
 Юрган итингни сиффати –
 ошиқи хоксор ўзум.

Холу хатингни кўрмасам, йўқтур қарорим,
 эй санам,
 Икки жаҳон ичида, бил, сўхтаи⁵
 дилфигор ўзум.

Исо чиқиб, ҳаво уза кўрмади
 маъшук юзини,
 Ишқинг ўтиға ман куюб, биллоҳки⁶,
 ёри ғор⁷ ўзум.

¹ Чин – бу ерда: тириш, ажин.

² Сийначок – кўкси яра, озор чеккан, мотамзада, куйган ошиқ.

³ Тийри бепайкон – ўқсиз камон.

⁴ Ғамдида – ғам кўрган, ғамгин, қайғули.

⁵ Сўхта – куйган.

⁶ Биллоҳ – Худо ҳаққи.

⁷ Ёри ғор – ғор дўсти, яъни Абу Бакр: у ғорда Муҳаммад алайҳиссалом билан ҳамнишин бўлган.

Кошки юзунгни кўрмасам,
 ўлмағай эрдим интизор,
 Раҳм эта кўр бу холима,
 ошиқи беқарор ўзум.

Куйди юроким ўртаниб,
 жабру ситам ҳам этмагил,
 Оҳима жовидон куяр, оташи тобдор¹ ўзум.

Кўксума ханжаринг тегиб, оҳима
 Аршинг куйдуруб,
 Қонима жисму жон бўяб,
 гулшани лолазор ўзум.

Фазна, Намангон ичида юрди
 Раҳимбобо сўраб,
 Топмади бир ҳодиени²,
 толиби раҳбарор³ ўзум.

Кўргил Зулайхо ишини —
 Юсуфга интизор экан
 Икки жаҳонда ёрини излаган ошкор ўзум...

Ҳар нафасеки манда бор —
 килди мадад Офок Хожам,
 Бўлса бир қуруғ ёғоч,
 даштида кўхсор⁴ ўзум.

¹ *Тобдор* — бу ерда: алангали, шиддатли.

² *Ҳодий* — раҳбар, йўлбошчи.

³ *Раҳбарор* — бу ерда: раҳбарлар.

⁴ *Кўхсор* — тоғлик жойлар.

Қуддус аро азиз Хожам Машраб
отимни қўйдилар,
Кошғару Ёрканд ичида сохиби
гуфтор ўзум.

* * *

Англа бу сўзни, эй санам,
ошики муддао ўзум,
Асли дилида дарди кўп,
дунёда бедаво ўзум.

Қатраи май тотурмасанг, ол бу жонимни,
қўйма сан,
Сансиз агар бу дунёда
ўлмакима ризо ўзум.

Хуру бихишту кавсаринг кўзума
бир курук работ¹,
Сансиз ўзунгдусан яна бурқаъи²
рахнамо ўзум.

Ўш³ аросат дўзахингга якка ўзум
бир кирай,
Юрдуму кўрдум ҳаммани дунёда
пургуноҳ ўзум.

¹ Работ — карвонсарой, мусофирхона; мажозан: дунё.

² Бурқаъ — хижоб, никоб, парда.

³ Ўш — ўша.

Парда кўтаргил, эй санам,
рози дилимни айтайин,
Барча ошиқлар олдида аввали
додхох ўзум.

Элнинг кўзига фосиқу гумроҳу осий,
пургуноҳ,
Ҳақнинг қошида мартабам —
уммати Мустафо ўзум.

Ошиқ эрурсан, эй рафик, кўркма
жонингни ваҳмидин,
Қилса мадад ўзи вале журмима¹
ҳам шифо ўзум.

Дунё юзида махлуқинг ўлмаки
яккадур тана,
Кунда мани минг ўлдуруб,
пурхуни Карбало ўзум.

Мажнуни бенаво деманг,
Лайли санамни изласам,
Эгасини сўровлаган мискини бенаво ўзум.

Ёстанибон қаюғ отинг солди
Бозор пирим манго,
Сўрди мани нечук фақир
Машраби хоксо² ўзум.

¹ Журм — айб, гуноҳ.

² Хокса — хоксор, бечора.

Даргохингга бир ожизу афгор келибман,
Арзи дилими этмак учун зор келибман.

Йўқдур менинг илгимда сенга
тухфаи лойик,
Эл барчасидин пургуноҳу¹ хор келибман.

Рад қилма, қабул айлаки,
шармандалигимдин
Расвои сари кўчаю² бозор келибман.

Бозори жаҳон ичра ўшал шахри
адамдин³,
Жон нақди била сенга харидор
келибман.

Лутф бирла карам айлаю
дардимға даво қил,
Дармон тилабон соҳиби озор келибман.

Зор ила тавалло қиладур хаста бу
Машраб,
Оч парданиким, толиби дийдор
келибман.

¹ *Пургуноҳ* – гуноҳга тўла.

² *Сари куча* – куча боши.

³ *Шаҳри адам* – йўқлик шахри.

* * *

Тинмайин юрдум бу ғам даштида
хайронлик билан,
Охир умрум ўтти, сад афсус,
нодонлик билан,

Бир гули шодим очилмай бахт
гулистони аро,
Хайф, умрум оқибат ўтти
паршонлик билан.

Баски, илми ҳолу қолнинг¹
йўлида қилсанг амал,
Ушбу муллолар бари бухлу²
хаводорлик³ билан.

Неча мулло илм ўқуб, роҳи шаётинни⁴
топиб,
Чун рибою⁵ ришвани⁶ ерлар
хушдорлик⁷ билан.

¹ *Илми ҳол* – инсондаги сўз билан тушунтириб бўлмайдиган ғаройиб руҳий кечинмалар, фавқуллода феъл-атвор, хислатларнинг намоён бўлиши; ботний илмлар, кенг маънода тасаввуф илми. *Илми ҳол* – тил билан ифодаласа бўладиган илмлар, яъни зоҳирий илмлар. Шариат илми ҳам шунга киради.

² *Бухл* – бахиллик, хасислик.

³ *Хаводор* – тарафдор, хайрихоҳ, мухлис.

⁴ *Шаётин* – шайтонлар, иблислар.

⁵ *Рибо* – судхўрлик, фойда олиш.

⁶ *Ришва* – пора.

⁷ *Хушдор* – хушу хуррам.

Рост сўз айтсанг аларға, зарра
килмаслар қабул,
«Куфр айттинг!» – деб урурлар
неча озорлиқ билан.

Машрабинг ҳар бир сўзидир
гавҳари кимматбаҳо,
Айтма бу сўзларни ҳар нокасға
нодонлик билан.

* * *

Санамнинг шавқида тинмай юруб,
оввора Машрабман!
Кўзи ёшлиғ, қади хамлиғ,
дили садпора Машрабман!

Кўнгулда заррача дунёнинг меҳри
бўлмайин менда,
Сени деб икки оламдин кечиб,
безора Машрабман!

Ўлуб кетсам, сенинг дардинг сўнгақтин
кетмагай асло,
Лаҳад ичра фиғон айлаб, ўзум бечора
Машрабман!

Анодин қай куни туғдум,
сенинг ишқингда ох урдум,
Муҳаббат доғида ўртаб,
ўзум сайёра Машрабман!

Мухаббат жомидин май туттилар –
ичмасга чорам йўқ,
Кўзумдин кон ёшим тинмай окар,
хунбора¹ Машрабман!

Бошимга минг бало келса,
тилармен васлин, эй зоҳид,
Бошим кессанг, тиёрим йўқ деган
дийдора Машрабман!

Халойиқлар мени қувлар ёмон деб,
хар шаҳар борсам,
Ажаб мардуд², ажаб маржух³,
ажаб сангсора⁴ Машрабман!

Ўзумни халқ аро расволиғимни
ҳеч киши билмас,
Дилу жоним фидо айлаб,
ажаб айёра Машрабман!

Мени девона Машрабга мухаббатдин
баён айланг,
Намозу рўзадин фориг бўлуб,
маккора Машрабман!

¹ *Хунбора* – кон йиғловчи, аччиқ кўз ёш тўкувчи.

² *Мардуд* – рад қилинган, ҳайдалган.

³ *Маржух* – номаъқул, ёмон.

⁴ *Сангсора* – тошбўрон қилиш.

* * *

Такаллум' айласанг гоҳи лаби
 шаккарфишонингдин,
Тасаддук бўлса жоним гах бошингдин,
 гоҳ жонингдин.

Борурсан кеча-кундуз ою кундек
 хар тараф ёлғиз,
 Топиб бўлмас сени бир ерда сокин
 ўз маконингдин.

Хиромон йўлга помолинг ул шамшод
ила тўби²,
Аёнинг ўпсуну ўргулсун ул сарви
равонингдин.

Бирор йўл илтифотингни тамошо айлаган ошиқ
Қиёмат тонги отса бош кўтармас остонингдин.

Кўзунг жон олғали қотил,
сўзунг жон бергали мойил,
Масихо сенму, оё, жон насими
келди ёнингдин.

¹ Такаллум – сўз, нутқ.

² *Тўби (ў)* – жаннатдаги ранг-баранг мевали ва хушбўй серся дарахт.

Пардангни олиб, мен сари гар
 биргина боксанг,
Ул дам мени мотамзада дар'
 ханда бўлойин.

Бул Машраби бечорага ҳар кез
назар этсанг,
Мен бандаи ул наргиси пурханда бўлойин.

* * *

Азалдин то абад кўнглум қутулмас
ишқ балосидин,
Юраклар рахналар² бўлди бу
кўнглум можаросидин.

Хаёлимда сени васлинг —
 етолмасман мени хайрон,
Магар васлингга етсам пири
 комилни дуосидин.

Эшит арзимни, эй дилбар,
 юрак-бағрим кабоб ўлди,
 Рақиблар шодмон³ бўлди нигоримни
 жафосидин.

Мени сенсиз бу дунёда тириклик
килмоғим мушкул,
Кел, эй кўнгул, кечоли бу
тирикликни бақосидин.

¹ Дар — олд кўмакчи: -да.

² *Рахна* – 1) дарз, чок; 2) яра, жароҳат.

³ Шодмон - шод, хурсанд, мамнун.

Ахли дардларга қилай зоҳир
бу пинҳон дардни,
Беҳабарларга ва лекин Нухни тўфониман.

Ҳеч киши билмас мени қайдин бу
ерга келганим,
Асли зотимни сўрасанг,
мен ўзим Хўқониман.

На малакман, на фаришта,
мен ҳам одам наслидин.
Мен таваллуди ўшал фарзанди
Намангониман...

Ҳам мазаллат¹ хокиға Машраб бошин
кўйди бу кун,
Тонгла маҳшар бўлса, мен ишк
аҳлини султониман.

• • •

Эй мени нозик ниҳол ороми жоним,
қайдасан?
Бу кўнгул бўстонида ғунча
дахоним, қайдасан?

Неча кундур бу кўнгул муштоқи
дийдоринг эрур,
Ўргулай, эй дилбари ширинзабоним,
қайдасан?

¹ *Мазаллат* – хорлик, бечоралик.

Айрилиб мен ёрдин, бир неча кун
 бўлдум жудо,
Ахтариб келдим сени, ороми жоним,
 кайдасан?

Ҳолимиз беҳад ёмондур,
келмасанг ҳолим хароб,
Эй мени хуш меҳрибон,
руҳи равоним, қайдасан?

Кўзларим гирён бўлуб, қолдим
бу ғам саҳросига,
Ҳасратингда чикди бу оҳу фигоним,
қайдасан?

Ташналабдур Машрабинг, чунким,
юрак-бағри кабоб
Фурқатингда, эй мени сарви равоним,
қайдасан?

* * *

Ўлдуройин дермусан ё куйдиройин
дермусан?
Ёна бошимга балолар ёғдуройин дермусан?
Кўзларинг жаллод этиб,
мужгонларинг бедод этиб,
Кашмири тил' бирла ҳолимни
сўройин дермусан?

¹ Хиндистондаги Кашмир вилоятининг қизлари қадимдан ўзларининг гўзалликлари ва сеҳр-жодулари билан машҳур бўлганлар. Шарқ адабиётида «кашмири» («кашмирлик») сўзи айёр, ёлғончи, иккиюзламачи маъшуканинг сифатига айланиб кетган. *Кашмири тил* – ёлғончи тил дегани.

Бу ҳама дарду балоларники солди
 бошима,
 Ишк, Машраб, жаннат ичра
 кирдиройин дермусан?

* * *

Ёрни кўйида ўлғон бормукин?
 Бир ўлуб, икки тирилғон бормукин?

Ёрни васлини излаб, чарх уруб,
 Телмуруб йўлларда қолғон бормукин?

Қатл қилмоққа яна ким тенглашиб,
 Ёлбориб, бўйнини солғон бормукин?

Ул нигорим қўлга олса ханжарин,
 Ёлвориб, жонини берғон бормукин?

Мен каби тарсои расволар бўлиб,
 Бўйнига зуннор осғон бормукин?

Тонгла маҳшарда йиғилса жумла халқ,
 Оҳ уриб, маҳшарни бузғон бормукин?

Кеча-кундуз зори бирла йиғлабон,
 Қўз ёши Жайхунча¹ оққон бормукин?

¹ Жайхун — Амударё.

Бу мусофир шахрида ҳар дам
тутошиб ёнаман,
Ҳар қаён борсам, бу кун йўлдин
адошиб бораман.

На отам бор, на онам бор —
ҳеч кишим йўқдур мени,
Ҳар таги деворларга зору саргардонаман.

Не гуноҳ килдим, Худо, дунёда
мен бўлдум ғариб,
Ҳар қаерда бекасу бечорага ҳамхонаман.

Довлар қўйди юракка бу фалакни
гардиши,
Қисматим андоғ экан, мен жумладин
бегонаман.

Бул ёқомни чок этиб, фарёду
афғон айлабон,
Барчани бағри бутун,
мен юраги садпораман.

Энди, Машраб, кул экансан,
қисматинг булдур сени,
Шукрилиллоҳ, ҳамма ерда толиби
дурдонаман.

Ишк саргардонидурман,
йўқ манга сабру сукун¹,
Толёим бўлди мени рўзи азалдин²
вожгун³

Бир бузук аввора кўнглумға
тополмам марҳаме,
Тоза синган шишани қайтиб қилиб
бўлмас бутун.

Дилдаги нақдимни мен йўлунгга
барбод айладим,
Не машаққатларни торттим ул
гули раъно учун.

Душману ғаддор дунё килди
 Ҳокимни хароб,
 Ҳеч мўмин мисли ман
 Расвои олам бўлмасун!

Дўстларим ҳолимға йиғлар,
душманим кўрса кулар,
Дард кўб, хамдард йўк,
душман кўб, толеъ забун.

Юз жафо бошимға орттурдим – вафони кўрмадим,
Охири бори маломат қоматимни қилди нун.

¹ *Сукун* – тинчлик, осойишталик, ҳаракатсизлик.

² Рӯзи азал – азал кунӣ, яратилишнинг нбтидоси.

³ *Вожгун* — тескари, чаппа, акс.

Кеча-кундуз тинмайин кўб изтироб
айлар эдим,
Роҳатим дилдин камайди,
меҳнатим бўлди фузун¹.

Ғам кўзум телмуртуруб кўйди
биёбон даштига,
Кўзда ёшим қилди саҳроларни
рангин лолагун².

Йўлни кўрганлар ҳама дунёни
таркин қилдилар,
Кўп, сенам тарк айлагил,
эй Машраби соҳибжунун³.

* * *

Зулфини савдосидин кўнглум
паришондур бу кун,
Ёр васлин топмайин ер бирла
яксондур бу кун.

Халк аро шодлиғлар бор эди
мундин бурун,
Ҳар киши юз ғам била даҳр ичра
сарсондур бу кун.

¹ *Фузун (Афзун)* — кўп, ортиқ, зиёда.

² *Лолагун* — лоларанг, қизил.

³ *Соҳибжунун* — жунун эгаси. *Жунун* — ошиқлик, беқарорлик, савдойилик, ўзидан беҳабарлик.

Гар менга қилса назар хуршид¹
дерман отини,
Гарчи андин бир кўрунса,
мохи тобондур бу кун.

Бандидин Фарход қочди ғам
тоғида беркиниб,
Хаста Мажнун ҳам кезиб,
чўлларда сарсондир бу кун.

Гар мухаббат аҳлиға қилса назар
ул сарвиноз,
Жаннат ул-ризвон бўлур
бу кулба ахзондур бу кун.

Итлариға ҳамдам этти Машраби бечорани,
Оллоҳ-Оллоҳ, не ажаб минг
лутфу эхсондур бу кун!

* * *

Қарорим йўқ кўнгулда лаҳзае,
девона Машрабман,
Куюндек шамъи ҳуснунг айланиб,
парвона Машрабман.

Жаҳонда ҳар не бордин
охиратга айладим итмом²,
Паридур ё малак, ондин бўлак
риндона Машрабман.

¹ *Хуршид* – офтоб, қуёш.

² *Итмом* – тамомлаш, тугаллаш.

Ишимдур факр элини¹
 тай қилиб қатъи тааллуқлар²,
 Ичибман туну кун май,
 толиби майхона Машрабман.

Мени зоҳир кўзида кўрган эл
 ўзда гумон айлар,
 Вале эл ичра ўздин, барчадин бегона
 Машрабман.

Юрудум хар тараф сайр этиб
 чун барқ жавлони,
 Ўзидин беҳабар ҳам хуши йўк
 мастона Машрабман.

Чу менга содавашлик³ вазъидин бир
 ўзга сир йўкдур,
 Очук аъзо, ёруқ тан,
 халқ аро вайрона Машрабман.

Топибон ўз йўлунг, тарк айла
 зоҳидлик йўлин Машраб,
 Муҳаббат жомидин то май ичиб,
 мастона Машрабман.

¹ *Факр эли* – сўфийлар, дарвешлар.

² *Қатъи тааллуқ* – боғлиқликларни тарк этиш.

³ *Содаваш* – соддага ўхшаш, содда бўлиб кўринган.

* * *

Ишқинг ўтидин, дилбар,
 хар дамда куяй дерман,
 Қоним била, эй жонон,
 оламни бўяй дерман.

Юзунг била қошингдин
 ўзгага назар қилсам,
 Ханжар олибон қўлга кўзумни ўяй дерман.

Мужгон ўкидин, дилбар,
 қонимни тўкар бўлсанг,
 Ул шамъи жамолингга парвона
 бўлай дерман.

Мен дашти муҳаббатда ташна
 бўлубон юрдум,
 Эй соқий, қадах сунғил,
 тўйғунча ичай дерман.

Раҳм айласа гар дилбар
 ҳам очса никобини,
 Мен хастасиман, дўстлар,
 тўйғунча кўрай дерман.

Машраб сени деб, дилбар,
 кечти икки оламдин,
 Раҳм айлагил, эй жоно,
 биргина кўрай дерман.

* * *

Жамолинг соғиниб,
шому сахар мен зор йиғларман,
Жунун сахросида¹
девона мажнунвор² йиғларман.

Сенга рози дилим изҳор этиб,
сўйлар мажолим йўқ,
Паришонхолу саргардону дилафгор³
йиғларман.

Юзунг шамсу зиҳи моҳи мунаввар⁴,
эй парипайкар,
Лабинг лаълу лисонинг⁵ шахду шаккарвор⁶
йиғларман.

Хатинг боғи баҳору лолаю сарви
суман эрди —
Ки, мен чун булбули шўридаи
гулзор йиғларман.

Кўрай деб орзу бирла жамолинг мен,
эй зебо,
Турубдурман эшигингда, ай ғамхор⁷,
йиғларман.

¹ *Жунун сахроси* — 1) телбалик сахроси; 2) сахродай беҳадду бепоён жунун.

² *Мажнунвор* — Мажнундай, телбадай.

³ *Дилафгор (Дилфигор)* — дилхаста, кўнгли вайрон.

⁴ *Моҳи мунаввар* — порлоқ ой; ойдай гўзал маҳбуба.

⁵ *Лисон* — тил, нутқ.

⁶ *Шаккарвор* — шакардай, ширин.

⁷ *Ғамхор* — ғамхўр, меҳрибон.

Кўзумдин мавж уруб, селоби¹ ашким тўла
 кон окти,
 Агар ёдимға тушсанг, эй парирухсор²,
 йиғларман.

* * *

Муҳаббат ўтиға бағрим куюб,
 бирёна йиғларман,
 Висолингни тилаб, эй нозанин жонона,
 йиғларман.

Умидим – бодаи лаъли лабингдин
 жоми май ичсам,
 Фигону нола айлаб, бар дари майхона³
 йиғларман.

Сияҳ зулфинг менга зуннор –
 ўлдум кофир ишқинда,
 Бўлуб расвои олам сокини
 бутхона йиғларман.

Гахи булбул дар афғонман,
 гоҳи чун кумри нолонман,
 Гахи чуғзи паришонман,
 ватан вайрона йиғларман.

Аё Лайливашим, бир ғамзаю ноз бирла
 ўлдурдинг,
 Фироқинг даштида Мажнун ила ҳамхона
 йиғларман.

¹ Селоб – кўз ёши.

² Парирухсор – пари юзли, гузал.

³ Бар дари майхона – майхона эшигида.

На ҳожат менга дашту тоғу саҳролар
вотан қилмоқ,
Агар бу йўлда бўлса жазбаи'
девуна йиғларман.

Менга тўфони ҳасрат қилди
ҳамдам ул парирулар²,
Тўқуб мужгондин ашки
Жайхунона йиғларман.

Жамолинг партави оламға тушти – барча ўртанди,
Куюб, Машраб, мисоли ўртаниб парвона йиғларман.

Ул дилбари раънони мен ёр тутай дерман,
Май берса агар, ондин бир катра
тотай дерман.

Жаннат, хуру филмонинг, тоқу равок,
айвонинг,
Балки оби хайвонинг бир пулга
сотай дерман.

Олам хама Лайлидур, тун коши каросидин
Ойдек юзига боқиб, мастона бўлай дерман.

¹ Жазба — тортишиш, ўзига тортиш.

² *Парирӯ* – пари юзли, гўзал.

Ишк йўлида ул зоҳид ошиққа
килур таъна,
Бир ўқ ила зоҳидни отиб йўкотай дерман.

Дўзах ўти сув бўлғай ишқинг ўтидин,
Машраб,
Ишқни ўтидин ташлаб, они қуритай
дерман.

* * *

Мажнун ўла кездим неча йил дашту
биёбон,
Лайлини сўроғлаб юрудум бесару сомон.

Бу арзи дилимни эшитиб, раҳм эта кўргил,
Васлингни тилаб, кимки менингдек
сенга ҳайрон.

Юз жоним агар бўлса сенинг
йўлингга исор¹,
Хушдур бу гадолиғ, не қилай тахти
Сулаймон.

Маст айлагали бу мени бечора ғарибни,
Бир ғамза қилиб, ўтти қошимдин мени
жонон.

Хуснунг сифатини ўқубон пири муғонлар,
Девона бўлуб, белни буқуб, бўлдилар урён.

¹ *Исор* – сочиш, бағишлаш, инъом.

Олими гуфтор бўлма, фозили кирдор¹ бўл,
Бандаларни Ҳақ сўрар маҳшар
куни кирдордин.

Барча халк савдосини килдики,
сен қолдинг бу дам,
Кимки камхарж эрур, хушк
қайтар ул бозордин.

Мори зоҳир саҳл² эрур нафс
аждахоси олдида,
Машрабо, кўркмасмусан,
кўнглунгда нафси мордин.

* * *

Жилва айлаб шўхлуқдин жоним
олгон санмусан?
Ё менинг руҳи равоним,
жисмима жон санмусан?

Бу бошинг айлантурур ишқинг
шамоли ҳар тараф,
Гулшани ишқингда қилғон беда³
ларзон санмусан?

Ичмайин васлинг шароби тегди
бадномлиғ ўти,
Ҳасратингда айлаган ер бирла
яксон санмусан?

¹ Кирдор – иш, амал.

² Саҳл – осон, енгил.

³ Беда – тол.

Зийнати ҳуснунгни истаб топмадим
 дурри гухар,
 Маъдани кўздин чиқарғон дурру
 маржон санмусан?

Шамъдек эл базмини равшан қилиб
 ҳуснунг била,
 Жоним ўртарга фирокинг нори
 сўзон санмусан?

Меҳнату дардимни сўрмай ғунчадек
 оғзинг очиб,
 Элға ишрат боғи ичра гули хандон
 санмусан?

Соядек юрдум оёинг туфроғина юз суруб,
 Боқмадинг бир дам туруб, сарви
 хиромон санмусан?

Хар кўнгил сайди учун зулфунг
 камандин ўйнатиб,
 Сеҳр этиб, ақлу ҳушим қилғон
 паришон санмусан?

Ҳар замон айлаб ғазаб Машрабға,
 минг тортиб қилич,
 Бу таним сон-сон¹ қилиб итларға
 солғон санмусан?

¹ Сон-сон – бу ерда: бўлак-бўлак, парча-парча.

Те – тиловат қилгай эрдим ояти
 рухсоринги,
 Се – савоби хатми Куръон интиҳо¹
 қилдим бу кун.

Жим – жамолингни кўрай деб келдим,
 эй шоҳи жаҳон,
 Хе – ҳаётим борича ман илтижо қилдим
 бу кун.

Хе – халойиқ ичра бир хушхўйи²
 некў сандадур,
 Дол – дилни олғучиға ошно
 қилдим бу кун.

Зол – зоеъ бўлмасун деб ҳар замон
 меҳринг санинг,
 Ре – рейтинг ичра то меҳру вафо
 қилдим бу кун.

Зе – зулфунг шомидин йиғлаб
 юрурман то сахар,
 Син – селоби сиришкимни раҳо³
 қилдим бу кун.

Шин – шаккарлиғ лабларингдин
 меҳрибонлиғ кўрмадим,
 Сод – сабрим қолмади,
 оҳу наво қилдим бу кун.

¹ *Интиҳо* – охир, сўнг, ниҳоя.

² *Хушхўй* – хушфеъл, хуштабиат.

³ *Раҳо* – озод, халос.

Зод – зоеълиғ билан умрим ўтодур оқибат,
То – толеъсизлигимдин кўб хато
килдим бу кун.

Зо – золим кўзларингни ғамзаси
килди хароб,
Айн – азиз жондан кечиб,
жоним фидо қилдим бу кун.

Файн – ғарибларга тараххум қилғил,
эй султони ҳусн,
Фе – фароғат бирла арзимни
адо қилдим бу кун.

Қоф – қурбат¹ васлидин бўлди
мададкорим Худо,
Гоф – гулзорида айни муддао
қилдим бу кун.

Лом – лабинг кавсар, тишинг – гавҳар,
хадинг² – лаъл ўқуб,
Мим – меҳробинг қошида иктидо³
қилдим бу кун.

Нун – на бўлғай биргина кўрсам
жамолинг, эй пари,
Вов – ваъда дилбарим, кўксумга
жо қилдим бу кун.

¹ *Қурбат* – яқинлик, маҳрамлик.

² *Хад* – юз, ёноқ.

³ *Иқтидо* – тақлид қилиш, эргашиш.

Ҳе – хазил эрмас киши доғини пинҳон
айласа,
Лом-алиф – лола сифат чоки кабо
килдим бу кун.

Ё – ёрим – дилбаримға дуди оҳим
сардини,
Хамза – сокин айлабон сўи само
килдим бу кун.

Пардаи исматда сақла Машраби
бечорани,
Дигари номахраимни ошно қилдим
бу кун.

* * *

Дод айлаб, ёрнинг кўйида юргон
бормукин?
Тун саҳарларда қўлиб, рози дил айғон
бормукин?

Ман ғариб хайрон бўлуб қолдим
биёбонлар аро,
Жон чиқар ҳолатда ҳам ёрини суйғон
бормукин?

Зарраи кўнглум ўти чикса, жаҳонни
қуйдурур,
Дарғаҳиға бош кўюб, дийдорга етгон
бормукин?

Ул қиёмат даштида ҳар ким юрур
 ўз дардида,
Дод этарман ул замон —
 арзимни сўргон бормукан?

Май ичиб Машраб азалдин,
маст кетти оқибат,
Жонни бермасдин бурун жононни
кўрғон бормукин?

* * *

Йўқ парилар ичра, жонон,
сан киби шириндахан',
Кўзларинг — жаллодваш, кифрикларинг —
тийри каман.

Бир кадингдек сарв хеч бўстон
ичинда бутмағай,
Гул қачон ўхшар юзунгга гар юзунг
барги суман.

Кимни кўрса окузодур қонини дарё қилиб,
Қайси жаллод бўлғуси қошинг киби
шамширзан²

Гунчани лаълингга ташбех айласа
эрмас адаб,
Хадди эрмас садқаға лаъли
Бадахшону Яман.

¹ *Шириндахан* – ширинсўз.

² *Шамширзан* – шамшир урувчи, жанговар.

Оташи лаълинг ичидин оби хайвон¹
хуш етар,
Хуккаи ёкут ичинда тишларинг
дурри Адан.

Сунбул ўлсун зери по², ё заъфарон³,
ё удким⁴,
Барчани абтар⁵ килур ул сунбули
анбаршикан⁶.

Пираҳан рашки ўти жонимдадур,
Тенгри учун
Жисму жоним сен била бўлғай қачон,
эй сиймтан?

Боғи ишратда йўк эрсанг –
бир тикондур кўзга гул,
Гар хаёлинг ўлмаса, кўнглум эрур байт
ул-ҳазан.

Меҳру моҳу лаълу гулни кўрмасам,
ул юзунга –
Хилвате бўлса, бўлуб парвона
боқсам жону тан.

¹ Оби хайвон – оби ҳаёт, тириклик суви.

² Зери по – оёқ ости.

³ Заъфарон – сарғиш тус берувчи хушбўй ўсимлик; сариқ ранг.

⁴ Уд – Ҳиндистон ва Бирмада ўсадиган новдалари қахваранг ва хушбўй дарахт. Хушбўй хид таратиши учун уни манқалга солиб тутатадилар.

⁵ Абтар – 1) хароб; 2) хаста, нотавон.

⁶ Анбаршикан – анбардан афзал, ниҳоятда хушбўй.

Донаи холи лабинг ўтлуғ юзунгда,
Оташин жисмим аро кўнглумдадур
эй пари,
мўшки Хўтан.

Раҳм қил Машраб кулунга,
хаставу зоринг санинг,
Давлатинг поянда' килсун ул Худои
зулминан²

* * *

Қонимни тўқар эрмиш Балх
шаҳрида Маҳмудхон,
Тақдири азал бўлса, найлай,
анга бермай жон.

Минг шукр Худойимга – Мансурга
 кўшулдум ман,
 Ул рўсиёхларким, Мансурни ўлдурғон.

Бу ишк йўлига киргон албатта кечар
жондин,
Кечмаса агар жондин, айтган
сўзидур ёлгон.

Кўр ошиқи Фарходни – Ширин учун
ул ўлди,
Ишк ўтида ўртаниб, охир чу фано бўлгон.

¹ *Поянда* – пойдор, устувор.

² *Зулминан* – миннат соҳиби, яъни Оллох.

Ул ошиқи Мажнун ҳам Лайлиға
эрур шайдо,
Чўлларда ватан айлаб, кўз
ёши равон ўлғон.

Ул зори Зулайхо ҳам Юсуфға
бўлуб шайдо,
Кўрдунгми халойиқға расвои жаҳон бўлғон.

Кўр Зухраву Тоҳирни халқ ичра
бўлуб машҳур,
Ташлаб бу тирикликни, ишқин
йўлида ўлғон.

Ишқ ўтида ўртанғон ул Вомиқ ила Узро
Маҳшар куни бўлғонда жаннатда
қилур жавлон.

Кўр ошиқ эранларни¹, эй Машраби девона,
Келганда ажал жоми жони бирла
сипқорғон.

* * *

Руҳи покини бу кун сўи само қилғучиман,
Ул ғазаблик подшоҳға ошно қилғучиман.

Оташи ишқ олдида жонинг олурдин
ғам ема,
Талх² жонингни танингга
нораво қилғучиман.

¹ Эран — ориф, авлиё.

² Талх — аччиқ.

Ман ўзум рассол ўлуб, ювсам керак
жисмингни пок,
Нури иймонинг била кабринг
зиё қилғучиман.

Гўр ичи пурсандалар¹ сўрса саволи
бандалик,
«Раббим – Оллоҳ»ни тилингга
жо-бажо қилғучиман.

Ул қиёмат шиддатидан зарра ҳам
сан қўрқмагин,
Номаи мақсудни илкиннга жо қилғучиман.

Ул сирот² остида дўзах деб
паришон ўлмағил,
Пистани пўчовига дўзахни жо қилғучиман!

Ул тарозу палласига солса аъмолинг сани,
Зарраи оҳим била журмунгни
ло қилғучиман.

Укбаи³ руҳи жинонда муттақий⁴
гул бўлмаса,
Етти минг йиллик сирот қаддин
дуто қилғучиман.

¹ *Пурсанда* – сўровчи.

² *Сирот* – қиёмат куни жаҳаннам узра тортилган қил-қўприк.

³ *Уқба* – довон.

⁴ *Муттақий* – тақводор, парҳезкор.

Ҳашт дари жаннат¹ юзунга во қилур
бу Машрабинг,
Ҳамнишини чорёри Мустафо қилғучиман.

* * *

Жунун даштига тушкон бекарор
девоналардинман,
Шуоъи² шамъ деб юрган ўшал
парвоналардинман.

Чу билмасман ўзумни –
масти беҳудлиғ менга кўпдир –
Ки, тарк этган бу дунёни ўшал
озодалардинман³.

Тушуб ўт жонима ҳар дам ўшал
рухсори гулгундин
Дамодам тинмайин келган
ўшал ҳамёзалардинман⁴.

Деди девонаи Машраб неча кизлар
аро сенга –
Ки, «Оллоҳу» дебон юрган ўшал
овворалардинман.

¹ *Ҳашт дари жаннат* – жаннатнинг саккиз эшиги.

² *Шуоъ* – нур, шуъла.

³ *Озода* – дунёвий боғлиқликлардан қутулган, тарки дунё қилган, жавонмард, дарвеш.

⁴ *Ҳамёза* – эснаш.

* * *

Агар ошиқлиғим айтсам, куюб жону
жаҳон ўртар,
Бу ишқ сиррин баён қилсам,
таки ул хонумон ўртар.

Кишиға ишқ ўтидин заррае етса,
бўлур гирён,
Бўлур бесабуру бетоқат, юрак-бағри
чунон ўртар.

Мени бехонумон тинмай
куюб-ёндим фироқингда,
Отинг тутсам, нигоро дебки, завқидин
забон ўртар.

Қаю тил бирла, эй жоно, сени васфинг
баён айлай,
Тилим лолу кўзум гирён, сўнгалларим
нихон ўртар.

На қаттиғ кун экан, жоно,
висолингдин жудо бўлмоқ,
Мени оҳим тутуниға замину осмон ўртар.

Бу дард ила хароб ўлдум, келиб
ҳолимни сўрмассан,
Фаминг бошқа, алам бошқа,
юракимни фиғон ўртар.

Билмам яна ул офати жон қайси маконда,
Ким бирла чоғир¹ ичтики, юзи қизорибдур.

Шахло кўзини жоду демак айна хатодур,
Тангрим ани ўз майлича танҳо яратибдур.

Сочин ечибон бошиға гар жиғани санчса,
Кокиллари белга тушуб, аёло ярашибдур.

Туфроғим уза лола унар вақтида, Машраб,
Куйдурмок учун бағрима доғинг
тутошибдур.

* * *

Гулгун май ичиб, лолағузорим² келадур,
Ҳар ён сузулиб, кўзи хуморим келадур.

Тишлаб лабини, мужгон ўқин менга
отибон,
Чоклаб юрагимни, дилфигорим келадур.

Зулфини тараб, бошдин-аёғ зевар³ этибдур,
Сунбул ила гулбоғу баҳорим келадур.

Илкида қилич, тийру садоқини олиб ҳам,
Чопмоққа бу кун жоним олорим келадур.

Машраби бечорани зор, нотавон айлаб,
Ишқ ўтиға куйдиргали ёрим келадур.

¹ Чоғир – май, шароб, маст қилувчи ичимлик.

² Лолағузор – лола юзли.

³ Зевар – безак, зийнат.

◆ ◆ ◆

Зоҳид, мени айб этма, гул юзу
 Парвонани кўрдунгму, хар кеча
 дудоғ ўртар,
 чароғ ўртар.

Наргис кўзи бир дамда оламни қатл айлар,
Лаъли лаби майғуни¹ доғ устига доғ ўртар.

Зоҳид киби бўлғонлар,
ишқ ўтиға куйғонлар,
Ўт олдиға борғонлар бир дамда
йироғ ўртар.

Дилхаста бу Машрабни ҳар кечаю
 хар кундуз,
 Гох ўтли нигоҳ ўртар, гох сўзи²
 фироқ ўртар.

* * *

Сени Лайлийи раънодек ажойиб
дилрабо дерлар,
Мени Мажнун шайдодек кўйингда
бир гадо дерлар.

Кеча-кундуз эшикингда фиғону
нолалар қилсам —
Ки, харчанди наво қилсам,
ханузам бенаво дерлар.

¹ *Майгун* — май рангли, қизил.

¹ Сўз - 1) олов, аланга; 2) кўйдириш, ўрташ.

Юруб сўрдум табиблардин:

«Бу дардимга даво борму?»

Табиб айтурки: «Эй нодон,

бу дардни бедаво дерлар!»

Қани Лайли, кани Мажнун,

қани Ширин билан Фарход?

Алар ўтди бу оламдин, бу олам

бевафо дерлар.

Итини хоки пойиники, Машраб

кўзига суртти,

Нидо келдики оламдин кўзига

тўтиё дерлар.

* * *

Сетор деманг, холи дилим сўргучи танбур,

Кўнглум гириҳу¹ ғамларини сургучи

танбур.

Бир неча ракиблар сўзидин

ғамзада бўлсам,

Ҳамдард бўлубон оғушима киргучи танбур.

Кўтоҳназар халқ муни ҳеч кадрини

билмас,

Даргоҳи азалдин² хабаре бергучи танбур.

¹ *Гирих* – 1) тугун, чигил; 2) қийинчилик, мушкул-лик.

² *Даргоҳи азал* – Худо даргоҳи.

Гар ёр жамолини кўруб, пардаға солсам,
Нағмаси они сийнахарош¹ этгучи танбур.

Хам ёр жамолидек они нашъаси бордур,
Хайрат ўтидин маҳви санам қилғучи
танбур.

Ошиқ юрагидин чиқиб, ўттек келибон ул,
Бир учқуниға жумлани куйдургучи танбур.

Машрабни тамом ақлин олиб ул бути
хунрез,
Жонимни ёқиб, сийнахарош этгучи танбур.

* * *

То хилъати² зоҳир кийибон зеби танимдур,
Расво бўлубон кўйи маломат ватанимдур.

Сарви каду андишаи хуршиди жамолинг,
Жон гулшанига лолаи сарви суманимдур!

Ханжар мижалар кўйига то тушти гузорим,
Сар то бақадам³ захми
жафо пираханимдур.

Боғи Эраму саҳни гулистони керакмас,
Кўксумда мени доғи муҳаббат чаманимдур.

¹ Сийнахарош – кўнгилни тирновчи, озор берувчи.

² Хилъат – уст кийим, ёпинчик.

³ Сар то бақадам – бошдан-оёқкача.

Шамшири жафо айлади бисмил¹
бу бошимни,
Машраб, шарари кўйи маломат
кафанимдур.

* * *

Қошинг меҳроби, эй дилбар,
менингким қиблагоҳимдур²,
Юзунг меҳри кўнгулни равшан
этмакликка моҳимдур³.

Ибодатни қиёми⁴ пойгоҳинг⁵ хонаи
Каъбам,
Изинг ул остони олий узра такагоҳимдур⁶.

Ики олам ҳаёлоти менга қотил эрур, жоно,
Сипоҳинг⁷ тортиб отланса, менга
ёдинг паноҳимдур.

Бу кўнгул майл қилса ғайрни⁸
ёдини қилмокка,
Ғами фурқат ўтида ҳарна куйсам
ўз гуноҳимдур.

¹ *Бисмил* – сўйиш, ўлдириш.

² *Қиблагоҳ* – ибодатгоҳ, зиёратгоҳ.

³ *Моҳ* – ой.

⁴ *Қиём* – ибодат вақтида тик туриш пайти.

⁵ *Пойгоҳ* – бу ерда: жой, маком.

⁶ *Такагоҳ* – 1) суянчик; 2) химоя қилувчи, қўмак берувчи.

⁷ *Сипоҳ* – аскар, қўшин, лашкар.

⁸ *Ғайр* – бегона, ўзга.

Вале кўнглум қабул этмаски
сендин ўзга дилбарни,
Сочингни ҳалқаси ул
зулмдин оромғохимдур.

Қаро кўрган фалакда абр эрмас,
ёқғони ёмғир,
Мени ҳолимға йиғлар ул,
қароси дуди¹ охимдур.

Эмасдур устухон² бирла отинг
остида судралғон,
Ғаминг ранжи билан ўлган менинг
жисми табоҳимдур.

Жафову жавр ила зулминг менга
бедодлар килди,
Қарашманг кўрса қатл айлар,
демас бу додхоҳимдур.

Ғуноҳим ғайрдин эрмас, кўзумдин,
ихтиёримдин,
Мени бу ўтға солғон ихтиёрим
ҳам нигоҳимдур.

Мени ўлтурса-тиргузса санам лутфу
ситам айлаб
Ангадур ихтиёрим,
ҳарна қилса подшоҳимдур.

¹ Дуд – тутун.

² Устухон – суяк.

Сахрои ғам ичра мени хайрону харобу
Лабташнаю дилхастаю сарсон яратубдур.

Мастона сифат ишва билан нозу карашма,
Парвона сифат шамъига сўзон яратубдур.

Девонаю Мажнун не қилур, йўқдур иложи,
Аз рўзи азал¹ бағрини бирён яратубдур.

Девонаи Машраб не демиш эрса, ёронлар,
Айб айламангизлар, они нодон яратубдур.

* * *

То телбалиғим шуҳрати оламни тутубдур,
Ондин бери Мажнун сўзини халқ
унутубдур.

Фарход ила Мажнун не билур
ишқ рамузин²,
Ишқ бобида ул шогирдларимки, ўкутубдур.

Мужгонларингизни ўки аёрга тегди,
Мен билдим – жонимға нелар
мендин ўтубдур.

Ҳар лаҳза тегар санги³ маломат юрагимга,
Эл таънаси-чун бағрими афғор этубдур.

¹ *Аз рўзи азал* – азал кунидан.

² *Рамуз* – рамзлар, ишоралар.

³ *Санг* – тош.

Машрабки, вужуди била мамлу¹
майи ишқдин,
Сармаст бўлубон эл орасинда юрубдур.

* * *

Чиксам кўчаларға шохсуворим келадур,
Гул ғунчасидек лолаузорим келадур.

Ҳар ёнға боқиб, кирпик ўкин халқға отиб,
Жонимға ёкиб ўтни, нигорим келадур.

Майгун лабидин ишқ майни элға сунубон,
Ўз мастлиғидин кўзи хуморим келадур.

Жонимға етиб ҳар соридин рашк қиличи,
Мужгон ўқини ҳар ён оторим келадур.

Бегонаю ошноси йўк – барчага ул тенг,
Гўёки менга янги баҳорим келадур.

Келмай неча кун, қайда қарор этти
эканким,
Кўнглумдин олиб сабру қарорим келадур.

Ўлмайму бу дард била, эй ёру ёронлар,
Жоним уйиға ўтни ёкорим келадур.

Ҳам зоҳиду фосик ўзуна сажда қилурға,
Ҳар лаҳзада минг динни бузорим келадур.

¹ Мамлу – тўла, лиммо-лим.

Кундуз-кечаси ҳеч маҳал келган эмас ул,
Бул турфа, кўрунг, лайлу наҳорим¹
келадур.

Илгида қилич, белда садоғи била ул маст,
Чопмас бурун ул жоним олорим келадур.

Гул барги каби ғам била сарғайди бу
Машраб,
Не ғам менга эмди – ғамгусорим² келадур.

* * *

Латофат боғи ичра қоматинг сарви
хиромондур,
Кўнгул қумриси тинмай доимо дар
шўру афғондур³.

Кўзунг жаллоддур, қошинг –
хилолу кипригинг ханжар,
Лабинг – лаълу даҳонинг –
ғунчаи садбарги хандондур,

Сен, эй зоҳид, менинг дарди дилимни
ҳеч билмассен,
Юрогимга назар қилсанг,
тамоми захми пайкондур⁴.

¹ Лайлу наҳор – кеча-кундуз.

² Ғамгусор – ғамни кетказувчи, хурсанд қилувчи.

³ Дар шўру афғон – нолаю фарёдда.

⁴ Пайкон – 1) камон ўқи; 2) тикан; 3) киприк.

Биҳишт ичра кадам қўймам,
 йўк эрса ваъдаи васлинг —
 Ки, сенсиз менга бу жаннат
 мисоли нори¹ сўзондур.

Ки сенсиз найлайин ушбу жаҳонни,
 эй вафодорим,
 Азоби қабр ҳижрон дардидин
 албатта осондур.

Умиди кўп эди ранжур² қилди
 ишқ Машрабни,
 Агар мақсадга етмай ўлса, вовайло³,
 не армондур.

* * *

Мавжи дарёи талотум шўриши
 махшарча бор,
 Ерга тушса қатра ашким баҳшиши
 гавҳарча бор.

Гавҳари ноёбни ҳар кимга зоеъ қилмагил,
 Ҳақ суҳан, бил, беҳабарни кўнглига
 наштарча бор.

Мен тасаддуки ўшандок
 олиҳимматлар бўлай,
 Зикри Оллоҳ — зулфикори⁴,
 чопиши Хайдарча⁵ бор.

¹ Нор — бу ерда: ўт, олов.

² Ранжур — дардманд, эзилган.

³ Вовайло — эй воҳ, эй аттанг, афсус.

⁴ Зулфиқор — Муҳаммад алайҳиссалом Ҳазрат Алига соғва қилган дудама қилич.

⁵ Хайдар — Ҳазрат Алининг лақаби: шер, арслон.

Ҳар ҳаси-чўбини кўрдум зикрини
 бисёр дер,
 Ҳар пири комилки, ўз кавмига
 пайғамбарча бор.

Гар ўзи бир лутф қилса, мўри¹
 лангни шер қилур,
 Пашшаи лоғарни кўр, йўлида
 Искандарча² бор.

Машрабо, қилма суҳан сен ҳар
 нечук нодонга хайф,
 Қадрини билган кишига ёқути
 аҳмарча³ бор.

* * *

Сенинг ишқингда, эй дилбар,
 юроким таҳ-батаҳ қондур,
 Муҳаббат ўтида ҳар дам куюб
 кўнглум паришондур.

Қачон чиқғай сенинг дардинг
 юрокимдин, нетай, мен зор,
 Агар шул дард ила ўлсам,
 ичимда тўла армондур.

¹ Мўр – чумоли.

² Искандар – македониялик машҳур саркарда Александр Македонский.

³ Аҳмар – қизил.

На бўлғай раҳм этиб сўрсангки,
мен кўнгли шикастангни¹,
Ҳамиша ошиқи мискин сенинг
ишқингда хайрондур.

Сўрарлар баъзи одамлар:
«Бу дардингга даво борму?»
Мен айтурман: «Биродарлар,
бу дарди менга дармондур».

Кел, эй Машраб, бу ошиқлик
иши душвордур² билсанг,
Иноят бўлса гар Ҳакдинки,
хар мушкул иш осондур.

* * *

Ажаб Мажнун эрурман –
дашт ила сахроға сифмамдур,
Дилим дарёи нурдур, мавж уруб,
дунёға сифмамдур.

Шариат³ ҳам, тариқат⁴ ҳам, ҳақиқат⁵
мендадур мавжуд,
Чу султони азалдурманки,
Арш аълоға сифмамдур.

¹ *Шикаста* – 1) синган, мажруҳ; 2) ожиз, заиф.

² *Душвор* – қийин, мушкул.

³ *Шариат* – тасаввуфнинг биринчи босқичи: ислом дини қонун-қоидалари.

⁴ *Тариқат* – тасаввуфнинг иккинчи босқичи: йўл, су-
лук.

⁵ *Ҳақиқат* – тасаввуфнинг сўнгги босқичи: кашф ва
илҳом йўли билан етиладиган моҳият.

Халилосо¹ бу йўлда оташи Намруд²
меърожим³,
Хамон⁴ дурри ҳақиқатманки,
хар дунёға сигмамдур.

Ризо мулкидаман — халқумни
туттум тиғи акбарга⁵,
Бу йўлда сийнаи поки
Забихуллоға⁶ сигмамдур.

Агарчанди зиёрат қилмадим мен
Каъбаи зохир,
Тариқат хожисидурманки,
Байтуллоға⁷ сигмамдур.

Гаҳи бўлдум факиру⁸ гоҳи шоҳу
гаҳ гадодурман,
Ажаб девонаман, фардоки
махшаргоҳға сигмамдур.

¹ *Халилосо* — Халил каби. *Халил* — Иброҳим алайҳис-саломнинг лақаби: дўст, ёр, севиқли.

² *Намруд* — Иброҳим пайғамбарни ўтда ёққан золим шоҳ.

³ *Меърож* — кўтарилиш, юксалиш, уруж.

⁴ *Хамон* — ўша.

⁵ *Акбар* — улуг, катта.

⁶ *Забихулло* — Исмоил алайҳиссаломнинг лақаби: қурбон қилинган.

⁷ *Байтулло* (ҳ) — Оллоҳнинг уйи: Каъба.

⁸ *Фақир* — факр мақомига мансуб киши. У Оллоҳдан бошқага мухтож бўлмай, таваккул эътиқоди билан яшайди.

Мақоми ҳайрат ичра гоҳи худман¹,
 гоҳи бехудман,
 Жунун бозорида мастманки,
 истиғнога сифмамдур.

Гаҳ ўрус, гоҳи черкас, гоҳи мўмин,
 гоҳи тарсоман,
 Не кавнайн², миёни³ лоу
 иллаллоға⁴ сифмамдур.

Мудом мискин эрурман, чун ғуломинг —
 Машрабингдурман,
 Мени бечора бу дунё била
 уқбоға сифмамдур.

* * *

Ҳар кишини дарди бўлса, дийдасидин
 нам келур,
 Кимки мунда шодлиғ истар, оркасидин
 ғам келур.

Сийнаи дафтарни очсам —
 етти дўзах очилур,
 Нолишимдин кўркаман,
 мажлисга номаҳрам келур.

¹ *Худу бехуд* — гоҳ ўзида бўлиш, гоҳ ўзини унутиш, гоҳ масту гоҳ хушёр.

² *Кавнайн* — икки олам: бу дунё ва охира.

³ *Миён* — ўрта.

⁴ *Лоу иллалло (Ло илоҳа иллаллоҳ)* — Оллоҳдан бошқа илоҳ йўқ.

Одабийнинг асли бирдур,
 бир-биридин фарқи бор,
 Неча қарн¹ ўтғонидин дунёга
 бир одам келур.

Йиғламоқ осон эмас, эй сен,
 жигарбандим, эшит,
 Мулки дил садпора бўлғач,
 дийдасидин нам келур.

Муллалар илмига мағрур,
 омилар исёнга қарқ,
 Қас² на билсун, рўзи махшар
 кимни тоши кам келур?

Ғар бошинг Аршга етушса,
 сен ўзунгдин кетмағил,
 Ҳар дарахтни меваси қўл бўлса,
 боши ҳам келур...

* * *

Бир жунуне менда бор —
 юз махшаристонни³ бузар,
 Ул ҳадис, оят сўзин мункири⁴
 Қуръонни бузар.

¹ Қарн — аср, давр.

² Қас — киши, одам.

³ Махшаристон — қиёмат майдони.

⁴ Мункир — инкор этувчи, рад қилувчи.

Гох ғамза билан чикса, ишваси
била боқса,
Зулфи занжирин хар дам
бўйнумға таноб айлар.

Хушумни тамом олди, ишқ оташиға солди,
Соқий қадахин сунмай махмури
шароб айлар.

Қад – сарву юзи – гулзор,
Машрабни килиб афгор,
Хар жавру жафо айлар шул
хонахароб айлар.

* * *

На ҳожат ҳажжи акбар¹ Кошғар
узра мазорим бор,
Зиёи чашмима хоки даридин²
сурмазорим бор.

Мижам жоруб³ этиб, кўз косаси-ла
сув сепай, дерман,
Биҳишт адн⁴ янглиғ соз этмак
ихтиёрим бор.

Манга қисмат азалдиндур емак
дарду бало кутин⁵,
Бу ишрат гулшанида зулм элидин
ғамгусорим бор.

¹ *Ҳажжи акбар* – Қурбон ҳайити жума кунига тўғри келганда қилинган ҳаж.

² *Хокидар* – эшик тупроғи.

³ *Жоруб* – супурги.

⁴ *Биҳишти адн* – энг гўзал жаннат.

⁵ *Кут* – 1) таом, егулик; 2) ризк, насиба.

Ити ичкан ялоғида манга ҳам тўъма'
бергай деб,
Тилаб кавсар шароби зухд эли
янглиғ хуморим бор.

Мани кўрса кочадур шайхулислом
Ахраман² янглиғ,
Нечун, бўйнумға зулфи тори чирмашган
туморим бор.

Азалдин мен дили ғамгин халойик
хайлини севдим,
Шахид қонини сипқорғон
шаханшоҳлардин орим бор!

Таним таронғидур ҳар ёнда юз минг
сояи ар-ар³,
Кўзунгдин оҳуе, ғам тоғи узра
сарвзорим бор.

Мани Машрабни бўйинини итинг
занжирига боғлаб,
Эрур давлат, аёғ остида судратсанг,
на орим бор?

¹ *Тўлма* — озиқ, овқат.

² Аҳраман — ёвузлик худоси.

³ *Ар-ар* — шотерак.

* * *

Бўюнгни, эй пари, монандаи
сарви расо дерлар,
Малоҳатлиқ юзунгни офтоби ваз-зуҳо¹,
дерлар.

Тамоми халқни бир ғамза бирлан
банда айлабсан,
Сенинг дастингдин ошиқлар хама
«Во ҳасрато!» дерлар.

Бу нозу ишва бирла ҳар замон
уйдин кулуб чиқсанг,
Киши ўғрулмаса сендин, ани юзи
каро дерлар.

Агар кифрик ўқи бирлан бу конимни
тўкар бўлсанг,
Магар ишк йўлида ўлсам, шаҳиди
Карбало дерлар.

Сочинг занжири-ла боғлаб, кел, эмди
ол бу жонимни,
Худо кози бўлуб сўрса мени,
ким додхо дерлар.

Бу сўзни йиғлаб айди кеча-кундуз
Машраби мискин,
Бу оламда мени юз минг балоға
мубтало дерлар.

¹ *Ваз-зуҳо* — Қуръони каримнинг 93-ояти: «Чошгоҳ вақтига қасам».

• • •

Етмаса боди сабо ғунчаға, хандон
бўлмас,
Ишқдин топмай асар, кабк¹
сухандон² бўлмас.

Гул юзини кўрмаса гулшан ичинда
булбул,
Айланиб харгиз ўшал ерда
хушалхон³ бўлмас.

Ишк ўти юзни сариғ айлағай,
зору залил⁴,
Жонини куйдурмаса, ошик
юраги кон бўлмас.

Кўзи оташ, юзи маҳваш, сўзи
дилкаш назари
Тушмагунча қаро тош лаъли
Бадахшон⁵ бўлмас.

Икки зулфи ичинда гул юзи тобон⁶
ўлди,
Васли шамъи ўлмаса, ҳижрон
туни тобон бўлмас.

¹ *Кабк* – каклик.

² *Сухандон* – нотик, сўзамол.

³ *Хушалхон* – хушоҳанг.

⁴ *Залил* – хор, тубан, паст.

⁵ *Лаъли Бадахшон* – Бадахшон тоғларида ҳосил бўладиган аъло навли лаъл.

⁶ *Тобон* – порлок, ёркин.

Йиғлаб дедим: «Менга фуркат
тунидин ой юзинг оч!»

Ул деди: «Меҳр¹ ёғин бўлса,
дурафшон² бўлмас».

Деди: «Васлим хушу хажрим аламин
дема сўз,

Ошиқ улдур, асари тан,
хабари жон бўлмас!»

Анга дедим: «Нетайин куйдуруб
ўлдурди бу дард,

Бу нечук дардки, анга харғиз
дармон бўлмас».

Машрабо, гар сени хижрон ўқи минг
пора килур,

Фам ема, лаъл неча порадуру,
арзон бўлмас.

* * *

Дардим ўтиға ёру биродар чидаёлмас,
Дард ахли ёнар, хазрати довар³ чидаёлмас.

Дардимдин агар зарра асар килса фалакка,
Ўтлар чақилур, чархи мудаввар⁴ чидаёлмас.

Сирри дилим изҳор агар бўлса малакка,
Ул моҳ била шамси мунаввар чидаёлмас.

¹ Меҳр – қуёш, офтоб.

² Дурафшон – дур сочувчи, порлоқ, равшан.

³ Довар – адлу инсоф соҳиби, яъни Худо.

⁴ Мудаввар – доира, айлана.

Ишк ахли агар нолаю фарёд чиқарса,
Масжид куяру воизу минбар чидаёлмас.

Дардимни агар солса тарозуи амалға,
Яъни кўрубон арсаи¹ маҳшар чидаёлмас.

Воиз бўлубон ваъз десам масжид элиға,
Ваъзим эшитиб, масжиду минбар
чидаёлмас.

Ашъори лазиз ила жавоб айди бу Машраб,
Они ўқубон кўрса, Музаффар чидаёлмас.

* * *

Хуршид юзининг шуъласиға
жон чидаёлмас,
Кофир кўзининг зулмиға иймон чидаёлмас.

Лаъли лабини таърифини шарҳ қилурға
Хам лавҳу қалам, котиби девон²
чидаёлмас.

Ул нозанин ар³ ноз ила жилвагар ўлса,
Кўз солса анга, оқилу нодон чидаёлмас.

Бул ҳол била ул шўхи паризод гузар этса,
Хуру парию Одаму Ризвон⁴ чидаёлмас.

¹ Арса – майдон.

² Котиби девон – фаришталар.

³ Ар – агар боғловчисининг қискартирилган шакли.

⁴ Ризвон – жаннат эшикоғаси.

Мен ютқан аламларни агар заррае тотса,
Дорои¹ жаҳон, Хисрави² даврон чидаялмас.

Уммонга агар катраи ашким дури ёғса,
Маллох³ элию донаи маржон чидаёлмас.

* * *

Менинг рози дилу зорим фаровондур,
 битиб бўлмас —
Ки, ишқ афсонасини дафтар узра
 шарҳ этиб бўлмас.

Тикансиз – гул, садафсиз –
дур, машаққатсиз ҳунар йўқтур.
Риёзат чекмагунча ёр васлиға етиб бўлмас.

Кўзум тушти юзиға —
 телмуруб хайрон бўлиб қолдим,
 Фалакка қўл узотиб, шамси
 анварни⁴ тутиб бўлмас.

Хаданги тийри мижгонинг
мени сийнамға жо бўлди,
Кўнгул захмин очиб, бедардларга
кўрсатиб бўлмас.

¹ *Доро* – каёнийлар сулоласининг охирги хукмдори бўлган Эрон шохи (вафоти – 330).

² *Хисрав* – қадимги Эроннинг сасонийлар сулоласига мансуб шоҳ Хисрав Парвез.

³ Маллох — кемачи, кайиқчи.

⁴ Шамси анвар – порлоқ кӯеш.

Узоғ эрмиш ўшал зебо санамни қасри,
эЙ Машраб,
Агар юз йил жадал қилсанг,
бу манзилга етиб бўлмас.

* * *

Малаксан ё башар ё ҳуру филмонсан
билиб бўлмас,
Бу лутфу бу назокат бирла сендин
айрилиб бўлмас.

Ажаб бераҳм дилбарсан, ажаб шўхи
ситамгарсан,
Чароғи ҳусни рўйингдан кўнгулни
ҳам узиб бўлмас.

Юзунгни офтобини кўруб,
хайрон бўлуб колдим,
Фалакка қўл узотиб, шамси
анварни олиб бўлмас.

Юзунг мисли қизил гулдур,
кўнгул чун булбули шайдо,
Бу гулни ишқидин булбул чамандин
айрилиб бўлмас.

Кел, эЙ Машраб, агар ошиқ бўлубсан,
бўлмағил ғофил,
Бу ғафлат уйқусидин, эЙ ёронлар,
уйғониб бўлмас.

* * *

Ишқ мазҳабиға тақвию тоат чидаёлмас,
Тасбеҳу сано, зухду ибодат чидаёлмас.

Ким кўрса ўшал дилбари раънони
Баякбор¹,
Бетоқат ўлуб, айшу фароғат чидаёлмас.

Фарёду фиғонлар қиладурман кеча-кундуз,
Хайратда қолиб, қад ила қомат чидаёлмас.

Адхам сифат кирса киши фақр йўлиға,
Осойиш ила хайру саховат чидаёлмас.

Арбоби муҳаббатга бўе келса санамдин,
Ақли кетару сабру каноат чидаёлмас.

Эй зоҳид, агар кўрсанг ўшал моҳлиқони,
Зухду² вараъу³ кашфу каромат чидаёлмас.

Девона қилур ишқу санам васли
чу Мажнун,
Номусу хаё, айбу шикоят чидаёлмас.

Ул жоми муҳаббат майидин
кимки ичибдур,
Жоҳу ҳашаму иззату роҳат чидаёлмас.

¹ Баякбор – бир марта.

² Зухд – дунёдан воз кечиб, тоат-ибодат билан шуғулланиш.

³ Вараъ – тариқатнинг иккинчи макоми бўлиб, тақво, парҳез маъноларини билдиради: тил вараъи, кўз вараъи, қалб вараъига бўлинади.

Бу ишқ элини зикри саносига, аё шох,
Бешубҳа, билинг, дасти иродат¹ чидаёлмас.

Машраб, келибон кўнгул ила раксу
самов² қил,
Ишқ мазҳабига оби³ таҳорат чидаёлмас.

* * *

Шарх айласам ишқ дафтарини
жон чидаёлмас,
Ҳам жону жаҳон одаму ҳайвон чидаёлмас.

Авроди⁴ муҳаббат ўқубон масжида кирсам,
Масжид куяру ақли фаровон чидаёлмас.

Майхона кириб, васли санамдин
хабар олсам,
Зоҳид куяру окилу нодон чидаёлмас.

Чун барқ урубон чикса ўшал кўҳга⁵
Мажнун,
Дўзах куяру жаннату ризвон чидаёлмас.

¹ *Дасти иродат* – бу ерда: 1) тақдир қўли; 2) сидқу эътиқод даражаси, ҳолати.

² *Самов* – эшитиш, тинглаш. Сўфийларнинг важду ҳолга эришиш мақсадида уюштирадиган зикр мажлислари, кўшиқ ва рақс базмлари.

³ *Об* – сув.

⁴ *Аврод* – 1) бомдод намозидан сўнг ўқиладиган дуо ёки оят; 2) зикрлар, дуолар.

⁵ *Кўҳ* – тоғ.

Ишк дафтаридин гар ўкусам сура
баякбор,
Бешубҳа, билинг, ояти Куръон
чидаёлмас.

Гар наъра уруб тавсани¹ ҳиммат
мина қолсам,
Девона бўлуб, шўриши афғон чидаёлмас.

Машраб, сен агар даъвийи ишки
санам эттинг,
Биллоҳки, анга жисминг ила жон
чидаёлмас.

* * *

Агар ҳар қайда бўлсам мен кўнгул
сендин жудо бўлмас,
Магар минг йил наво қилсам,
сенинг дардинг адо бўлмас.

Тиларман васлини тинмай неча йиллар
юруб сарсон,
Бориб айтинг ўшал ёрға – жудолиғдек
бало бўлмас.

Халойиқларки айтурлар:
«Бу дардингга даво йўкму?»
Ўзидин ўзга, эй дўстлар,
менга ҳеч бир даво бўлмас.

¹ Тавсан – аргумок, ўйноқи от.

Манам Машраб кеча-кундуз фирок
дардида йиғларман,
Магар маъшук юзин кўрмоқ
бу дунёда раво бўлмас.

* * *

Чун кўлум бирла оёғим
боғламоқ ҳожат эмас,
Мен ўлумга розидурман,
тургали тоқат эмас.

Мунча шиддат бирла бошим
кесгали зўр айлама,
Баски, одам қони тўкмак
сенга ҳам тоат эмас.

Умр чун барқи ҳаводис¹ –
ғофил одам билмади,
Ойу кун оромига бир лаҳзае фурсат эмас.

Лашкари хунрез бўлса,
сабру ором кайда бор?!
Мажнуни девоналардин шоҳга роҳат эмас!

Чун муборак бўлсун, эй Машраб,
кизил қонинг сенинг,
Хўб иш бўлди сенга –
жон берганинг офат эмас!

¹ Барқи ҳаводис – тасодифлар чақмоғи, нохуш ходисалар.

✱ ✱ ✱

Найлайин, дилдордин бегона
Юз ғаму хасрат била ҳамхона

Бу жудолиғ хасратидин токат
этмай бир замон,
Ҳажр жомидин ичиб, мастона
бўлдум оқибат.

Неча кўйида юрудум, етмадим васлиға ҳеч,
Хонумонимдин кечиб, девона
бўлдум оқибат.

Ёрни васлиға етғайманму деб шому сахар,
Ўртаниб хажр ўтиға, парвона
бўлдум оқибат.

Хаддин онди бу мени расволиғим олам аро,
Халки олам ичра кўб афсона бўлдум оқибат.

Хонаи айшу нашотини¹ ҳама барбод этиб,
 Ҷуздек дар кунжи² хар вайрона
 бўлдум оқибат.

¹ *Нашот* — шодлик, хурсандчилик.

² Дар кунжи – четида, бурчагида, гўшасида.

Хонакою Каъбадин, Машраб,
мурода етмадим,
Май ичибон сокини бутхона¹
бўлдум оқибат.

* * *

Қилди бу чархи фалак расвои
даврон оқибат,
Бору йўким бўлди охир ерга яксон оқибат.

Гуссаю ғамдин қутулмайдур ғариб
бошим мени,
Кимни хамдардим дедим, қилди
паришон оқибат.

Охири билмам қаерга элтадур
бул мотамим,
Ғамдин ўзга бўлмади дардимга
дармон оқибат.

Сарви озодларни² қаддин чархи
гардун қилди хам,
Шерларни корини марг³ этти осмон оқибат.

Ўртанурман оташи ҳижронига мисли
сипанд⁴,
Менга келганда қуруб қолди
гулистон оқибат.

¹ Сокини бутхона – бутхонада яшовчи.

² Сарви озод – тик ва баланд сарв; мажозан: баланд ва келишган қадду қоматли махбуба.

³ Марг – ўлим, ажал.

⁴ Сипанд – исриқ.

Тарки суҳбат айладим ҳамроҳи
ноқобил билан,
Роҳи¹ ободини тутдим,
бўлди вайрон оқибат.

Кимга дард айтайки,
мунда меҳрибоним бўлмаса,
Ўртаса оламини кори бепушаймон оқибат.

Хона-хона ҳасратим мулки дилимга
жўш урар,
Қилмадим Арш устига бир вақт
жавлон оқибат.

Жон чиқар вақтига етти-ю,
узилди тори умр,
Бир сўраб келса на бўлғай
номусулмон оқибат.

Васлингга етмакка ошиқни иложи
йўк учун,
Дард бўлди охири Машрабга
дармон оқибат.

* * *

Эй сабо, борсанг дуо давлатли
султонимга айт,
Мен учун ғамбодадил бўлғон
паршонимга айт.

¹ Роҳ — йўл.

Бир сучук¹ сўзни гадосимен жаҳонда –
бекасам,
Қайғулук кўнглумни олғон яхши
меҳмонимга айт.

Моҳтоб² эрдим – жаҳондин
баҳра олмай бораман,
Тийра³ бахтимдин бориб хуршиди
тобонимга⁴ айт.

Оҳ, бемунислигим қилди бу оламдин фано,
Бу ғарибни арзини ҳар шом
ҳижронимга айт.

Чуғздек вайрона топмай бош урубман
ҳар тараф,
Дасту пойини⁵ йитурган
хонавайронимга айт.

Сели меҳнат охири қилди бу
ҳолимни хароб,
Менки ўлган сўнг бу мотамни
ғўристонимга айт.

Дафтар оч бехонумонлиғдин
ўшал маҳбубга,
Лайлини доғини Мажнуни биёбонимга айт.

¹ *Сучук* – чучук, ширин.

² *Моҳтоб* – порлаб турган ой, тўлин ой.

³ *Тийра* – 1) қора, қоронғилик; 2) хира, нурсиз.

⁴ *Хуршиди тобон* – порлоқ қуёш.

⁵ *Пой* – оёқ.

Дилни мендин узди, кандок дилни
 обод айлади,
 Ҳам амирим, ҳам вазирим,
 бегиму хонимга айт.

Ғам тарозусига тушган бори
 вазминмен бу кун,
 Шояд ул дардимга етгай,
 моҳи давронимга¹ айт.

Эй хабибим, мунисим, жоним,
 азизим, ҳамдаим,
 Мустаҳиклардин² дуое
 Шоҳимардонимга³ айт.

Хонумонимни они йўлида торож айладим,
 Арзи ихлосу дуо мендин ул
 султонимга айт.

Нангу номусдин⁴ кечиб, кирдим
 маломат йўлига,
 Ҳам кўзимни оқи ҳамда шамъи
 нуронимга⁵ айт.

Рост келмайдур улуғ дардимни
 изҳор айласам,
 Жон фидо қилдим они йўлида,
 жононимга айт.

¹ *Моҳи даврон* – замона гўзали.

² *Мустаҳик* – лойик, сазовор, муносиб.

³ *Шоҳимардон* – Ҳазрат Алининг лақаби: мардлар шоҳи.

⁴ *Нанг* – ор, уят, номус.

⁵ *Шамъи нурон* – нурли, ёруғ шам.

Мен айтурман кўнгул узғил,
бу кўнглум кўнгул узмайдур,
Кўнгул айтурки: «Эй нодон,
кўнгул берган узулғайму?»

Кел, эй соқий, қадах сунғил,
бўлойин масти мустағрак,
Иноят бўлмаса сендин,
тўкулган коса тўлғайму?

Сени ишқингда, эй дилбарки,
менда қолмади токат,
Яна ишқингда ох урсам,
гузори ёр бўлғайму?

Азалдин ошно бўлмок батақдири Худо¹,
Машраб,
Бу хижрон илгидин, дўстлар,
ғариб жоним қутулғайму?

* * *

Сани дардингга, эй дилбар,
жаҳонда ҳеч даво борму?
Етибдур халқума жоним,
сенингдек пуржафо² борму?

Санам, ишқинг мени охир бу
умрумни хазон этти,
Юрак пора, кўзи ёшлук, менингдек
бенаво борму?

¹ Батақдири Худо – Худонинг тақдири.

² Пуржафо – жафоси қўп, золим, ситамгар.

Агар маҳшар куни чиқсам сени
ишқингда дод айлаб,
Қиёмат қозиси¹ бўлсанг, сенингдек
додхоҳ борму?

Ҳама ошиқларинг ичра эрурман
зору саргардон —
Ки, ўлғон остонингда менингдек
ҳеч гадо борму?

Ўқуб ул «Лайлию Мажнун»,
эшиттил сўнгра бу қиссам,
Куюб хажринг билан ўлғон
менингдек мубтало борму?

Ўшал Фарҳод ила Мажнун
кўруб ишқида жон берди,
Фироқингда адо бўлғон менингдек
мосуво² борму?

Зулайхо бирла Юсуф ҳам чу
дунёдин фиғон айлаб,
Қўшуб бир-бирига охир, сенингдек
дилрабо борму?

Тамоми ошиқи содиқ ҳама мақсудига
етти,
Висолингга етолмай бир менингдек
бенаво борму?

¹ Қиёмат қозиси — Худо.

² Мосуво — бутунлай маҳрум бўлган, жудо бўлган, айрилган.

Мани мунча фироқингда адо
килди азим Жаббор,
Муродиға етолмоғон манингдек
рўсиё борму?

Дедим девоналик бирлан бу сўзларни,
аё дилбар,
Хатоларни кечирғучи сенингдек
подшо борму?..

Кел, эй Машраб, хато қилдинг,
ёниб даргохига борғил,
Ёриб боқсанг юрокимни, манингдек ҳеч
адо борму?

* * *

Мени жонимни куйдурмок учун
оромижон гулрух¹,
Дилимни ғуссадин куйдурди ул
номехрибон гулрух.

Кўнгул боғи очилди, тўбийи бахтим
самар берди,
Ҳидоят гулшанида андалиби бўстон гулрух.

Қадалса кўксума тийри бало пайкони –
мужгонинг,
Мени жонимға жавр берди ул
офатижон гулрух.

¹ Гулрух – гул юзли, гўзал, маҳбуба.

Менингдек неча саргардони бордур
йўлда ўлтурган,
Қилиб Мажнунни мотам шахрига
бехонумон гулрух.

Камон абрўлариға жон қуши сайд ўлди,
найларман,
Менга, эй шўхчаши фитнаи
охирзамон гулрух.

Муяссар бўлди менга аввалу охир
ҳақиқатдин —
Қадам қўйди кўнгулни кулбасига
меҳмон гулрух.

Тамошо қилғудек фурсат керак
тоқат қилиб бўлса,
Юзин очиб, тақаллум айласа
ширинзабон гулрух.

Аламли Машраб эрдим, ул парини
дардидин куйдум.
Мени охир даимда қилди беному
нишон гулрух.

* * *

Мани аввора бўлғонға фироқ ўти
даво эрмиш,
Куюб ишқинг билан ўтмак бу ошиққа
раво эрмиш.

На бўлғай сўз котиб ўтсанг мени
саргаштаға, дилбар,
На айлай жаннату хурни, менга шул
муддао эрмиш.

Етибдур халқума жоним, нечунким
сабр этай мен зор,
Ғариб жоним олур бўлсанг, нигоро,
мархабо эрмиш!

Сени дарди фирокингдин юроким
тах-батах кондур,
Кўзум ёшлиқ, дилим ғамлик,
чу рангим қахрабо эрмиш.

Бу олам ичра мундоғ гирифтори
бало қилдинг,
Қиёмат қозиси бўлсанг, ғаму ҳасрат
гуво(х) эрмиш.

Тамоми обиду зоҳид қўлига тухфасин олса,
Куюб, бирён бўлуб, ошиқ ниёзи оху
во(х) эрмиш.

Намозу тақвисин зоҳид қилур
олам аро машхур,
Ўгуруб субҳасин¹, тинмай иши
доим риё эрмиш.

¹ Субҳа – тасбеҳ.

На айши жаннату ризвон,
на парвои чохи Бобил,
Кезиб олам аро йиғлаб сўроғи
дилрабо эрмиш.

Аё оламни куйдирган, жаҳонни
ўтга куйдурган,
Тараххум айлабон кўргил —
камина бенаво эрмиш.

Агар махшар куни, Машраб,
кўнгулни соф этай десанг,
Тасаддук айлагил жонингни асру¹,
подшо эрмиш.

* * *

Бир бокишингга жумлаи жонона
тасаддук,
Шахло кўзунгга оқилу девона тасаддук.

Гар пардасини очса-ю, дилбар менга
бокса,
Машъал юзига мен киби парвона
тасаддук.

Соқий бўлубон сунса кадах ноз
ила ҳар дам,
Ул ғамзасиға соғару паймона тасаддук.

¹ Асру — бу ерда: тез, дархол.

Лаъли лабидин журъаи майни
тилаб олдим,
Дур тишларидан гавҳари якдона¹ тасаддук.

Юсуф сифат ул жилва
килиб келса қошимға,
Мен ўргулайин Каъбаю бутхона тасаддук.

Жонингни агар бер деса ул дилбари
раъно,
Жоним берайин йўлида мардона тасаддук.

Мужгон ўқиға қилса бу жонимни нишона,
Кўксум берайин йўлида ҳайрона тасаддук.

Гулгун кийибон чиқса ўшал дилбари
раъно,
Мажнун бўлубон ўргулайин ёна тасаддук.

Ваъда қилибон айди:
«Жамолимни кўрарсан»,
Ваҳдат майидин ички,
бу паймона тасаддук.

Машраб, сани зулфинг тараса,
рашки келадур,
Зулфинг торидин боди сабо,
шона тасаддук.

¹ Якдона – бир дона, тенгсиз.

* * *

Ломаконни шаҳрида ошиқни шайдо
килди ишқ,
Анбиёву авлиёларни ҳувайдо қилди ишқ.

Жилвасини кўрсатиб зоҳирда
элға ранг-баранг,
Ору номусдин кечиб, оламға
ғавғо қилди ишқ.

Ёши етмишга етиб, соттурди ўзни Боязид¹,
Маърифат бозорида, кўргил,
на савдо қилди ишқ.

Шайх Шиблий², шайх Аттор³ ул
«Аналҳақ» суҳбатин –
Қурди, ичди бодани, Мансурни
дордо қилди ишқ.

«Куфр айтти!» деб Насимий⁴
терисини сўйдилар,
Гўшту пўстин сўзлатиб,
оламға гўё қилди ишқ.

¹ *Боязид* – машҳур тасаввуф шайхи, олими ва шоири, тайфурия тариқати асосчиси Боязид Бистомий (вафоти – 961).

² *Шайх Шиблий* – машҳур тасаввуф шайхи Абу Бакр Муҳаммад Жаъфар ибн Юнус.

³ *Шайх Аттор* – машҳур форс-тожик шоири ва мутафаккири Фаридиддин Аттор (1145–1221).

⁴ *Насимий* – машҳур озарбайжон шоири Имоиддин Насимий (1370–1417).

Шайх Санъондин¹ бўлуб тўрт юз
мурид соҳибкамол,
Кўрди тарсозодани² хукбону³
тарсо қилди ишқ.

Билди-ю, эшитти Машрабнинг
қарори йўқ экан,
Зоҳирин гўё қилиб, ботинин
бино қилди ишқ.

* * *

Ғаму дардинг рафик айлаб,
мудом ох урганим беҳроқ⁴,
Надоматда тўқуб ёш, васлинг
излаб юрганим беҳроқ.

Жаҳон майдонида юрган, муҳаббат
ўтиға қуйган,
Суяр қуллар изини ман кўзумга
сурганим беҳроқ.

¹ *Шайх Санъон* – Фаридиддин Атторнинг «Мантиқ ут-тайр» дostonи кахрамони бўлган машҳур шайх. У Каъбада 50 йил шайхлик қилган, 400 та муриди бўлган. Тақвою тоатига ҳатто фаришталар ҳавас этган. Лекин тарсо қизни севиб қолгач, ундан баъзи бир ноҳўя ишлар содир бўлади.

² *Тарсозода* – бу ерда: насроний динидаги киз.

³ *Хукбон* – чўчкабоқар.

⁴ *Беҳроқ* – яхшироқ, афзалроқ.

Ўшал Мажнуни ҳайрондек
юрак-бағрим оқиб кўздин,
Санамни ҳажрида саҳрову
чўлни кезганим беҳроқ.

Муяссар бўлмаса жаннат
ичинда давлати дийдор,
Бихишттин кечибон дўзах ичинда
куйганим беҳроқ.

Хазон бўлмай гулистонлар баҳори умр,
эй Машраб,
Сахар вақтида булбулдек фиғонлар
килганим беҳроқ.

МУСТАЗОДЛАР

Эй моҳ, нетай, ишқинг ўти айлади расво,
Девона бўлубман,
Ишқинг ўти сийнам узадур,
сенга на парво,
Парвона бўлубман.
Ул дамки, ўшал моҳ юзин
бир йўли кўрдум,
Чун хобу хаёлдек,
Найранги рақиб ўлдиму ё такдири Оллоҳ,
Бегона бўлубман.
Мен бандаи мискин яна ғамгину ҳазинман,
Сен пушти паноҳим¹,
Уммиди тараххум била мен сенга, нигоро,
Фарзона² бўлубман.
Фуркатда кезиб кечаю
кундуз мени маҳжур³,
Ғам даштида доим,
Фарёду ғиғон бирла чекиб нола ила ох,
Ғамхона бўлубман.
Машраб холини сўрғали оламда кими бор?
Ким додига етгай?
Йўқдур бу бузуғ дилни
сўрар маҳраим асло,
Вайрона бўлубман.

¹ *Пушти паноҳ* – хомий, суянчик.

² *Фарзона* – оқил, донишманд.

³ *Маҳжур* – йирок, маҳрум, айрилиб қолган.

МУРАББАЪ

Булбулдайинким фарёд этарман,
Ишк дафтарини бунёд этарман,
Кўнглумни бир дам мен шод этарман,
Ёрға етар кун борму, ёронлар?

Ғам баҳри қилди мавжини бунёд,
Ишқингда қилдим юз оҳу фарёд,
Ўтти нигорим чун сарви озод,
Ёрға етар кун борму, ёронлар?

Ҳажр аҳли келди – тутти ёқамдин,
Бағрим тилинди пайкони ғамдин,
Фарёд этарман ушбу аламдин,
Ёрға етар кун борму, ёронлар?

Шамъи фироқинг кўксумда ёнди,
Кўз ёшим оқиб, бағримға томди,
Ғафлатда қолғон Машраб уёнди,
Ёрға етар кун борму, ёронлар?

Хуру филмон, бихиштинг айтушурлар
 надомат,
 Чикса оҳим зарраси ҳеч ким қолмас
 саломат,
 Қолмас молик¹ дўзахдин
 сўзона бўлмағунча.

Тушти бошимға ишқинг —
 ларза қилиб йиғладим,
 Тақдири азал шу деб,
 белим маҳкам боғладим,
 Ошиқ иши қаттиғ деб, оҳу вохлар
 айладим,
 Дардинг беҳад зўрлади —
 даргоҳиға йиғладим,
 Раҳм айламас нигорим гирёна бўлмағунча.

Ошиқ бўлсанг, туну кун жонни қурбон
 айлагил,
 Етса жавру жафолар, элдин пинҳон
 айлагил,
 Зулфи чинлар куфрини жонға иймон
 айлагил,
 Хажру фурқат дардида тинмай афғон
 айлагил,
 Жонинга жон улашмас жонона бўлмағунча.

¹ Молик — эга, соҳиб, хўжайин.

Вақти баҳор май ичкил, билгил,
ишрат ғанимат,
Соқий, сунғил қадаҳни,
фурсат-сухбат ғанимат,
Зохид айтур: ёронлар, тасбеҳ-тоат ғанимат,
Машраб каландарингга
дарду меҳнат ғанимат,
Кўрмас маъшук юзини афсона бўлмағунча.

* * *

Зиҳи расволиғим оламға солди
шўру шар танҳо,
Наҳанги нўҳ фалак дарёси бўлди
алҳазар танҳо,
Нигорим бирла мен пурхандадурман,
халқи дайр¹ танҳо,
Қаландарман – жаҳонни сайр этиб,
қилдим сафар танҳо,
Чу симурғеки, парвоз айлагай
беболу пар танҳо.

Биҳишт айвонида бўлмоқ иложин
орзу қилмай,
Сотарға дину дунёни ривожин
орзу қилмай,
Яна Руму Хито божу хирожин
орзу қилмай,

¹ *Дайр* – оташпараастлар ибодатхонаси; мажозан: май-хона. Сўфийлар истилоҳида орифлар мажлиси ва зоти аҳадиятдан хузуруланишни билдиради.

Шахи рӯйи заминни тахту тожин
орзу килмай,
Гадои факр бўлдум, сайр этарман
баҳру бар танҳо.

Дили тифи ситамдин пора бўлган
халкни кўрдум,
Тани дарду аламдин ёра бўлган
халкни кўрдум,
Кўзи вақти саҳар сайёра бўлган
халкни кўрдум,
Мухаббат даштида аввора бўлган
халкни кўрдум,
Жунун тугён этибдур ҳар бириси
беҳабар танҳо.

Бу кун махмураму пири муғон
олдига бош кўйдум,
На шайх олдига бордим, на бараҳман
сўзига юрдум,
Йўлингда гох югурдум, гох йиқилдим,
гоҳ ўлтурдум,
Сени кўргунча то, эй нозанин,
Тангрига топшурдум,
Мени мундоғ мусофир айлади даври
камар танҳо.

Тиларсан, Машрабо, жон кулбасиға
суҳбати маъшук,
Муяссар бўлмаса маҳрамсаройи
хилвати маъшук.
Вужудингни адам килмоғлигингдур
миллати маъшук,

Йўқ этгил ўзлугингни, келмагай
 то ғайрати маъшук,
 Киши махрам бўлолмас ёрига,
 бўлмас агар танҳо.

* * *

Бориб айтинг, азизим, кўзларимга
 тўтиё келсун,
 Мени бедасту пони¹ кўргали ул
 подшо келсун,
 Солиб бўйнига зулфи анбарин
 мушки Хито келсун,
 Мени кулбамни равшан қилғали ул
 пурзиё келсун,
 Умидим бор, ранжурларни излаб
 ҳар сабо келсун.

Камон абрўлари² ҳар қайсиси
 бир шўхи жаллоде,
 Юрур бўлса чаманда қаддидур
 монанди шамшоде,
 Дубора³ келмагай оламга мундоқ
 сарви озде,
 Билолмайман, нечун пайдо килибдур
 Аршни устоди,
 Дилимда юз жароҳат бор,
 бермакка даво келсун.

¹ *Бедасту* по — қўл-оёқсиз.

² *Абрў* — қош.

³ *Дубора* — икки марта.

Бу йўлда мисли Мажнундек
саранжомимни¹ билмайман,
Чароғи дилни равшан қилғали
нури сафо келсун.

Вафодорим, дедим, охир дамида
бевафо бўлди,
Билолмайман, не айб кўрдики,
ул мендин жудо бўлди,
Кўзимни кавлаган халқларга
бориб ошно бўлди,
Бошимга хонавайронлиғ тушуб,
каддим дуто бўлди,
Мени рўзи сиёҳни кўргали ул
дилрабо келсун.

Кўзумни оқи янглиғ меҳрибонимдин
аюрдилар,
Мени жон мулкида ороми жонимдин
аюрдилар,
Бошим устида турғон соябонимдин
аюрдилар,
Тешиб бағримни охир устухонимдин
аюрдилар,
Кўзумни косасига тўлди нақши бўрё²,
келсун.

Ўзини билмаганлар айтадурлар:
«Ўзга ёр ахтар!»
«Кўнгулни бевафога бермагил –
бир ғамгусор ахтар!»

¹ Саранжом – оқибат, охир.

² Бўрё – бўйра.

«Агарчи дилрабони топмасанг,
ўзга диёр ахтар!»
«Кўнгулни муддаосин билгудек
бир дилфигор ахтар!»
Мен айтурман: «Кўзумни ўйса-ўйсун,
ошно келсун!»

Ушал вактеки, анга аҳд килдим,
асли ҳамдамдур,
У мендин кўнгул узса, то тирикман,
кўнгул узмамдур,
Дигар ёр ахтариб, мен дашту
сахроларни кезмамдур,
Қиёмат субҳи отғунча бу паймонимни
бузмамдур,
Бошимни кесса-кессун, айланиб нозук
адо келсун.

Будур ахдимки, то қаддим дуто
 бўлгунча айрилмам,
Лаҳад туфроғи то дийдамға жо
 бўлгунча айрилмам,
Ду рўза¹ эски оламдин фано бўлгунча
 айрилмам,
Бошимға чарх тоши осие бўлгунча
 айрилмам —
Ки, бўлди нўҳ фалак бошимға мисли
 осие келсун.

¹ Ду рўза — икки кунлик.

Мени бедасту по ул ёр кўйига
 етолмайман,
 Чу хар номахрамега рози
 дилни кўрсатолмайман,
 Сари зулфиға кўл солсам, кўлимни
 беркитолмайман,
 Равиши роҳ расмин
 бемехрга ўргатолмайман,
 Бориб айтинг, мени кулбама гоҳи
 бевафо келсун.

Нечук бўлдики, Искандар эдим,
 икбол паст тушди,
 Кўнгулни ганда¹ айлаб, ошға чун
 бир магас² тушди,
 Не мушкулдур, биродар, хонаи
 нокасга кас тушди,
 Агарчи подшоҳ эрдим чу бўйнулга
 қафас тушди,
 Бу мушкулларни осон қилғали
 мушкулкушо³ келсун.

Карашма бир тараф, халк бир тараф –
 куйдурди доғидин,
 Магар хуре тушубдур кулбама
 жаннатни боғидин,
 Қўлини тутдиму қилдим тавоф,
 ўпдим аёғидин,

¹ Ганда – ёмон.

² Магас – чияин, пашша.

³ Мушкулкушо – мушкулларни осон қилувчи.

Чароғе анга пайдо айладим
 дийдамни ёғидин,
 Умидимдур, мени тиргузгали
 Аршдин Исо келсун!

Жахонни хўбларини бевафо
килмоқғадур касди,
Қилиб бехонумон, соҳибазо²
килмоқғадур касди,
Ҳазорон дарду ғамға ошно
килмоқғадур касди,
Таги деворларға мубтало
килмоқғадур касди,
Олов ёксун бошимға, то тирикман
муддао келсун...

• • •

Эй санам, гулгул ёнибсан,
май ичиб рахшонмусан?³
Барк уродур гул юзинг, хай-хай,
моҳи тобонмусан?
Хуш кулуб, берғил жавобим, жонмусан,
жононмусан?
Оллоҳ-Оллоҳ, пора кўнглум
тахтиға султонмусан?
Шишаи жонимға тушган бир пари
жавлонмусан?

¹ Исо алайхиссалом тириклайин осмонга кўтарилган ва куёш буржи хисобланган тўртинчи осмонда маком тутган. У киёмат кунн арафасида ер юзида яна пайдо бўлади. Бу ерда шунга ишора қилинмоқда.

² Соҳибазо — аза эгаси, таъзияли.

³ *Рахшон* — порлоқ, жилваланувчи.

Силкиниб бир-бир юрурсан, булжажаб
 мастонасан,
 Май ичибон тир чекибсан,
 турфа¹ гулгун ёнасан,
 Бу назокатда турурсан,
 сен начук жононасан?
 Гулмусан, райхонмусан ё дурмусан,
 дурдонасан?
 Лаълмусан, ёкутмусан, маржонмусан,
 жононмусан?

Оразинг – анвар, хатинг – анбар,
 лабинг – шахду шакар,
 Пистаи хандондур оғзинг,
 кўзларинг бодоми тар²,
 Оразинг сахни аро холу хатингдур
 жилвагар,
 Бу назокат бирла, хай-хай,
 хуш келибсан дар назар³,
 Гулмусан, булбулмусан,
 сунбулмусан, райхонмусан?

Икки рухсоринг қизил гулдурму
 ё барги суман,
 Донаи райхон каро холу хатинг
 сахни чаман,

¹ Турфа – ажабланарли, хайрон қиларли.

² Бодоми тар – бодом шаклидаги гўзал кўз.

³ Дар назар – назарга, кўзга.

Сиймтан¹, гулпирахан², ширинсухан³,
нозикбадан.
Одамисан ё парисан бу назокат бирла сан,
Хурмусан, филмонмусан, жаннатмусан,
ризвонмусан?

Гул — юзунг, наргис — кўзунг,
райҳон — хатинг, гулғунча — лаб,
Махв бўлдум, эй пари, хардам
жамолингга қараб,
Қоматинг нахли⁴ биҳиштидур,
занахдонинг⁵ — рутаб⁶,
Зулф ила холинг юзунг узра
ярашубдур ажаб,
Мисрға лашкар тўқубсан,
шоҳи Ҳиндистонмусан?..

Лаъли рахшондур лабинг,
курси сабохи⁷ ғабғабинг⁸,
Ой юзингга хўб ярашур дона-дона
кавкабинг⁹,
Доғлар қўйди юракка ул қаро холу хатинг,

¹ Сиймтан — күмүштан, окбадан.

² Гулпираҳан – гулдай ғўзал ва қизил либосли, соҳибжамол.

³ *Ширинсүхан* – ширинсүз.

⁴ *Нахл* – ниҳол.

⁵ *Занахдон* – ияк, барбака.

⁶ Рутаб – хўл, нам.

⁷ Курси сабоди — күёш.

⁸ *Фабааб* – ияк, барбака.

⁹ *Кавкаб* — юлдүз.

Сўзларинг шахду шакардур,
лабларинг қанду асал,
Қоматингдур найшакар¹, бошдин-аёғинг
бебадал²,
Бир наво айлай, қулоқ солғил,
эшитгил бу масал,
Булбулингмен, сен гулимсан ҳам
гулистоним азал,
Машрабинг ўртанди, эй гул,
отағини сўзонмусан?

✱ ✱ ✱

Хонумонидин жудо бўлган
кишидин дард сўранг,
Ўртаниб қадди дуто бўлган
кишидин дард сўранг,
Юз аламга ошно бўлган
кишидин дард сўранг,
Бекасу бемуттако бўлган
кишидин дард сўранг,
Мисли мен бедасту по бўлган
кишидин дард сўранг.

Термулуб колдим бу йўлда
 ҳамсафардин айрилиб,
 Йўл адошиб ғамдадурман
 рохбардин айрилиб,
 Бахт қаро келдим бу йўлда
 яхшилардин айрилиб,

¹ Найшакар — шакаркамиш.

² Бебадал – тенги йўқ, ўхшати йўқ.

Бул мени рози дилимни зор
бўлганлар билур,
Дард кўрганлар билур,
бемор бўлганлар билур,
Ғуссалар бирла дили афгор
бўлганлар билур,
Бир азиз боши чунонам хор
бўлганлар билур,
Йўл аро бераҳнамо бўлган
кишидин дард сўранг.

Мисли қакнусдек бу оташ
 ошёнимдин чиқар,
 Нола қилсам, оташи сўзон
 забонимдин чиқар,
 Шўриши махшар мени оху
 фиғонимдин чиқар,
 Дард кўрганлар баёни остонимдин чиқар,
 Ўртаниб қадди дуто бўлган кишидин
 дард сўранг.

Муддате бўлди — бу йўлда истироҳат
менда йўк,
Кашфдин холидурурман,
ҳеч каромат менда йўк,
Лоладек сийнамда доғим бор,
фароғат менда йўк,
Рози дил изҳор қилурға аҳли
сухбат менда йўк,
Ранги зарди қаҳрабо бўлган
кишидин дард сўранг.

Гуссадин афсурдаман¹,
 барримда коним қолмади,
 Бўлди хокистар вужудим,
 устухоним қолмади,
 Ғам фано қилди мени, ному
 нишоним қолмади,
 Онқадар ўртанди жисми
 нотавоним, қолмади,
 Ҳажру ғам бирла фано бўлган
 кишидин дард сўранг.

Машрабо, зулматга ғарқ
 бўлди мени обу гилим²,
 Бу сабабдин танг келибдур
 боратургон манзилим,
 Ҳар замон, ҳар лаҳза, ҳар соат
 паришондур дилим,
 Изласам ёнимда йўқ бир
 ғамгусори қобилим,
 Ўртаниб қолган, адо бўлган
 кишидан дард сўранг.

¹ *Афсурда* – эзилган, сўлғин.

² *Обу гил* – сув ва тупроқ; мажозан: яратилиш, инсон табиати.

МУСАДДАС

Эй пари, юз кўрсатуб,
минг ноз ила бокқонмусан?
Хирмани умрумға
ишқинг ўтини ёкқонмусан?
Меҳрдек хуснунгга
зулфинг абрини ёпқонмусан?
Ўзга юзга бокмасун, деб
кўзга мих қоққонмусан?
Айланиб, хар ёнға
ғамзанг ўқини отқонмусан?
Қатл айларға мени
таржих этиб топқонмусан?

Сунбулу райхон сочар хар
дам паришон кокулинг,
Барчани булбул қилур ул
тоза очилган гулинг,
Маст этар агёрни лаб жомидин
гулгун мулинг¹,
Лаълу маржонлар тўкар
кўз махзанидин² булбулинг,
Илтифотинг махзанидин
топмади махзун кулинг,
Толёимға лутфу эҳсон
эшикин ёпқонмусан?

¹ *Мул* — май, шароб.

² *Махзан* — хазина, ганж.

Соғар ичгач, гул очилгондек
килурсан хандалар,
Жон топар қах-қах унингдин
кайтадин жонкандалар¹,
Тири ғамзангдин йўлингда кўп
эрур афкандалар²,
Барча қотиллар сени кўрса,
бўлур шармандалар,
Лайлию Ширин киби кўйингда
юз минг бандалар,
Барча нурни нопадид³ этган
махи тобонмусан?

Оташин лаъли майингдин
журъае килдим талаб,
Ваъда килдинг – лутфу эҳсондин
беройин лаб-балаб,
Бокмадинг, билмам гуноҳим,
кўз учи бирла қараб,
Бул ажаб маҳрам йўқинда
бизга бўлди рўз шаб,
Не сабабдин қувладинг мен
хаста қулни ташналаб,
Айтғило, Тенгри учун,
сўзи чин, ёлғонмусан?

¹ *Жонканда* – жони узилган, жони чиққан.

² *Афканда* – йиқилган, мағлуб, забун.

³ *Нопадид* – кўринмас, махфий.

Катл этар ҳар кунда мен бечорани
 кофир кўзунг,
 Қайси шохни ҳадди манъ
 этмокка – ҳокимсан ўзунг,
 Кеча ишрат бирла, қон тўкмакда
 ўтти кундузунг,
 Лахзада юз минг ўлукға жон
 берур ҳар бир сўзунг,
 Ғунчадек оғзинг очиб,
 Машраб қулунгни тиргузунг,
 Ўлдурурсан, тиргузурсан –
 Исои давронмусан?

МУСАББАЪ

Эй ғунчаи навхези¹ гулистони малоҳат,
В-эй, тоза ниҳоли чаманорони назокат,
Зулфи сияҳинг фитнаю холу
хатинг — офат,
Йўлунгда тегар бошима минг санги
маломат,
Мақбулсан, эй дилбари хушлаҳжа², бағоят,
Ваҳ-ваҳ, на ғўзалсан, на ажойиб,
на қиёмат,
Хай-хай, на жафо қилса санам —
жонима роҳат.

Ул холки, кунжи лаби жонона тушубдур,
Жон олмоқ учун кўзлари мастона
тушубдур,
Хиндубачаки³, мулки Сулаймона тушубдур,
Ул чоҳи занаҳдонига⁴ бир дона тушубдур,
Чун Юсуфи Канъонки, зиндона тушубдур,
Ваҳ-ваҳ, на ғўзалсан, на ажойиб,
на қиёмат,
Хай-хай, на жафо қилса санам —
жонима роҳат.

¹ *Навхез* — тоза, ёш, янги ўсиб келаётган.

² *Хушлаҳжа* — хушовоз, ёқимли.

³ *Хиндубача* — хинд боласи; мажозан: қора ранг; қора хол.

⁴ *Чоҳи занаҳдон* — ияк чуқурчаси.

Гулғунчаи нозик баданим, лолаузорим,
 Шамшод қадим, сийм таним,
 чашми хуморим,
 Хусн мулкида жонона бўлан шоҳсуворим,
 Кел олдима, жон садка қилай сенга,
 нигорим,
 Ҳам сабру қарор қолмади,
 хам дилда мадорим,
 Ваҳ-вах, на гўзалсан, на ажойиб,
 на қиёмат,
 Хай-хай, на жафо қилса санам –
 жонима роҳат.

Хуснунг варақида ёзилиб турфа ажиб хат,
 Ёким ясамишлар табақи лаълу забаржад¹,
 Бир шеваи ноз ила агар неку агар бад,
 Рафторинг ила қоматинг ул
 тўбийи хушқад,
 Эй моҳи барин², зулфи сиёҳингки
 мужаррад³,
 Ваҳ-вах, на гўзалсан, на ажойиб,
 на қиёмат,
 Хай-хай, на жафо қилса санам –
 жонима роҳат.

¹ *Забаржад* – сарикка мойил яшил тусли қимматбаҳо тош.

² *Моҳи барин* – ой каби гўзал.

³ *Мужаррад* – якка, ёлғиз, танҳо.

Эй муфбача, марғублуфинг¹

хаддин үтүбдур,

Овозаи хуснунг хама оламни тутубдур,
Гулзори жамолингга гулу лола битибдур,
Машшотаи тақдир сени хуш яратубдур
Юзунгни кўруб, одами жаннат унутубдур,
Ваҳ-ваҳ, на гўзалсан, на ажойиб,

на киёмат,

Хай-хай, на жафо қилса санам —

жонима роҳат.

Бул турфа хиромии қилибон неча таманно,
Кўйдум, мени ёд этмадинг,

ЭЙ МАХВАШИМ, АСЛО,

Лаълингга ёзилган хати сабзинг —

гули раъно,

Бир тарз нигоҳингга қилибсан мени шайдо,
Қошинг қаламу шамъи жамолинг чаманаро,
Ваҳ-ваҳ, на гўзалсан, на ажойиб,

на киѣмат,

Хай-хай, на жафо қилса санам —

жонима роҳат.

Даврон эли бир тарзи нигоҳингга тасаддуқ,
Оҳуи Хўтан чашми сиёҳингга тасаддуқ,
Жононаи Чин зулфи дутоҳингга тасаддуқ,
Бағдод ила Рум турфа

кулоҳингга тасаддуқ,

¹ *Марғұб* — севимли, ёқимли.

Мен ҳам бўлайин рўйи чу

моҳингга тасаддуқ.

Вах-вах, на гўзалсан, на ажойиб, на қиёмат,

Хай-хай, на жафо қилса санам —

жонима роҳат.

Ҳар дам мани бечора қилиб дод ила афғон,

Кўюнгда юрубман неча йил бесару сомон,

Ул сарв қадинг ёдина кумри киби нолон,

Қурбонинг ўлай, мунча мени қилма

паришон,

Сен жумла жаҳон сарвари,

жононаи даврон,

Вах-вах, на гўзалсан, на ажойиб,

на қиёмат,

Хай-хай, на жафо қилса санам —

жонима роҳат.

Кокулларинг ҳалқасин чун ой кўрубман,

Жон риштасин ҳар ториға бар

жой кўрубман,

Киприкларинг ўқларини ёй кўрубман,

Гисулари чун зулфини бар пой¹ кўрубман,

Машрабни ўзум ошиқи худрой² кўрубман,

Вах-вах, на гўзалсан, на ажойиб,

на қиёмат,

Хай-хай, на жафо қилса санам —

жонима роҳат.

¹ Бар пой — бу ерда: сочи товонига тушади маъносида.

² Худрой — ўжар, қайсар, саркаш.

М У Н Д А Р И Ж А

<i>Эргаш Очилов. Жасоратли қалб соҳиби.....</i>	<i>3</i>
Ғазаллар	16
Мустазодлар	218
Мураббаъ	220
Мухаммаслар.....	221
Мусаддас.....	238
Мусаббаъ	243

Жаҳон шеърятти дурдоналари

Адабий-бадий нашр

МАШРАБ

АГАР ОШИҚЛИГИМ АЙТСАМ

Мухаррир *Б. Худоёрова*

Рассом *А. Сайидбердиев*

Бадий мухаррир *Р. Зуфаров*

Техник мухаррир *Т. Харитонов*

Кичик мухаррир *Д. Холматова*

Мусаххих *С. Салохутдинова*

Компьютерда тайёрловчи *Д. Габдрахманова*

Нашриёт лицензияси АИ № 158.14.08.09.

Босишга 2013 йил 20 мартда рухсат этилди.

Бичими 70x90^{1/32}. Офсет қоғози. «Virtec Peterburg»
гарнитурасида офсет усулда босилди. Шартли босма
табоғи 9,06. Нашр табоғи 8,64. Нусхаси 3000.

Буюртма №13-156

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи. 100129.
Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20

Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10

e-mail: iptduzbekistan@iptd-uzbekistan.uz

www.iptd-uzbekistan.uz